TIJDSCHRIFT OVER PIANOMUZIEK & PIANO'S VOOR PIANISTEN, DOCENTEN, PIANOSTEMMERS EN PIANODETAILHANDEL

PIANIST

NOVEMBER 2024 - JRG. 11 - NR. 4 - € 9,50

NEDERLAND | BELGIË

INTERVIEWS

Alice Sara Ott

Lestari Scholtes

Jubileum Interview PIANIST

Flagey Piano Days

Steinway Model K

THE WORLD OF PIANO COMPETITIONS

Kelvin GROUT

70 JAAR PIANIST

BP 8 | 7109661088888

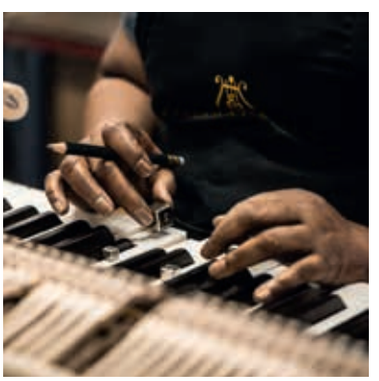
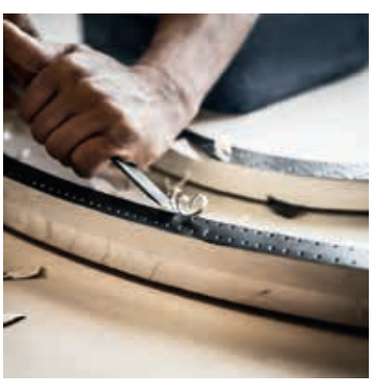
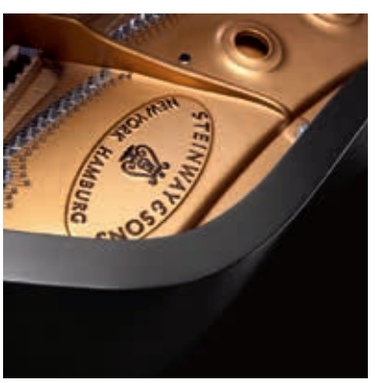
STEINWAY & SONS

THE MASTERPIECE OF CRAFTMANSHIP

MAENE

PIANO'S MAENE - EXCLUSIVE DISTRIBUTOR BELGIUM & THE NETHERLANDS
ALKMAAR - AMSTERDAM - ANTWERPEN - BRUSSELS - DELFT - GENT - LANAKEN - RUISELEDE - UTRECHT
WWW.MAENE.BE - WWW.MAENE.NL

FOTO: YOSHIE KUWAYAMA

REDACTIONEEL

Chopin of geen Chopin

Op 27 oktober berichtte The New York Times dat een onbekend manuscript van Frederic Chopin was opgedoken in de Morgan Library in New York. De muziekwereld stond weer even op zijn kop, ook al gaat het niet om een onsterfelijk meesterwerk, net zomin als een paar weken eerder met de *Ganz Kleine Nachtmusik* van de 14-jarige Mozart. Maar goed, het is hoe dan ook groot nieuws. Zelfs bij talkshow Bar Laat was het onderwerp van gesprek maar misschien gaan we beter te rade bij Dr. Artur Szklener, directeur van het Fryderyk Chopin Institute, die overigens ook het welkomstwoord schreef in *The World of Piano Competitions*, de bijlage die u weer ontvangt bij uw PIANIST Magazine.
Szklener oordeelde dat de vondst wel kenmerkend is voor Chopins manuscripten uit die tijd (1830-35), het is geschreven met bruine inkt en het papier is bewezen uit die periode.
Muzikaal heeft het walsje, niet meer dan een fragment van 24 maten, ook volgens Szklener de kenmerken van de briljante stijl, waarmee Chopin destijds tegemoet kwam aan de 'mechanismen van de muziekmarkt van die tijd', zoals te horen in de licht verteerbare Variaties op. 12 of het Rondo op. 16. Weinig nieuws onder de zon zou je zeggen in onze door commercie gedreven tijd!

Hoe dan ook wijst veel in de richting van een cadeautje voor een leerling of een vriend zoals Chopin wel vaker deed met zo'n kattenbelletje: het bijzondere formaat van het manuscript (10 x 13 cm), de zeer gedetailleerde en verzorgde notatie met aanwijzingen voor de dynamiek, zelfs met vingerzettingen! Ook al is zijn naam boven het manuscript duidelijk niet door Chopin zelf geschreven, maar waarom niet door de gelukkige die het presentje mocht ontvangen?

De hamvraag blijft: is het echt of niet. Er bekruipt je toch een zekere twijfel, net zoals bij de composities die overleden meesters als Rachmaninoff, Chopin en Liszt dicteerde aan Rosemary Brown, nu alweer een halve eeuw geleden. En ik moest ook even denken aan de geniale meestervervalser Han van Meegeren die in 1937 alle kenners liet geloven dat zijn Emmausgangers een echte Vermeer zou zijn, terwijl nu elk kind de grote verschillen in stijl meteen zal aanwijzen. Van Meegeren leerde ons veel over onze immer subjectieve en actuele perceptie van kunst die altijd meer zegt over onszelf en onze tijd dan over kunstwerken uit lang vervlogen tijden. En dat is ook precies de schoonheid van de altijd relevante en tijdloze kunst die muziek heet..

U vindt de bladmuziek op pagina 11, oordeel zelf.
Wij wensen u weer veel leesplezier, mooie Kerstdagen en alle goeds voor een muzikaal en gezond 2025!

ERIC SCHOONES
Hoofdredacteur

Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland en België. Daarnaast in de Duitse taal in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg, Liechtenstein en via controlled circulation in Oost-Europa.

PIANIST
NEDERLAND | BELGIË

COLOFON

Pianist is een uitgave van
Agreeable Place Publications BV
Poolsestraat 41
5282 XC Boxtel

Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland, België, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg, Liechtenstein en Oost-Europa (controlled circulation).
www.pianistmagazine.nl | www.pianist-magazin.de

Founder
Henk Brüger sr.

Eigenaar/Hoofdredacteur
Eric Schoones
e.schoones@pianistmagazine.nl
Tel. +31 (0)6-40145568

Eindredacteur
Arlette Beijer
Esther van Helvoort (Beluisterd)

Vormgeving
Eric Geurts, Elan Media

Aanlevering advertenties
Agreeable Place Publications BV / PIANIST
Tel. +31 (0)6-40145568 | +31 (0)411-684431
info@pianistmagazine.nl

Redactieadres
Poolsestraat 41
5282 XC Boxtel
redactie@pianistmagazine.nl

Samenwerkende instanties
NPMB, VvPN, akustika, World Master Pianists, PianoLAB

Foto omslag
Connie de Jongh

Aan dit nummer werkten mee:
Jaap Blauwendraat, Margaretha Coornstra, Jurgen Degryse, Oliver Franks, Cornélie Hoendervanger, Christo Lelie, Maria Nikiforov, Angelique van Os, Rudy Tambuyser, Wynold Verweij.

Beluisterd: René de Cocq, Harry-Imre Dijkstra, Arnoud Heerings, Paul Herruer, Frank Hougee, Paul Janssen, Olga de Kort, Emanuel Overbeeke, Hans Quant, Siebe Riedstra, Wenneke Savenije, Gerard Scheltens, Marjolein Sengers, Emile Stoffels, Wynold Verweij. Selectie: Emanuel Overbeeke.

Abonnementen Nederland & België
PIANIST verschijnt 4x per jaar
Een jaarabonnement kost € 37,50 inclusief btw en inclusief twee edities van The World of Piano Competitions, gratis voor abonnees (€ 12,- voordeel). Ga voor een abonnement naar: www.pianistmagazine.nl/abonnement.
Inlichtingen: Tel.: +31 (0)411-684431
E-mail: abonnementen@pianistmagazine.nl
Een abonnement kan op ieder gewenst moment ingaan en dient twee maanden vóór de vervaldatum schriftelijk te worden opgezegd.

Copyright 2024
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

44 | EVERT SNEL

32 | ALICE SARA OTT

12 | PIANO BIËNNALE

70 | MARTHA ARGERICH

Inhoud

INTERVIEWS

06 Kelvin Grout | 70 jaar pianist
18 Vadym Kholodenko | Lifechanging experience
32 Alice Sara Ott | Eerste stappen in verse sneeuw
40 Lestari Scholtes | Een dubbelportret
52 Michiel Borstlap | Communiceren!
55 Sjoerd van Eijck | Helend naar de top
65 Alexander Yakovlev | De klank gevonden

14 Twee jubilerende pianobladen

DE PIANO

23 VvPN | Column | De piano en het klimaat
25 VvPN | Martine de Boer | Stemhond
31 Steinway & Sons | Model K
38 CASIO tilt de digitale piano naar een hoger niveau
44 Evert Snel over de luthéal
50 Uw dealer in België
60 Bezoek de NPMN-erkende muziekwinkels
61 Nederlands Piano Atelier | Vuurproef

MUZIEKLEVEN

12 Daria van den Bercken over de Piano Biënnale
28 Caravaggio herleeft
42 Gilles Ledure over Flagey Piano Days 2025
47 Column | Muziektherapie als traumaverwerking
48 Pianofestival Gouda
58 Cremona | Een unieke ontmoetingsplaats
62 Eliane Rodrigues droomt haar wereld met Chopin

PIANORAMA

68 Concertagenda
70 Concertrecensies

27|37|51|57 Nieuws
11 Bladmuziek | Chopin of geen Chopin
74 Proefspel | Nieuwe bladmuziek
76 Beluisterd | De nieuwe albums

Extra magazine bijgevoegd bij dit nummer:
THE WORLD OF PIANO COMPETITIONS

Kelvin Grout
70 jaar pianist

Carl Jung vroeg zich ooit af waarom de mens 70 of 80 jaar oud zou worden, wanneer de herfst van het leven zonder bijzondere betekenis zou blijven. Kelvin Grout lijkt de belichaming van die gedachte. Hij viert komend jaar dat hij, 70 jaar geleden, toen 3,5 jaar oud, kennis maakte met de piano en we kijken met hem terug op een bewogen leven dat nu, met alle in de jaren verzamelde wijsheid en kennis, inderdaad een nieuwe fase ingaat, o.a. met Project 70, twee nieuwe albums.

CONNIE DE JONGH

Hij woont inmiddels al vele jaren met zijn vrouw, zangeres Connie De Jongh in de gemoedelijke Bredase wijk Ginneken, waar hij dagelijks geniet van de luxe van de ochtendkoffie op het terras, tijdens de obligate pauze in de wandeling met de hond, alvorens hij zich aan de piano zet voor het dagelijks werk. Al maakte een korte reünie met zijn studiekameraden van de Guildhall School, wel duidelijk dat ook al woon je een half leven elders, het gevoel British te zijn nooit zal verdwijnen.
37 jaar geleden kwam hij door Elisabeth Schwarzkopf naar Nederland. Voor haar tweede, geruchtmakende masterclass in het Concertgebouw, wilde ze een pianist die ze niets hoefde uit te leggen. Grout werkten toen al zes jaar met haar. Het aanbod om aan de Boston University head of collaborative pianists (een mooiere term dan 'liedbegeleiders') te worden – ook al was Tanglewood, waar grootheden als Copland, Bernstein en Ozawa samenkwamen vlak bij – kon hem niet verleiden. Schwarzkopf had graag gezien dat hij naar Duitsland zou gaan, maar hij bleef in Nederland.

Toucher

En om nog even bij de levenslessen van Carl Jung te blijven, de ochtend, gekenmerkt door 'de ontwikkeling van het individu en de verankering in de buitenwereld' zien we bij Kelvin Grout als een

DUNJA BONGER

schoolvoorbeeld terug in zijn jonge jaren in Londen. Als student aan de Guildhall School of Music and Drama leert hij het vak van liedpianist van Graham Johnson, Paul Hamburger, Gerald Moore en Geoffrey Parsons en de verankering volgde in de samenwerking met een hele reeks grote zangers Jessye Norman, Gundela Janowitz, Inessa Galante, Sarah Walker, Nancy Argenta, Tom Krause, Robert Tear en Maarten Koningsberger.

Reeds als student in Londen, was hij 'all over the place' en later in zijn drukste seizoen gaf hij een ongelooflijk aantal van 76 concerten met zo'n 50 verschillende programma's en 30 zangers! 'Waarschijnlijk was ik niet altijd zo geweldig,' zegt hij nu wat koeltjes. 'Je hebt immers geen tijd om alles grondig te studeren, ik speelde heel gemakkelijk van blad, maar een Erlkönig moet je natuurlijk wel studeren.'

Zijn gevoel voor klank erfde hij van zijn moeder. 'Ze heeft nooit een carrière kunnen hebben, de Tweede Wereldoorlog kwam ertussen. Ik zie haar manier van spelen nu ook terug bij onze jongste dochter. Al mijn leraren spraken over het toucher, over de klank. Het idee was altijd dat er bij een lied twee zangers zijn, een staat er voor de piano en de ander zit aan het instrument. Maar het is niet altijd even duidelijk wat mensen bedoelen met "zingen aan de piano", maar ik denk altijd aan het bel canto dat Chopin hoorde in Parijs.'

Vertrekpunt

Het spel van Kelvin Grout wordt gekenmerkt door een grote eenvoud, dienstbaar aan de componist, en het karakter komt van de ontelbare nuances zoals je die eigenlijk alleen hoort bij de grootste pianisten van onze tijd. Ooit zei iemand: 'Grout is geen pianist, hij is een colorist.' Dat maakt zijn spel onopzettelijk persoonlijk, zijn klank is moeilijk te definiëren, maar gaat rechtstreeks naar het hart.

'Ik stel me de piano vaak voor als een wit doek van stilte, waarop je subtiel en zorgvuldig wat kleur aanbrengen waar je dat wilt. Je smijt de verf niet uit de emmer tegen het doek. Het gaat altijd over respect voor wat de componist heeft geschreven. Ik kan me voorstellen dat Chopin zelf ook zo speelde. Mijn attitude is dat je de piano het werk moet laten doen. De muziek zit al in de piano, je hoeft haar alleen maar te bevrijden, ik wil me als pianist met mijn persoonlijkheid liever afzijdig houden. Dat heeft ook te maken met mijn geschiedenis als liedpianist, waarbij je altijd met de partituur speelt en je je dus steeds bewust bent van wat de componist schreef. Bovendien heb je bij een lied altijd de tekst van het gedicht, die je veel ideeën geeft over hoe de componist de noten inkleurt. En als ik nu naar opnames luister van veel jonge talenten, zeg maar de concoursenwinnaars – ze spelen allemaal de moeilijkste muziek absoluut perfect – maar ik mis zo vaak de bezieling en ook veel van wat er in de partituur staat. Het is een ander vertrekpunt, als liedpianist stel je je dienend op. Je bent niet de man in de spotlight, maar juist in de schaduw.'

Vrij

Dat verschil voelde hij heel sterk toen hij enkele jaren geleden terugkeerde naar zijn eerste liefde, het solo-repertoire. ‘Ik heb in mijn jonge jaren heel veel solo gespeeld, ook zware programma’s, maar daarna heb ik dertig, veertig jaar alleen maar liederen gedaan. Solo spelen was nu in het begin heel confronterend. Waar was de persoon achter wie ik me kon verschuilen?’

Het is ook een kwestie van verantwoordelijkheid. ‘Die is voor een liedpianist enorm. Als je het goed doet dan zingt de zanger duizend keer beter, zo niet, dan bederf je alles. Daarom speelde ik niet graag bij audities omdat je de zanger soms helemaal niet goed kent. Ik zou dat nu nooit meer doen.’

> ‘De muziek zit al in de piano, je hoeft haar alleen maar te bevrijden, ik wil me als pianist met mijn persoonlijkheid liever afzijdig houden.’

Tegenwoordig kiezen ook meer en meer solopianisten ervoor om bijvoorbeeld te spelen met een tablet. ‘Ik doe dat zelf ook, want in mijn beleving is het spelen zonder partituur een probleem. En ik herinner me Gerard Moore die tegen me zei: ‘Een lied begeleiden uit het hoofd getuigt van weinig respect voor de zanger. Elke zanger kan fouten maken en dan heb je de partituur nodig. Je moet kunnen helpen. Mensen zeggen vaak dat je zonder partituur vrijer bent, maar voor mij is het precies andersom.’

Kelvin Grout, 6 jaar oud na zijn eerste concours.

Explosie

En nu begint hij aan Project 70, met twee nieuwe albums. Een met de derde Sonate van Chopin en Brahms’ Klavierstücke opus 117 en de tweede met Engelse muziek van Elgar en Baines.

‘Met Chopins derde sonate ga ik full circle terug naar mijn jeugd. Ik vergelijk nu alle uitgaven, maar in de frasering van de opening van die sonate hoor ik zelden wat ik in de partituur zie. Iemand die zijn eigen weg ging, is Ivo Pogorelic. Dat bewonder ik wel, maar soms is hij te extreem. Voor mijzelf, ik wil nu iets nalaten, Chopin en Brahms, muziek die iedereen kent, maar dan gespeeld zoals ik dat graag wil laten horen.’

Het tweede album heeft een thema: 1899. ‘Ja dat is het jaar waarin Elgars Enigma Variaties voor het eerst werden uitgevoerd, en dat veranderde alles in de Britse muziek, na 200 jaar betrekkelijke rust was er plotseling die explosie van creativiteit. En 1899 is ook het geboortejaar van William Baines, een fragiele, impressionist uit het Noorden van Engeland, voorbestemd om een van de grootste componisten te worden. Hij werd echter slechts 23 jaar oud maar zijn meer dan 150 pianowerken, zijn wonderbaarlijk, uniek.’

En het raadsel van de *Enigma Variaties* waar zoveel over te doen is geweest? ‘Niemand heeft het raadsel ooit opgelost, want er is namelijk helemaal geen raadsel. Voor mij is het een typisch voorbeeld van Britse humor. Ik houd van de variaties ook omdat er net zoals bij liederen, een verhaal achter zit, elke variatie is een portret van een persoon uit het leven van Elgar. Heel grappig is de variatie over een hoteleigenaar en ik moet dan altijd onwillekeurig denken aan Fawlty Towers. Misschien ben ik heel naïef, maar ik dacht altijd dat muziek ook leuk moest zijn. Vooral jonge mensen nemen het misschien allemaal veel te serieus.’

Er is een crowdfunding gestart, al is dat niet helemaal zijn ding en denkend aan Carl Jung? ‘In mijn tijd ging dat niet zo, maar er is sowieso veel veranderd in die 70 jaar. Ik doe nu niet meer een paar concerten elke week en er is meer tijd om na te denken en te studeren. Dat is het voordeel van de herfstkleuren uit het idee van Jung, er is meer tijd, er is meer kalmte en rust.’

ERIC SCHOONES

Project 70! International Pianist Kelvin Grout celebrates 70 years of playing
Crowdfunding op: crowdfundr.com
kelvingrout.com

Grote Pianisten in Het Concertgebouw

zo 1 dec

Bruce Liu

'Als ik speel, vergeet ik al het andere in de wereld', aldus de Canadese pianist Bruce Liu. Vanavond deelt hij zijn passie in Prokofjevs *Zevende sonate* en Tsjaikovski's *De jaargetijden*.

za 15 mrt 19.30 uur

In de Kleine Zaal: Tom Borrow

Tom Borrow speelt onder meer de *Fantasie*, op. 17 van de jonge Schumann, opgedragen aan Liszt. Van Liszt zelf klinken bewerkingen van Schubert en Schumann. De veelkleurige muziek van Skrjabin maakt dit recital compleet.

za 18 jan 19.30 uur

In de Kleine Zaal: Saskia Giorgini

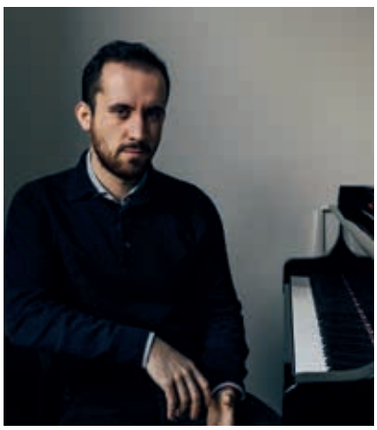
Saskia Giorgini en Liszt hebben een innige band, haar twee albums met muziek van deze componist zijn veelvuldig bekroond. Vanavond laat ze de virtuositeit horen die niet alleen Liszt als pianist kenmerkte, maar ook zijn pianowerk.

zo 16 mrt

Maria João Pires & Ignasi Cambra

Een avond Maria João Pires betekent een avond superieur pianospel van het hoogste niveau. Voor dit recital brengt ze haar goede vriend en gerespecteerd collega Ignasi Cambra mee. U hoort ze solo én als duo in werken van Mozart en Schubert.

zo 26 jan

Igor Levit

Igor Levit, een van de opmerkelijkste pianisten van zijn generatie, maakt opnieuw zijn opwachting in de Grote Zaal. Met Bach, Schumann en Beethoven (bewerkt door Liszt) speelt hij componisten bij wie hij zich het meeste thuis voelt.

zo 23 mrt

Alexander Gavrylyuk

Alexander Gavrylyuk illustreert vanavond de veelzijdigheid van de piano. Moeiteloos koppelt de Oekraïense musicus de klassieke Mozart aan de romantische Chopin en Rachmaninoff, en voegt hij een vleugje impressionisme toe met Debussy.

zo 23 feb

Yefim Bronfman

'Muziek maken is geen beroep, het is een leven op zichzelf', volgens pianist Yefim Bronfman. Deze bescheiden grootheid heeft Schubert, Schumann en Tsjaikovski op het programma staan. Als de muziek klinkt alsof ze nieuw is, is Bronfmans missie geslaagd.

Bekijk op onze website alle Grote Pianisten-concerten en bestel een serie of passe-partout
concertgebouw.nl of 020 - 671 83 45
dagelijks van 10.00 tot 17.00 uur

Fotocredits: zie de desbetreffende concertpagina op concertgebouw.nl
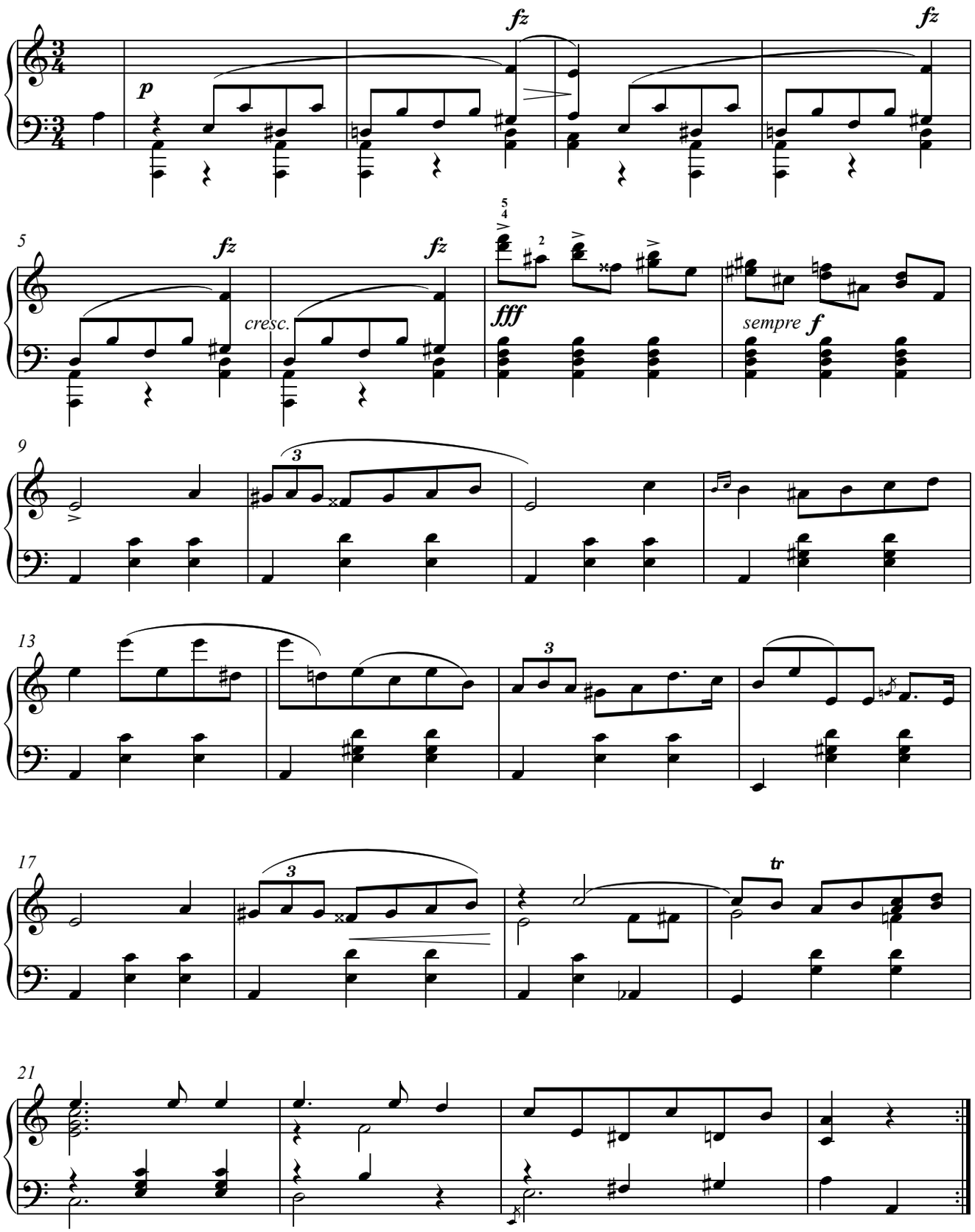
Pianopartner:
KPMG Meijburg & Co Belastingadviseurs

HET CONCERT GEBOUW

WALTZ

Discovered in New York 2024

Fréderic Chopin
Piano Street Edition

Free sheet music from **www.pianostreet.com**

Pure, onbevangen verbazing

Na eerdere succesvolle edities neemt de Piano Biënnale van 28 maart t/m 6 april 2025 als het ware opnieuw bezit van Musis Arnhem en De Vereeniging Nijmegen. In het eerste weekend barst Musis uit zijn voegen met een rijkgevuld programma rondom de piano. En vanaf 2 april is het de beurt aan Nijmegen! We spreken met initiatiefneemster Daria van den Bercken.

DARIA VAN DEN BERCKEN OVER DE PIANO BIËNNALE

SOPHIA VAN DEN HOEK

Ondertussen zijn de voorbereidingen in volle gang en met haar Keys to Music Foundation wil ze de kracht van muziek promoten en ook een nieuw publiek enthousiasmeren voor klassieke muziek. De Piano Biënnale lijkt daarvoor een ideaal platform?

'Pianisten zijn vrij solitaire wezens en het is altijd een verademing om op festivals zoveel gelijkgestemden uit de pianowereld te ontmoeten, mensen die hun voelsprieten uit hebben staan voor alles wat er nu gebeurt. Maar ik wilde graag dat deze collegae op één moment in het jaar elkaar zien en hun artistieke ideeën en overtuigingen op dit platform presenteren.'

Arnhem en Nijmegen hebben natuurlijk samen drie fantastische concertzalen en één mooie kleine zaal. En dan nog zoveel prachtige foyers! Er zijn zoveel mogelijkheden en daarom gaan we ook werken met orkesten, met Phion en de Bochumer Sinfoniker en in een grote zaal kan ik ook een pianist als Marc-André Hamelin uitnodigen! We zijn een jong festival, je hebt sowieso een paar jaar nodig om een publiek op te bouwen, maar ik voel met de mensen hier zeker al een soort vriend-

schapscurve. Je wilt een festivalsfeer, een muzikaal feest en dat hebben we ook wel een beetje nodig in deze niet eenvoudige tijden', zegt ze bijna met een zucht. 'Maar ik wil niet de boze activist zijn en juist werken vanuit de positieve kracht van muziek. Ik vond het afgelopen zomer zo prachtig om te zien hoe iedereen in het geweer kwam tegen de afgewezen subsidies voor de jeugdorkesten en andere onmisbare instellingen voor talentontwikkeling.'

Hoe voorkom je nou dat zo'n festival iets wordt van je eigen voorkeuren? 'Daar begint het altijd voor elke programmeur en ik heb natuurlijk gesprekken met de programmeurs van de zalen.' Ook belangrijk voor haar is de samenwerking met drie andere bevriende kamermuziekfestivals: Cellissimo Music for Galway uit Ierland, Fairplay Chamber Music uit Zweden en Valdres Sommersymfoni in Noorwegen. 'Samen hebben we Songs of Travel bedacht, een project, dat we op World Piano Day gaan uitvoeren, waarvoor we ook vijf nieuwe werken bij componisten in opdracht hebben gegeven. Daarin komen thema's als klimaat en migratie ook terugen, omdat ik daar met de andere festivals wel hetzelfde over denk. Karmit Fadael schreef een werk tijdens een drie weken lange treinreis door Europa en Jakob Koranyi van Fairplay Chamber Music, maakt er bijna een kunstwerk van door niet meer te vliegen. Ondertussen heb ik wel Ralph van Raat uitgenodigd die solo de *Carmina Burana* van Orff bij ons in première brengt. Ralph is piloot en (lachend) ik verheug me ondertussen al op de discussie. Toch wil ik hier geen al te grote nadruk op leggen, maar je kunt je als kunstenaars zeker ook niet afsluiten voor wat er in de wereld gaande is. En als ik daar op een speelse én vooral muzikale wijze mensen daarover kan laten nadenken dan lijkt mij dat een mooie toevoeging.'

'Pure onbevangen verbazing' blijft een soort motto voor jou? 'Ja, ook heel praktisch. Anders dan eerdere jaren koop je nu een ticket voor een hele avond. Ik wil graag dat mensen geconfronteerd worden met muziek waar ze niet speciaal voor gekomen zijn. Zo is na het recital van Hamelin Matteo Myderwyk te horen met een heel ander soort pianomuziek. En ik herinner me van de vorige editie dat mensen daar vaak toch wel heel gelukkig van worden, zulke contrasten beleef je alleen op een festival.'
Net zoals een bijzonder project op de slotdag. Je kunt dan, heel kort gezegd, 2,5 or 5 kilometer lopen over een speciaal aangelegd parcours rondom de Vereeniging. Je begint en finisht in de zaal. Het concert wordt live gestreamd en klinkt dus parallel aan wat er in de zaal gebeurt, ook buiten over het gehele parcours. In de zaal luisteren kan natuurlijk ook, maar zo'n bijzondere ervaring past denk ik heel goed bij Nijmegen, met de traditie van de vierdaagse. Ik heb het in Zweden meegemaakt en daar zag ik heel enthousiaste gezinnen met kinderen dit doen. Dat was heel sprookjesachtig, het wordt een muziekfeest.'
Het is nu nog even teveel om op te noemen, maar we verklappen alvast de samenwerking met Pianofest, 'dat wordt een hele dag voor amateurpianisten, dan zie je zoveel plezier in de zaal.' Pieter Jan Belder komt het clavichord laten horen, een bijzonder instrument. Op de openingsavond in Arnhem laat jazz pianist Rembrandt Frerichs de Perzische santoor horen en Daria zelf het Pianoconcert in G van Ravel, die zijn 150ste verjaardag viert en zijn concert met al die jazz-invloeden past mooi in een veelkleurig festival.
'We gaan een Schubertiade doen met liederen, sonates en het Forellenkwintet, maar je kunt ook Nathalia Milstein, jazz pianist Yaron Hermann, Hannes Minnaar, Finghin Collins of Rami Khalifé beluisteren. Het gaat er allemaal zijn. Ik wil het festival graag smoel geven en ik ga elke dag weer iets leren. Er is zoveel moois om te programmeren, we kunnen nog jaren vooruit!'

FOTO'S: MELLE MEIVOGEL

FOTO: ERIC VAN NIEUWLAND

ERIC SCHOONES

Voor meer informatie:
keystomusic.nl/piano-biennale/programma/
In onze uitgave van maart volgend jaar komen we zeker nog terug op het festival.

Twee jubilerende pianobladen

Een gesprek tussen hoofdredacteuren van PIANIST en PIANO BULLETIN

Nederland kent twee pianotijdschriften: *Piano Bulletin* en *Pianist*. *Piano Bulletin* werd in 1984 opgericht en viert dit jaar het veertigjarig bestaan, met hoofdredacteur Christo Lelie al net zo lang aan het roer. *Pianist* bestaat tien jaar en hoofdredacteur Eric Schoones heeft ook iets te vieren, want hij mag zich sinds september uitgever/eigenaar noemen van zowel de Nederlands/Belgische als de Duitstalige editie van *Pianist*. *Piano Bulletin* en *Pianist* beconcurreren elkaar niet, omdat ze elk een eigen format en doelgroep hebben. Het als glossy magazine uitgegeven *Pianist* richt zich op een breed publiek van pianoliefhebbers. *Piano Bulletin* is het vakblad van EPTA Nederland, een beroepsvereniging van professionele pianisten/pianodocenten. Om hun langdurige ervaringen uit te wisselen kropen de hoofdredacteuren samen op de bank in Schoones' woning om elkaar te interviewen voor dit artikel, dat in beide bladen verschijnt.

Eric Schoones (links) en Christo Lelie.

FOTO: JOACHIM SCHOONES

Christo Lelie: *We bestrijken beiden het gehele terrein van de piano en de klaviermuziek. Toch zie ik, naast de totaal andere vormgeving en het verschil in lengte tussen de artikelen ook een inhoudelijk onderscheid: met als primaire doelgroep van pianodocenten komt de pedagogie in* Piano Bulletin *op de eerste plaats.*
Eric Schoones: Voor Pianist is naast de pianisten ook de pianobranche een belangrijke doelgroep. We bespreken alles van de fabrikanten tot aan de detailhandel. De pianobouw is met voortdurende innovaties nog altijd in ontwikkeling en ook de pianostemmers met persoonlijke verhalen zijn voor *Pianist* van belang. Verder willen we onze lezers informeren over de piano in de concertzaal, met elk jaar aan het begin van het concertseizoen altijd een overzicht van concerten in de Nederlandse en Belgische zalen. We publiceren ook concertrecensies, mede omdat de dagbladen daar steeds minder aan doen. Overigens ben jij Christo, daar een gewaardeerde medewerker. Tenslotte publiceren we twee keer per jaar een Engelstalige bijlage, *The World of Piano Competitions*, bij mijn weten het enige tijdschrift wereldwijd over concoursen, soms een beladen onderwerp en we laten belangrijke pedagogen, concoursdirecteuren en jong talent aan het woord over voors en tegens.

Interviews

Met elkaar gemeen hebben we de prominente plaats die pianisten-interviews innemen. Hoe selecteren jullie wie je aan het woord laat?
Mijn belangrijkste criterium is kwaliteit. We willen onze lezers attenderen op pianisten van hoog niveau die wellicht nog niet zo bekend zijn bij het grote publiek. Ik vind interviewen erg leuk en ik deed dat bijvoorbeeld ook voor De Kleine Aarde, een in mijn woonplaats Boxtel gevestigde organisatie, die vijftig jaar geleden al pionierde voor duurzaam en circulair leven. Dat leidde tot verschillende boeken op milieugebied. Het begon in 2009 met *Een te grote kist bananen*: een verzameling interviews met vooral deskundigen, filosofen, politici en BN'ers.

Omdat onze lezers voor een belangrijk deel pianoleraren zijn, kiezen wij vanouds voor interviews met vooraanstaande, Nederlandse hoofdvakdocenten/concertpianisten. In onze beginjaren wilden we de oudste generatie nog spreken voordat ze er niet meer zouden zijn, bijvoorbeeld Wolfgang Wijdeveld, Jaap Spaanderman, Gerard Hengeveld, Hans Henkemans en Cor de Groot. Later spraken we ook vrij veel internationale toppianisten: Támas Vásáry, Peter Katin, Cyprien Katsaris, Shura Cherkassky, Emanuel Ax, Aldo Ciccolini enz.
In de jaren waarin ik muziekmedewerker was bij dagblad Trouw, *kreeg ik dikwijls gelegenheid om dergelijke internationale meesterpianisten te interviewen als ze in het Concertgebouw speelden.*
Ik probeerde daarvoor minimaal één uur spreektijd te reserveren. Lukte dat, dan leverde dat veel meer tekst op dan ik in de krant kwijt kon. Wat voor de Trouw*-lezer te ver zou voeren was echter voor de EPTA-leden juist interessant en dan publiceerde ik het complete interview later in* Piano Bulletin.
Soms ging het bijna mis: voor Emanuel Ax had ik van zijn impresariaat 45 minuten gekregen. Ik moest hem in het Concertgebouw interviewen op het podium van de Grote Zaal waar hij aan het studeren was. Het gesprek begon net interessant te worden, toen hij al na een kwartiertje zei: "Thank you, I have to return to my practicing now, bye bye." Ik ging ontgoocheld met bijna lege handen naar huis. Door daarna zijn masterclass in de Kleine Zaal te bezoeken, kon ik alsnog voldoende materiaal bij elkaar schrapen voor een artikel.

Ja, je kunt wat meemaken, maar toch is het mijn ervaring dat pianisten graag met je willen praten, als ze eenmaal doorkrijgen, en dat geldt ook voor jou Christo, dat je als interviewer niet zomaar een vragenlijstje afwerkt in de trant van: 'waren uw ouders ook muzikaal', maar dat je in een gesprek werkelijk dieper kunt ingaan op vragen over muziek, interpretatie en pianotechniek.

Christo Lelie (1956) studeerde piano en orgel aan het Rotterdams Conservatorium. Hij heeft 40 jaar als begeleider ballet en moderne dans aan de dansafdeling van Codarts Rotterdam gewerkt. Na zijn pensioen in Rotterdam oktober 2023, is hij werkzaam gebleven als kerk- en concertorganist en als muziekjournalist. Christo begon al op de middelbare school verhalen te schrijven. Tijdens zijn conservatoriumtijd schreef hij zijn eerste grote artikelen over pianomuziek voor het tijdschrift *Mens & Melodie* en voor andere media. In 1981 werd hij freelance medewerker bij de muziekredactie van ochtendblad *Trouw*. Twee jaar later werd hij door het EPTA-bestuur gevraagd als redactielid van een nieuw te creëren verenigingsblad, het *EPTA-Bulletin*. In 1984 kreeg hij de opdracht om als hoofdredacteur dit gestencilde bundeltje A4-tjes te professionaliseren tot een volwaardig vakblad, dat de naam *Piano Bulletin* kreeg. Lelie, ook hoofdredacteur van het *Tijdschrift van de Franz Liszt Kring*, schreef honderden recensies, interviews en achtergrondartikelen. In 1995 publiceerde hij zijn boek *Van Piano tot Forte*, een standaardwerk over de geschiedenis van de vroege piano.

28 MAART –
6 APRIL 2025

Met o.a. Marc-André Hamelin, Ralph van Raat, Nathalia Milstein, Daria van den Bercken, Yaron Herman, Phion en Matteo Myderwyk

PIANO BIËNNALE

MUSIS ARNHEM & DE VEREENIGING NIJMEGEN

SINFONIA ROTTERDAM

Kerstconcert!

MET DE NOTENKRAKER

en feestelijke muziek van Mozart

met Erik Bosgraaf (blokfluit)

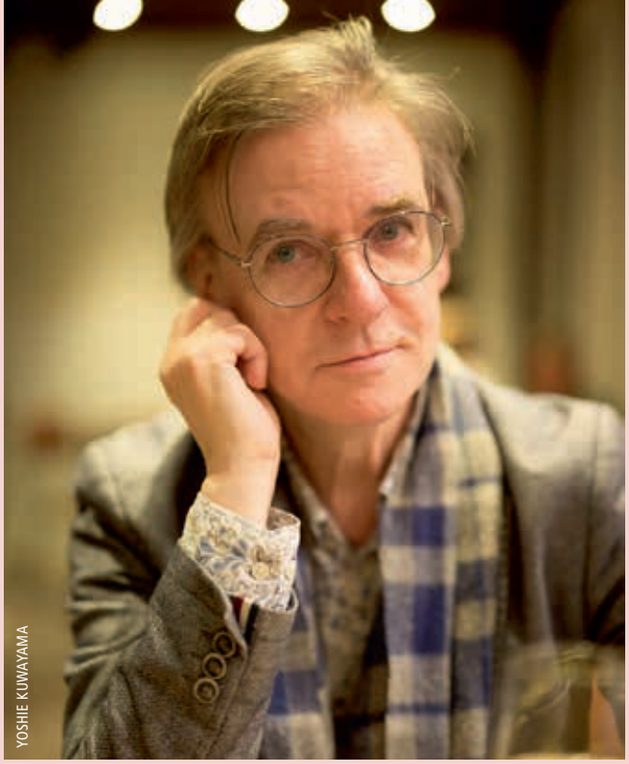

dirigent: Conrad van Alphen

18 december | 20:15 uur de Doelen Rotterdam

26 december | 14:15 uur Kloosterkerk Den Haag

sinfoniarotterdam.nl

YOSHIE KUWAYAMA

Eric Schoones kreeg zijn eerste pianolessen op zijn vijftiende en ging een paar jaar later in Utrecht musicologie studeren. "Dat was misschien toch wat te droog voor mij en daarom deed ik het conservatorium ernaast. "Tot mijn grote geluk kwam ik daar terecht bij Jacques De Tiège, die niet alleen mijn technische problemen oploste, maar die me door zijn zeer intensieve contacten met talloze grote pianisten, zoals Fleisher, Michelangeli en Weissenberg inspireerde om, samen met hem vaak tot diep in de nacht, vele artikelen over pianospelen te schrijven, ook voor *Piano Bulletin*. Schrijven en goed formuleren is altijd een passie geweest, ongeacht het onderwerp. Ik werk nu bijvoorbeeld aan een boek over Raïsa Schoon, een bijzondere atlete, die ondanks veel tegenwerking de wereldtop bereikte in het beachvolleybal. Maar het is ook weer niet zo ver van huis, want vooral mentaal kunnen musici veel leren van topsporters." Zijn belangrijkste publicatie tot nu toe is zijn internationaal veel geprezen *Walking up the Mountain Track, The Zen Way to Enlightened Musicianship* (2017), dat vorig jaar onder de titel *Die Wege der Meister* in een Duitse vertaling werd gepubliceerd door Schott. "Ook de Chinese vertaling is in principe klaar. Nu alleen nog een goeie deal met een uitgever…"

Een interview goed en prettig leesbaar op papier zien te krijgen is een vak apart. Ik neem het gesprek altijd op. Omwille van de compositie verander ik vaak de volgorde in de besproken onderwerpen, haal doublures eruit, en herformuleer veel van wat er gezegd is. Ook doe ik aan fact-checking, want de geïnterviewde kan zich weleens vergissen in jaartallen of bepaalde feiten. Uiteraard laat ik de geïnterviewde ter controle het eindresultaat lezen.
Dat doe ik precies zo, je moet mensen in hun waarde laten. Het gaat vaak over heel persoonlijke zaken en daarom moet de geïnterviewde er achteraf ook blij mee kunnen zijn. In alle rust bij die controle kun je ook vaak beter formuleren dan in de spontaniteit van een gesprek.

Maar het gevaar is dat de geïnterviewde schrikt van de felheid waarmee iets is gezegd als hij het eenmaal op papier ziet en het gezegde flink afzwakt.
Soms is dat inderdaad jammer, maar pianisten interviewen is toch vaak minder beladen dan politici bijvoorbeeld, die altijd beducht zijn om dingen te zeggen waar ze op aangevallen kunnen worden.

De deadline

Eén keer per jaar heb ik met mijn redactie een brainstormvergadering om over de onderwerpen voor de volgende edities te overleggen. Redacteuren dragen dan zelf ideeën aan en we bedenken welke externe auteurs gevraagd kunnen worden voor bepaalde onderwerpen. Uiteindelijk moet ik zien dat dit allemaal wordt uitgevoerd. Soms moet er veel aan artikelen gecorrigeerd en zelfs herschreven worden om een auteur zo goed mogelijk in ons blad te krijgen. Vlak voor de deadline is het altijd spannend of auteurs hun bijdragen op tijd inleveren. Wat doe je dan als iemand veel te laat is? Als ik het artikel uitstel, zou er een gat vallen in de 112 pagina's die we moeten vullen. Ik lig er vaak wakker van.
Ook bij Pianist waardeer ik de inbreng van mijn medewerkers, maar ik ben gelukkig niet gebonden aan een vast aantal pagina's. Het kan wel spannend zijn, maar het is ook een leuk spel waarin vaak onverwachte dwarsverbanden tussen verschillende artikelen ontstaan. En we hebben de bladen altijd nog naar de drukker kunnen brengen!

Toekomst

Ik ben vorig jaar gepensioneerd en heb nu alle tijd om voor het Piano Bulletin *te werken. Ik hoop het nog jaren te kunnen volhouden. Jij bent maar een paar jaar jonger en als nieuwe eigenaar heb je je heel wat op de hals gehaald.*
Ach, toen Henk Brüger met *Pianist* begon was hij tien jaar ouder dan ik nu. Ik kan nog wel eventjes vooruit.

CHRISTO LELIE & ERIC SCHOONES

CADEAUTJE VAN PIANO BULLETIN VOOR LEZERS VAN PIANIST

Wie nu een abonnement op PIANO BULLETIN neemt of EPTA-lid wordt, ontvangt als present de 232 pagina's dikke jubileumeditie *De 25 'mooiste' artikelen uit vier decennia Piano Bulletin* dat in 2024 verscheen (zolang de voorraad strekt). Een jaarabonnement kost slechts € 29,80 en daarvoor ontvangt u drie nummers van elk 112 pagina's. Inlichtingen over het EPTA-lidmaatschap, zie **www.eptanederland.nl**. De jubileumuitgave is voor lezers van PIANIST ook los te bestellen voor de vriendenprijs van € 17,50 (incl. verzenkosten).
Bij aanmelding op **administratie@eptanederland.nl** noteert u in uw mail 'PIANIST-cadeau'.

Lifechanging experience

VADYM KHOLODENKO

Het winnen van de gouden medaille bij het Van Cliburn Concours in 2013 bracht hem wereldfaam. Maar dit was zeker niet de enige grote verandering in het leven van Vadym Kholodenko – een unieke artiest die in staat is om exquise en delicate klankwerelden te creëren. We spraken met hem over zijn repertoire, komende concerten en het 'beest' dat hem in staat stelt zijn dromen waar te maken: de Fazioli 308.

U lijkt werkelijk een ambassadeur voor Fazioli.

Ik denk niet dat Fazioli ooit een artiestenprogramma heeft gehad zoals Yamaha of Steinway, maar we zijn al vele jaren erg close en de Fazioli's waren altijd zeer behulpzaam. Ik speel heel graag op hun instrumenten, ook voor bij praktisch al mijn opnames. Dus je zou me wel een ambassadeur voor Fazioli kunnen noemen.
Ik moet ook Alec Weil noemen, de directeur van Pianoforti, de exclusieve importeur van Fazioli in Japan. We zijn al bijna 15 jaar bevriend en toen hij me kennis liet maken met de Fazioli, was dat echt een levensveranderende ervaring, omdat ik me plotseling realiseerde hoe een piano me volledig nieuwe uitdrukkingsmogelijkheden gaf en nieuwe manieren om muziek te ontdekken. En de ontmoeting kwam precies op het juiste moment. Ik werkte toen aan Scriabin en had het gevoel dat deze muziek om iets anders

FOTO'S: JEAN-BAPTISTE MILLOT

vroeg. Met name in de vijfde sonate was er de juiste balans tussen mijn ideeën over vorm, klank etc. en dit prachtige instrument. Dit leidde tot een lange samenwerking met Fazioli. Ik heb het over de 308, een uniek instrument, groter dan een normale concertvleugel. Het is echt een beest dat je eerst moet temmen voordat je erop kunt spelen! Het heeft een extra vierde pedaal waarmee je heel mooie en subtiele effecten kunt bereiken. De 308 is absoluut mijn instrument, waarmee ik alles kan uitdrukken wat ik wil.

Een andere levensveranderende ervaring was studeren bij Vera Gornostaeva?

Ja, ze ontdekte me tijdens het Maria Callas Concours, waar ze juryvoorzitter was. Ze was een absoluut fantastische lerares, muzikante en een geweldig mens! Je moet natuurlijk aan techniek werken, maar we spraken ook veel over de verbinding tussen muziek en verbeelding, literatuur en theater én de ervaring van het luisteren naar grote artiesten uit het verleden. Ze was bevriend met veel beroemde musici, zoals Richter en Gilels en ze kende Sjostakovitsj persoonlijk. Een erfenis van onschatbare waarde!

Speelde ze zelf ook in de lessen?

Ja, hoewel ze al lang geen concerten meer gaf, toonde ze me veel nieuwe perspectieven. Haar lessen gingen vooral over het openen van je eigen verbeelding en muzikaliteit. Uiteindelijk kan geen enkele docent je alles leren, en natuurlijk is het ieders taak om zelf je muzikale karakter te openen. Dat is natuurlijk een eindeloos proces en maar zij heeft me de eerste stappen geleerd.

Hoe hebt u de tijd na het Van Cliburn concours ervaren?

Dat is altijd een goede vraag. Ben je echt voorbereid op een carrière? In mijn geval denk ik van wel, want ik had genoeg repertoire om alle engagementen te kunnen opvolgen. Maar ik heb natuurlijk sindsdien veel nieuw repertoire geleerd, al gaat het tegenwoordig – ik loop tegen de veertig – wel wat langzamer. Je moet een gezonde benadering tegenover wedstrijden ontwikkelen. Ze kunnen nuttig zijn en nieuwe kansen bieden in een bepaalde fase van je ontwikkeling. Er zijn geen garanties, maar de voordelen wegen meestal op tegen de minder positieve kanten. Ik moet zeggen dat het na Corona veel moeilijker is geworden om op de radar van orkesten en organisatoren te komen. Ik weet niet zeker of Europa weer helemaal open is na de pandemie, en in mijn ervaring zijn er meer concertmogelijkheden in de VS. Natuurlijk, als Cliburn-winnaar is het daar wel iets makkelijker.

> ‘Natuurlijk is het ieders taak om zelf je muzikale karakter te openen.’

Ik hoorde Horowitz onlangs zeggen dat hij liever programma’s maakte met vooral kortere stukken dan met grote sonates bijvoorbeeld.

Hij was geniaal en kon alles in vijf noten uitdrukken. Ik heb er meer nodig! Maar even serieus, het was een andere tijd. De eisen van het publiek zijn veranderd, we leven nu in een compleet andere wereld. Vooral na Covid stond alles op zijn kop en organisatoren gingen op zoek naar minder conventionele dingen; misschien om mensen weer mee te krijgen. We zijn niet langer verplicht om het standaardrepertoire te spelen, dat een halve eeuw geleden erg in de mode was. Tegenwoordig gaat het heel andere kanten op, fascinerend!

U debuteert op 18 januari in de Elbphilharmonie in Hamburg met een heel bijzonder programma: het Requiem van Mozart en de Symphonie fantastique van Berlioz, in een transcripties van respectievelijk Karl Klindworth en Franz Liszt.

En dat is precies wat ik bedoel! Geweldig om met zo’n interessant programma te kunnen optreden daar. Stanisław Leszczyński, artistiek directeur van het Chopin Instituut in Warschau, vroeg me om het *Requiem* te leren, maar ik kon me niet voorstellen hoe deze muziek geloofwaardig zou kunnen klinken op de piano. Sommige transcripties kunnen bizar en ongepast zijn als het gaat om het recht doen aan de originele muziek, maar deze bewerking van Klindworth is een heel zorgvuldige vertaling. Er is zoveel geweldige orkestmuziek en de transcriptie is eigenlijk onze manier om

12 > 16.02.25
flagey
piano
days
andrás schiff
angela hewitt
arcadi volodos
alexander gavrylyuk
nik bärtsch &
tania giannouli
florian noack
roman borisov
& many more
flagey.be
Photo: Roman Borisov © Nikolaj Lund

die muziek te benaderen en er onze eigen interpretatie aan te geven.

Kennelijk speelde Liszt ooit de mars uit de* Symphonie fantastique *op een concert nadat Berlioz het orkest had gedirigeerd, en hij maakte nog meer indruk dan het hele orkest.

Dat vind ik een leuk verhaal! Overigens heb ik een bijzondere herinnering aan de *Symphonie fantastique*, het was een van de eerste cd's die ik ooit bezat.

U bent ook een van de weinigen die het pianoconcert van Busoni speelt.

Dat wordt volgend jaar weer een debuut waar ik erg naar uitkijk, met het Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia en maestro Pappano. Ik heb het een paar jaar geleden al gespeeld. Het Busoni-concert is ook een gigantische uitdaging. Vijfenzeventig minuten muziek, en met het koor in het laatste deel is een ongeevenaarde ervaring. Als je het einde bereikt, heb je het gevoel dat je net een grote taak hebt volbracht. Het is geweldig om te spelen en het publiek is er dol op. Overigens was Busoni, net als Liszt, in alle opzichten een ware grootmeester.

Een ander debuut is uw optreden in de nieuwe Bechstein Hall in Londen. Op 5 december speelt u daar twee keer samen met Andrey Gugnin. En onlangs speelden jullie ook samen in Sacile bij Fazioli. Het is waarschijnlijk een groot plezier om twee piano's te kunnen bespelen met een oude vriend.

We zijn bijna twintig jaar geleden begonnen met samenspelen. Met twee piano's is het veel moeilijker dan met een ander instrument. Want als je niet precies gelijk speelt, kun je het onmogelijk nog verbergen. We hebben uren en uren gewerkt. Ik bewonder Andrey zeer als muzikant. Hij is absoluut geweldig en ik ben erg trots dat we nog steeds samen spelen. Binnenkort zullen we de Negende Symfonie van Beethoven uitvoeren: nog zo'n geweldig stuk dat van het orkest naar de piano is overgebracht.

ERIC SCHOONES

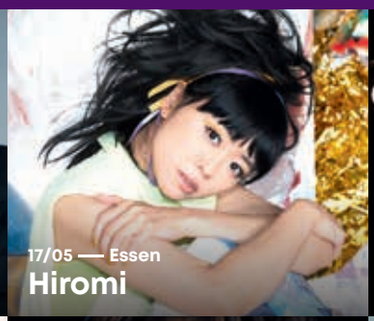
vadymkholodenko.com

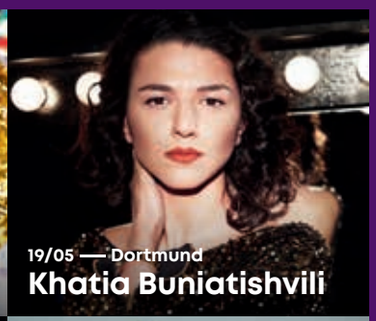
Op 15 en 16 mei speelt Kholodenko in Utrecht Rachmaninoffs Tweede Pianoconcert met het Radio Filharmonisch Orkest en Karina Canellakis.

Nu met vroegboek-korting!

11/05 — Düsseldorf
Jeremy Denk

15/05 — Wuppertal
Bruce Liu

17/05 — Essen
Hiromi

19/05 — Dortmund
Khatia Buniatishvili

21/05 — Wuppertal
Hélène Grimaud

24/05 — Essen
Daniil Trifonov

03/06 — Bochum
Hayato Sumino

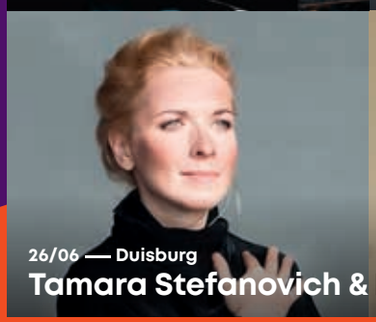

03/06 — Mülheim
Seong-Jin Cho

04/06 — Essen
Kirill Gerstein

05/06 — Duisburg
Vikingur Ólafsson

14 & 15/06 — Duisburg
Marc-André Hamelin

18/06 — Bochum
Rafał Blechacz

26/06 — Duisburg
Tamara Stefanovich & Pierre-Laurent Aimard

02 & 07/07 — Düsseldorf / Bochum
Evgeny Kissin

08/07 — Wuppertal
Igor Levit

10. mei — 17. juli 2025

U ontvangt t/m woensdag 22 januari 2025 een korting van 10% op uw tickets.

U vindt alle aanbiedingen hier:
www.klavierfestival.de/fruehbucher

klavier ruhr festival

Das kulturelle Leitprojekt des Initiativkreis Ruhr

Hauptsponsoren 2025
klöckner & co
LEG
VIVAWEST Wohnen, wo das Herz schlägt.

De piano en het klimaat

Een honderd jaar oude piano heeft in die periode qua klimaatomstandigheden vaak veel meegemaakt. Gemiddeld waren de huizen minder goed gestookt en dus vochtiger of juist erg droog bij flinke vorst met een loeiende houtkachel. Ook niet best voor de houtverbindingen in de regel gelijmd met de organische beenderlijm.

De tijden zijn flink veranderd: vorst hebben we nauwelijks meer, de droogte komt nu van de opstijgende warme lucht vanaf de vloer, extreme en vaak desastreuze luchtvochtigheidswisselingen in de hedendaagse muziekscholen en conservatoria door geavanceerde luchtverversingssystemen.

FOTO: ERIC SCHOONES

Een piano of vleugel ontstemt door veranderingen in de luchtvochtigheid en in de temperatuur, als je aandacht besteedt aan stabilisering daarvan heb je lang plezier van de stemming.

Meten is weten en daarbij is een geijkte hygrometer bij de piano je van dienst.
De Hydroceel en ook de vaas met een krant onder in de piano werkt marginaal en vergeet je geheid, zinloos dus.
Zelf adviseer ik doorgaans een luchtbevochtiger met een instelbaar maximum relatieve luchtvochtigheid (55%) dicht bij de piano om de droogte te tackelen, het wordt meestal in nieuwere huizen niet vochtiger dan 70% waardoor de bandbreedte van 15% niet tot grote ontstemming leidt. Een thermomatje verkrijgbaar bij Taffijn onder de piano schuiven houdt de opstijgende warmte goeddeels tegen.
In de piano of onder de vleugel kun je het instrument een eigen klimaat geven, de vertrouwde Damppchaser Piano Life Saver PLS heeft recent gezelschap gekregen van Pianoguard uit Polen.

De tweedaagse van de VvPN in Doorwerth

Bij de jaarlijkse Tweedaagse van onze vereniging op 18 en 19 november jl. in het Fletcher Hotel Doorwerth werden de collega's weer danig verwend met seminars. We konden gelukkig weer eens goed bijpraten over het vak. Er was een demonstratie van het tot nu toe onbekende Pianoquard systeem dat in een piano of vleugel kan worden ingebouwd.
Acte de Présence gaven verder o.a. Bechstein concertservice, Petrof pianobouw, de fa. Taffijn met WNG carbon mechaniekdelen, Pianoscoop stemsoftware, PTDAE met Adjustable Piano Touch electric, en tot slot was er een interactief seminar met concertpianist Robert Plantinga.

JAAP BLAUWENDRAAT

De Vereniging voor Pianotechnici Nederland (VvPN), streeft ernaar om de technische bekwaamheid van pianostemmers en pianotechnici te vergroten. In deze columns laat Jaap Blauwendraat, als voorzitter van VvPN zijn licht schijnen over verschillende aspecten van het vak.

De beste zorg voor uw piano of vleugel

Vindt een vakbekwame pianostemmer of pianotechnicus in Nederland of Vlaanderen op www.vvpn.nl

VvPN is de Vereniging voor Pianotechnici Nederland. Ook met leden in Vlaanderen!

- Vakbekwaamheid en hoogwaardige dienstverlening als doel
- Seminars, workshops en bijeenkomsten. Expertise en kennisdeling
- Ondersteuning van de opleiding Pianotechniek in Amsterdam
- CPT Certified Piano Tuner keurmerk

Meer informatie?
www.vvpn.nl

VvPN
VERENIGING VOOR PIANOTECHNICI NEDERLAND

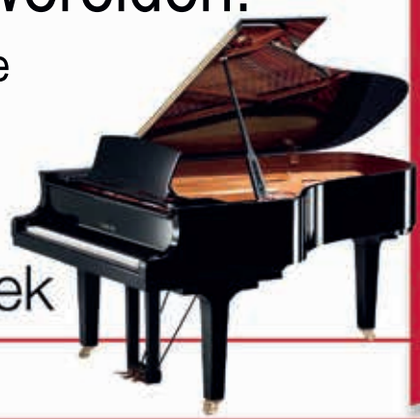
Pianostemmer worden? Kijk op
www.hmcollege.nl/opleidingen/pianotechnicus

hmc HOUT- EN MEUBILERINGS COLLEGE

Het beste van twee werelden!

bij misschien wel de beste
toetsenspecialist
van midden-Nederland

piano's
vleugels
orgels
keyboards
digitale piano's
gitaren
reparatie
stemming
concertverhuur

Verhoog Muziek

www.verhoogmuziek.nl
Nouwstraat 2, 3861 AJ Nijkerk

STAYTUNED

Speciaal voor orgel-, en ook pianospelende tieners tussen ongeveer 12 en 18 jaar oud organiseert StayTuned.nu door het jaar heen superleuke bijeenkomsten. En met succes! Zo krijgen tieners de kans om te spelen op prachtige orgels in Zwolle, Rotterdam, Haarlem, Groningen, Utrecht, Alkmaar, en nog veel meer Nederlandse steden, of zelfs in Parijs!
Eerstvolgende orgeltrip: op zaterdag 22 februari, in de Bovenkerk van Kampen met stadsorganist Ab Weegenaar.

In de komende editie van PIANIST vertelt initiatiefnemer Peter Ouwerkerk het verhaal achter deze mooie organisatie. Kijk alvast op **staytuned.nu** voor meer informatie.

MARTINE DE BOER

Stemhond

Vier jaar geleden vertelden we in deze rubriek over de bijzondere overname van de stempraktijk, grotendeels in Haarlem en Amstelveen, van Dirk Lindeboom door Martine de Boer. Ze was toen bijna klaar met de opleiding. Hoe gaat het nu met haar?

Terwijl we praten is ze haar hondje aan het uitlaten, sinds een half jaar een nieuwe huisgenoot. ‘Zij gaat nu om het aan te leren soms al mee naar de klanten, als die het geen bezwaar vinden. Ze snuffelt wat rond, en als ik ga stemmen gaat ze in de bench. Een stemhond is toch wel bijzonder, niet?’ lacht Martine.

Martine de Boer is een zij-instromer. Haar baan in de juridische hoek bij een grote uitgever ging op den duur vooral nog over kostenbesparing. ‘Het sociaal engagement verdween en ik wilde iets duurzamers gaan doen. Tijdens een workshop zag ik een mevrouw van in de zestig die molenaar wilde worden. Dat inspireerde mij, het was dus nog niet te laat en omdat ik al piano speelde, werd het pianotechniek. Ik vind het ook mooi dat ik zo een bijdrage kan leveren aan kunst en de cultuur, dat is belangrijk voor mensen individueel en ook voor een gezonde en volwassen maatschappij. Ik baal dan ook van de plannen met de BTW van dit waardeloze kabinet, het is gewoon rampzalig.’

Omdat ze dus al op latere leeftijd met het vak begon koos ze voor de versnelling. ‘Ik heb tijdens de opleiding extra stage gelopen om zoveel mogelijk ervaring op te doen, belangrijk bij zo’n ambachtelijke beroep. Daarna ben ik niet eerst in loondienst gegaan, maar ben meteen voor mijzelf begonnen. Ik heb veel steun gehad van Dirk natuurlijk en van de bereidwillige collega’s van de VvPN, waarmee je altijd kunt sparren. Dankzij deze mensen is het mij gelukt. En ook collega’s met 30 jaar ervaring, die komen nog met vragen bij complexe dingen. We zullen altijd blijven leren.’

Af en toe koopt ze een vleugel om op te knappen. ‘Een Bechstein uit 1912, nu heb ik een Grotrian-Steinweg uit 1887 te koop staan en begin ik aan een Kawai uit 1980. Daar gaan heel veel uren in, je verdient er hoegenaamd niets aan, maar ik vind het machtig mooi en ik leer er ontzettend veel van.’ Daarom heeft ze bezwaar tegen het woord ‘pianostemmer’. ‘Dat is te beperkt, het vak is veel meer dan elk half jaar de toonhoogtes nalopen. Onderhoud en afregeling zijn zó belangrijk. Ik ben geen superpianist, maar ik studeer nu het laatste deel van de Mondschein Sonate van Beethoven, met al die gebroken akkoorden. Dan voel ik al heel snel of het mechaniek goed is afgeregeld en alles lekker loopt. De speelaard is voor mij heel belangrijk en ik heb een voorliefde voor de verbeteringen die je op dat vlak kunt bereiken met Precision Touch Design (PTD). Ik ben daarin ook gecertificeerd en pas dat ook steeds toe bij de revisies die ik doe. Jammer genoeg onderschatten mensen onderhoud vaak, maar als het eenmaal gedaan is dan weten ze niet wat ze overkomt.’

Voor één keertje ergens gaan stemmen is niet haar ding. ‘Nee, ik wil graag een relatie opbouwen met instrument en klant. Begrijpen wat de wensen zijn en helpen met goede service en eerlijk advies.’

Martine de Boer Pianotechniek
06 - 81397817 info@martinedepianostemmer.nl

PAULA ZIMMERMAN

VACATURES !
JOUW DROOMJOB BIJ PIANO'S MAENE

MAAK VAN JE PASSIE JE BEROEP !

Familiebedrijf Piano's Maene werd opgericht in België in 1938 door Albert Maene en Zulma Doutreloigne. De groep telt ondertussen meer dan **110 door piano gepassioneerde medewerkers** en heeft **9 showrooms in België en Nederland**. De Nederlandse tak groeide het voorbij decennium, onder meer door overname van pianospecialisten **Ypma Piano's** en **Clavis Piano's** tot 45 medewerkers en 4 locaties in Nederland: Alkmaar (hoofdzetel Nederland), Amsterdam, Delft en Utrecht. De Belgische locaties zijn Ruiselede, (hoofdzetel), Gent, Antwerpen, Brussel en Lanaken. We zijn exclusief importeur van de instrumenten van Steinway & Sons, en hofleverancier in alle grote concertzalen en conservatoria in België en Nederland. Ons atelier "Chris Maene" voor ambachtelijke piano- en pianofortebouw zet ons wereldwijd op de kaart.

De **passie voor muziek en piano's** is de voornaamste drijfveer van het team. De klant staat centraal in alles wat we doen. Direct klantencontact en gepersonaliseerde service zorgen ervoor dat de klant zich nog net evenveel koning voelt als in 1938, toen Albert en Zulma hun klanten in hun huis ontvingen met koffie en taart. Doorheen het hele bedrijfsproces focussen we op maatschappelijk verantwoord ondernemen !

WE ZIJN OP ZOEK NAAR...

2 piano-consultants voor Nederland

Ben je gepassioneerd door piano's en deel je graag je passie met anderen? Met een aanbod van instap digitale piano's tot nagelnieuwe Steinway & Sons vleugels sta je als piano-consultant iedere dag tussen de mooiste instrumenten. Met je passie voor piano(muziek) en jouw pianospel, uitgebreid met commercieel inzicht en een doorgedreven interne opleiding, maak je mensen blij met je advies. Bovendien kun je deelnemen aan talrijke activiteiten en evenementen.
We zoeken piano-consultants voor de driehoek **Delft-Amsterdam-Utrecht**, bij voorkeur in een full-time betrekking.

2 piano-consultants voor België

Ook het team in België breidt uit. Daar zoeken we een piano-consultant voor de **regio Brussel**, en een piano-consultant voor de **regio Antwerpen-Limburg. Beide betrekkingen bij voorkeur in full-time regime**

Onze Missie
Onze passie delen en je inspireren om piano te spelen !

Onze Waarden
Passie - Integriteit - Traditie & Innovatie - Kwaliteit - Klantgerichtheid

Interesse in één van de vacatures?

Op onze website vind je meer info en functie-omschrijvingen. Stuur je motivatie en CV naar :

Voor België : Kristine.Vanheule@maene.be
Voor Nederland : Jos.Kiebert@maene.nl

MAENE

SHOWROOMS IN NEDERLAND EN BELGIË :
ALKMAAR - AMSTERDAM - ANTWERPEN - BRUSSEL - DELFT - GENT - LANAKEN - RUISELEDE - UTRECHT
www.pianosmaene.com

JONG TALENT EDUCATIE GERED

Na angstige maanden waarin de Nationale Jeugdorkesten Nederland (NJON), het Prinses Christinaconcours, Vocaal Talent Nederland | Nationale Koren, het Ricciotti ensemble, het Nederlands Vioolconcours en Britten voor jong muziektalent, zes nationale organisaties voor muzikale talentontwikkeling met een subsidiestop werden bedreigd is er nu hoop op een oplossing: tijdens een werkbezoek op 9 oktober nam minister Bruins van OCW de petitie met meer dan 22.000 steunbetuigingen in ontvangst en zegde concreet extra financiering toe. ''Muziek geeft adem aan ons leven", sprak minister Bruins, die met vele jongeren in gesprek ging. "Vóór de jaarwisseling geven we jullie zekerheid", beloofde hij. 'We gaan het regelen. Het kan niet zo zijn dat jullie moeten stoppen met muziek maken."

VEERLE BASTIAANSSEN

Ewout van Dingstee, algemeen en artistieke leider NJON begroet Minister Bruins die goed nieuws kwam brengen.

DE MAGIE VAN DE MEESTERPIANISTEN

Vanaf januari t/m juni presenteert World Master Pianists weer een aantal bijzondere recitals in Amare (Den Haag), maar ook in Antwerpen en Brussel, met grootheden als András Schiff, Maria João Pires, Grigory Sokolov, Evgeny Kissin, Arcadi Volodos en het jonge fenomeen Alexandra Dovgan. Organisator Friso Verschoor vertelt.

'In Den Haag, in de mooie en voor grote pianisten zo geschikte grote zaal van Amare, beginnen we met Andràs Schiff (9 februari). Hij behoort natuurlijk tot de grootste interpreten van het klassieke repertoire. Bijzonder is dat hij de muziek zelf aankondigt op een heel charmante en onderhoudende, voor elke muziekliefhebber te begrijpen manier. Daardoor weten we nog niet precies wat hij gaat spelen. Ik kijk zeer uit naar zijn recitals. Kort daarna (19 maart) speelt Maria João Pires en ze komt samen met haar nieuwe protegé: Ignasi Cambra. Daarmee keert ze terug naar haar gewoonte om het podium te delen met vaak jonge, opkomende pianisten. Ignasi is blind en zal zijn blinde geleide hond meenemen op het podium. We zetten een mand neer, een paar stoelen en een schemerlamp. Die setting past in de filosofie van Pires, om met een huiskamersfeer te ontsnappen aan de soms wat starre concertpraktijk. In januari soleert ze soleert bovendien bij het Koninklijk Concertgebouw Orkest. Dan is er voor Amare een pauze tot het concert van Grigory Sokolov (3 juni). Hij speelt de helft van zijn recital werken van William Byrd en hij is uniek in de manier waarop hij dergelijke oude muziek op een moderne vleugel weer tot leven kan wekken. Evgeny Kissin (21 juni) brengt een Hommage aan Sjostakovich met diens Preludes en Fuga's, die eigenlijk heel weinig worden gespeeld in pianorecitals, ik heb ze nog maar één keer gehoord in 25 jaar en het is fantastische muziek. Het spel van Kissin wordt elk jaar weer intenser en hij heeft ook steeds een paar dagen nodig om weer op te laden voor het volgende recital, anders dan bijvoorbeeld Sokolov.'

Naast deze concerten in Amare organiseert World Master Pianists het komend half jaar recitals in Antwerpen in De Singel met Dovgan (30 januari), Volodos (13 februari) en tenslotte met Pires en Cambra (13 maart). In Brussel (Flagey) met Schiff (12 februari), Volodos (15 februari) en Kissin (17 juni).

Nieuw in de stal van World Master Pianists zijn Zlata Chochieva en Peter Jablonski.

Alle informatie op: **www.worldmasterpianists.com**

WOUTER VELLEKOOP

De grote zaal van Amare in Den Haag

SINFONIA ROTTERDAM BLIJFT!

Eveneens op woensdag 9 oktober kreeg ook Sinfonia Rotterdam, dat bij de adviescommissie Cultuurplan 2025-2028 van de gemeente Rotterdam buiten de boot was gevallen, groen licht voor de toekomst door een gift van een anonieme weldoener. We blijven met PIANIST het orkest volgen, dat 25 jaar bestaat en waar onlangs Anna Fedorova nog speelde als solist. Er is een mooi jubileumseizoen samengesteld met bijzondere concerten, o.a. met David Fray in mei volgende jaar. In de aanloop naar die concerten publiceren wij een interview met deze bijzondere pianist.

www.sinfoniarotterdam.nl

FOTO'S: THOMAS VAN DALEN

HET LUDOVICA RAMBELLI THEATER MET STEFAAN DEGAND EN LIEBRECHT VANBECKEVOORT

Caravaggio herleeft

Italië, Sicilië, Anno Domini 1608.
Een man ontsnapt uit zijn cel en vlucht voor zijn leven. Delinquentie typeert zijn levensloop. Zijn omvangrijke strafblad omvat onder andere: vechtpartijen, verboden wapenbezit, het gooien van stenen naar Romeinse wachters en … moord.

Zijn doodsvonnis – onthoofding – mocht door degene die hem ontmaskerde zelf worden voltrokken. De schurk in kwestie is niemand minder dan één van de grootmeesters uit de Italiaanse barokke schilderkunst. Zijn naam: Michelangelo da Caravaggio.
Toen Caravaggio als prille twintiger naar Rome verhuisde, één van de artistieke centra uit die tijd, verwierf hij snel bekendheid. Caravaggio's kunst was vernieuwend: de alledaagse mens diende als model en versterkte het realisme dat typerend is voor zijn kunst. Zijn meesterschap was onmiskenbaar: als adel en clerus wilde pronken met het beste wat de schilderkunst te bieden had, kon men niet om Caravaggio heen.
Zijn clair-obscur, het spel met licht en schaduw, schemerde door tot in de lage landen: Rembrandt en Rubens zijn schatplichtig aan zijn genie.

Vlaanderen, Anno Domini 2024.
In een 10-tal zorgvuldig geselecteerde Vlaamse kerken/abdijen geeft het Italiaanse *Ludovica Rambelli Theater* in samenwerking met acteur Stefaan Degand en pianist Liebrecht Vanbeckevoort onder de noemer *'tableaux vivants'* gestalte aan 25 van Caravaggio's voornamelijk religieus geïnspireerde schilderijen.
Degand's medewerking kwam er op vraag van Vanbeckevoort. Degand: "Ik werk graag met muzikanten en ik was nieuwsgierig naar Liebrecht. Mijn vader nam mij als kind mee naar de opera en in die volwassen wereld voelde ik mij begrepen. Thuis hadden we de platen van Von Karajan. Toen ik als volwassene Brahms' 4de symfonie door Carlos Kleiber ontdekte, voelde dat als thuiskomen. De interpretatie die ik toen hoorde had ik eerder gedroomd."

Met een zelf geschreven monoloog leidt Degand het geheel in. In een krachtig en intens betoog geeft hij

gestalte aan Caravaggio's persoonlijkheid. Zijn gebalde optreden is kort, maar daarom niet minder eenvoudig. Degand: "acteren is nooit gemakkelijk en dat zou de overheid moeten weten. Niet iedereen kan acteren en niet iedereen kan Chopin spelen. Maar hoe complexer het acteren lijkt, hoe leuker het ook wordt. Soms voelt het in een productie alsof je de Himalaya moet beklimmen, maar gaandeweg wordt die enorme berg een heuveltje en in het beste geval wordt het een mooie wandeling in het park."

Na Degand's performance brengt het *Ludovica Rambelli Theater* Caravaggio's schilderijen tot leven. Vanbeckevoort: "Ik heb het grootste respect voor de elegantie, de regie, de manier waarop alles in elkaar past. Er is een wisselwerking: zij spelen in op mij en ik op hen. Het mooie is dat zij als één geheel op het podium staan. Net zoals een voetbalploeg of een orkest een team moeten vormen, acteren en bewegen zij als een geolied team."
Over die wisselwerking zegt Degand nog: "In elk schilderij zit er muziek en in muziek zit er een schilderij, een verhaal, een heel universum."
Elke Caravaggio herbergt bovendien een fascinerende historiek. Het *'Morte della Vergine'* bijvoorbeeld, werd voor de "Santa Maria della Scala"-kerk geschilderd. Toen bekend werd dat Caravaggio als model voor de maagd Maria uitgerekend een prostituee had gekozen werd hij van heiligschennis beschuldigd. Het schilderij moest uit de kerk worden verwijderd en werd aan de hertog van Mantua verkocht.

Terwijl vooraan in de abdijkerk het ene na het andere schilderij verrijst, beroert Vanbeckevoort het publiek met zijn pianospel. Als pianist op een modern instrument wil hij zich niet beperken tot het barok-repertoire. We horen onder andere *Schafe können sicher weiden* van Bach bewerkt door Egon Petri, alsook Liszts *Sonetto 104 del Petrarca* en *Valse Triste* van Sibelius. Het staat buiten kijf dat hier een groot pianist aan het werk is.

Bachs muziek weerspiegelt zijn diepgeworteld Protestants geloof. Ook Caravaggio's kunst is religieus geïnspireerd. Vanbeckevoort ziet een verband tussen kunst en spiritualiteit: "Ik geloof in een geestelijke wereld, een wereld die we niet zien. Muziek heeft een enorme inwerking op onze emotie, onze psyché, ons mens-zijn. Chopins composities emotioneren bij zowel de muzikant als de luisteraar; ook de uitvoering is hierin bepalend. Wat muziek met mensen doet kan ik niet anders dan als 'spiritueel' omschrijven. De impact van muziek op de mens is voor mij haast een godsbewijs. Ik ben veel met spiritualiteit bezig en door de dimensie die ik daarbij ervaar kan ik zeggen: 'it keeps me going'."

Hoewel Caravaggio's werk talloze Bijbelse taferelen bevat, was hij zelf allesbehalve een heilige. Bij de gegoede klasse vond hij vaak bescherming tegen vervolging, iets wat tegenwoordig, in een wereld die belang hecht aan 'politieke correctheid', gevoelig kan liggen. Caravaggio lijkt bij deze productie aan de cancel-cultuur te ontsnappen. Vanbeckevoort: "Ik heb alle begrip voor de problematiek die u aanhaalt. En toch heb ik een probleem met de cancel-cultuur. Soms zijn kunstenaars zo vernieuwend of grensverleggend dat het moeilijk wordt om hun kunst te negeren. Op artistiek vlak werd geschiedenis geschreven en werden latere generaties geïnspireerd. Die geschiedenis kan en mag je niet schrappen; het artistieke nalatenschap van de grootmeesters moet bewonderd kunnen worden. Wat de eventuele noodzaak aan duiding achteraf niet uitsluit."

In de abdijkerk vloeiden verschillende kunstvormen in elkaar. De *'tableaux vivants'*, in harmonie met Vanbeckevoorts vernissage aan klankstukken, gaan gedurende anderhalf uur onafgebroken in crescendo. Met een staande ovatie als orgelpunt werd deze triptiek der kunsten besloten.

JURGEN DEGRYSE

Spelenderwijs...
...leren pianospelen!

Nu ook in het Nederlands!

My First Piano Adventure®

Kleine handjes beleven zo veel plezier aan het grote klavier!

Met **My First Piano Adventure** neemt u vier- en vijfjarige kinderen mee op een avontuurlijke, muzikale reis.
Juf Boogie Woogie en vriendjes helpen jonge leerlingen in het begin een solide basis aan de piano te leggen met speelse oefeningen en door te zingen en te bewegen.

Ga mee op avontuur aan de piano!

Kijk voor meer informatie op pianoadventures.nl/myfirst

Nu verkrijgbaar

Verkrijgbaar in 2025

Verkrijgbaar in 2025

FABER
PIANO ADVENTURES®
EXCLUSIEF GEDISTRIBUEERD DOOR
HAL•LEONARD®
EUROPE

FOTO'S: STEINWAY & SONS

STEINWAY & SONS

Model K

Steinway & Sons viert dit jaar de 120e verjaardag van Model K. Dit iconische model, niet weg te denken uit Steinway's collectie, blijft de belichaming van unieke vakmanschap.

Model K werd voor het eerst gebouwd in 1904 en zette vanaf het begin al een standaard voor rechtopstaande piano's. Guido Zimmermann, President van Steinway & Sons Europe, legt uit: 'Met de beste materialen en technieken gebouwd door onze meest getalenteerde ambachtslieden, die daarvoor konden terugvallen op de vele patenten van Steinway & Sons, wedijveren onze rechtopstaande piano's in alle opzichten met onze vleugels, behalve met dit verschil dat deze piano's verticaal georiënteerd gebouwd zijn en dus minder ruimte innemen.'

Dolce Pedaal

Bijzonder is het in 2020 geïntroduceerde Dolce Pedaal, dat de speelervaring verbetert en de mogelijkheden van tonale expressie en genuanceerde toonvorming vergroot. Deze innovatieve technologie zorgt voor een zeer nauwkeuriger articulatie, snellere toonrepetitie en een naadloze overgang in dynamiek van forte naar piano, waardoor de pianist nieuwe artistieke mogelijkheden zal kunnen verkennen.

Inspiratie

Van klassieke composities tot hedendaagse hits, Steinway piano's zijn altijd een inspiratie geweest en een vertrouwde metgezel in het creatieve proces voor talloze artiesten. Een van de bekendste voorbeelden uit het meer recente verleden is *Imagine*, dat John Lennon componeerde op een staande piano van Steinway. Deze instrumenten blijven muzikanten in alle genres inspireren.

Kroonjuwelen

Bovendien is Model K ook beschikbaar in de bijzondere Crown Jewels Collection, speciaal voor liefhebbers van exclusief design, waarbij elke piano is versierd met een diamant ingebed in het klavierdeksel. Kenmerken voor deze collectie zijn de bijzondere fineersoorten van de MASTERPIECE 8X8 serie, zoals bijvoorbeeld Sycamore, eiken, eucalyptus, olijf of Amerikaans walnoot.

Steinway.com

ALICE SARA OTT

Eerste stappen in verse sneeuw

De Duits-Japanse pianiste Alice Sara Ott (München, 1988) weet al jaren haar publiek te beroeren met virtuoze en tegelijk verrassend intieme interpretaties van Beethoven, Chopin en Liszt. Haar spel is grensverleggend, energiek en toch weer teder. Zij zet die combinatie nu in voor eigentijds werk van Bryce Dessner en Jóhann Johannsson plus de Nocturnes van John Field (1782-1837). Dit seizoen is zij artist in residence bij Tivoli/Vredenburg in Utrecht.

Bryce Dessner is de allereerste nog levende componist die een volledig pianoconcert voor haar heeft geschreven. 'Dat was een hele grote gebeurtenis en een heel nieuw proces. Tot de allereerste repetitie met het orkest wist ik niet eens wat de volledige omvang van het stuk was. Ik was dus erg nerveus, maar tegelijkertijd is Bryce Dessner ook behulpzaam. Als ik vond dat een passage moeilijk voor mij was, dan stond hij ervoor open om die te veranderen. Het is een prachtig concert. Het heeft zoveel ritmische uitdagingen, het bruist van energie. Toen we het de eerste keer voor het publiek speelden, voelde het alsof je de eerste stappen in verse sneeuw zette.'

Kunt u horen dat Dessner een soort dubbelleven heeft als gitarist van de Amerikaanse indierockgroep The National èn als klassieke componist?

Toen ik in Cincinnati het pianoconcert speelde, bracht hij een van zijn eerdere stukken, *Wires*. Het was de eerste keer dat ik Bryce op gitaar hoorde. Ik was erg nieuwsgierig, want soms worden we op het podium een heel ander persoon dan in ons dagelijks leven. Maar op het podium zag ik nog steeds de Bryce die ik door dit werkproces had leren kennen. Dus het was een geruststellende en leuke ervaring voor mij.

Is er een deel van dit concert dat u het meest aanspreekt?

Dat is moeilijk. Ik ben muzikaal opgegroeid met de virtuoze pianomuziek van Liszt. Maar nu heb ik op de een of andere manier de neiging om te genieten van stilte en om hele zachte klanken te gebruiken. Dus ik waardeer dit soort intimiteit.

Wat verwacht u van uw residentie bij Tivoli/Vredenburg?

Ik vlieg erin met het Dessner Pianoconcert. Dan presenteer ik mijn nieuwe recitalprogramma dat ik vanaf volgend jaar ga doen, en dat gebaseerd is op mijn nieuwe album, de Nocturnes van John Field. Ook spelen we Messiaens *Quatuor pour la fin du Temps*, in samenwerking met Andrew Staples, niet alleen tenor maar ook videograaf. Hij gebruikt beelden van vluchtelingenboten, migratie van vogels en een soort krijgsgevangenenkamp. Dit zijn allemaal elementen die helaas nog steeds erg actueel zijn in de wereld waarin we leven.

John Field, waarom heeft u zijn nocturnes gekozen?

Tijdens de pandemie – ik was waarschijnlijk een beetje in een depressieve bui – ging ik op de streaming platforms zoeken naar allerlei verschillende nocturnes. En toen kwam ik een van de weinige bestaande complete opnames van John Fields nocturnes tegen. Het was natuurlijk de eerste keer dat ik ze hoorde, maar toch klonken de meesten mij bekend en nostalgisch in de oren. Ik raakte er echt door geobsedeerd. En ik begon ze te neuriën. En toen dacht ik dat het eigenlijk heel leuk zou zijn om ze te bestuderen en op te nemen.

Daarna ging u naar Jóhann Johannsson.

Natuurlijk kende ik zijn filmmuziek. Na zijn overlijden in 2018 is een complete solopiano partituur gepubliceerd en het leek ons een leuk idee om deze muziek op te nemen. Afgelopen juli ging ik naar IJsland en werkte ik samen met een ongelooflijke technicus, Berngur Thorisson. Hij heeft een opnamestudio aan de haven. En het was erg koud, ook al was het juli. Hij had een hele mooie vleugel, maar we gebruikten voor de meeste opnames een buffetpiano die daar stond. Die heeft een heel intiem en delicaat geluid en ik denk dat het heel goed past bij de muziek van Jóhann, die altijd ergens een diepe droefheid verklankt.

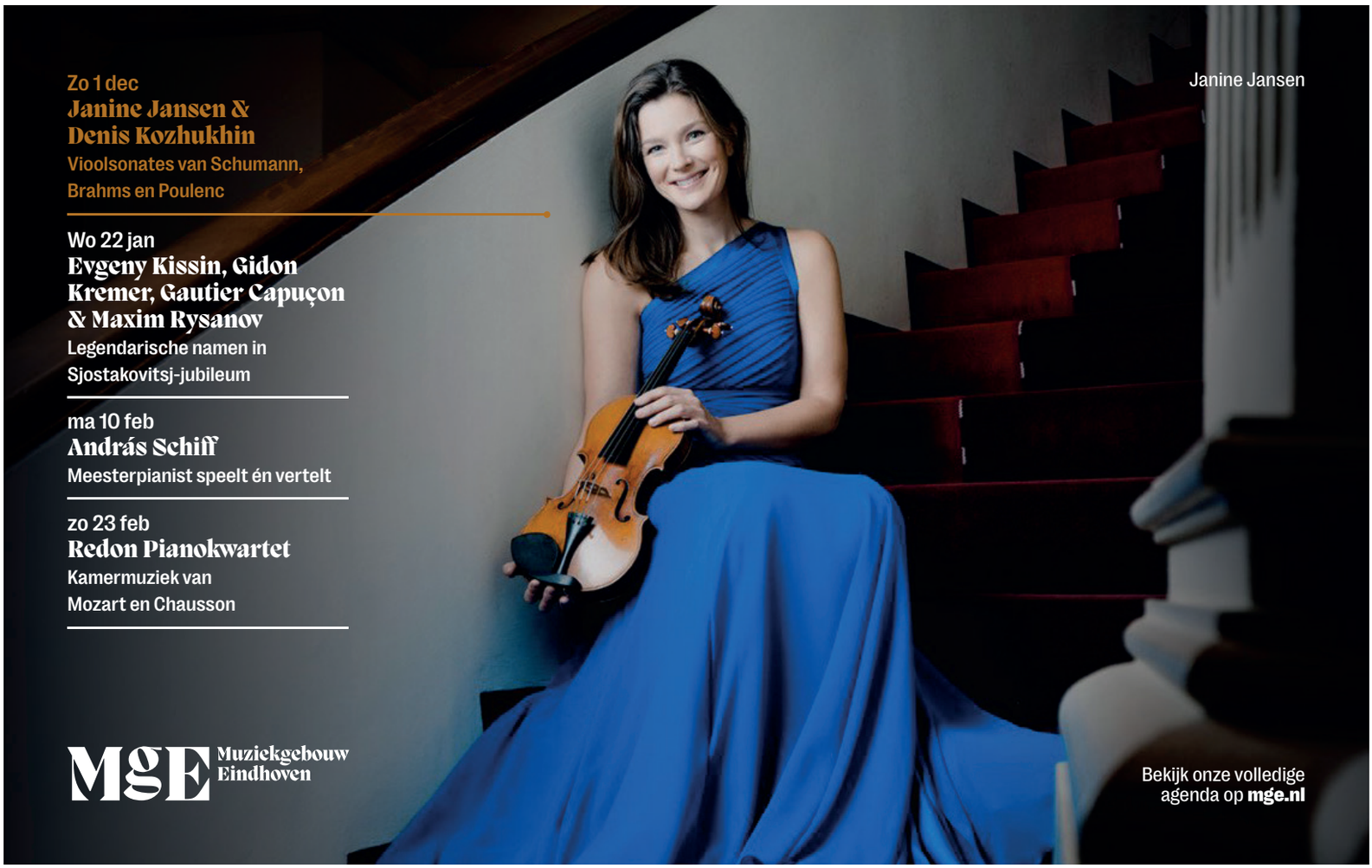
In 2019 kreeg u te horen dat u aan multiple sclerose lijdt. Hoe gaat het met u?

Ik voel me heel goed. Sinds de diagnose heb ik een hele goede dokter gevonden en een therapie die goed voor me werkt. Ik heb eigenlijk geen symptomen meer, geen episodes van uitval meer.

Heeft het uw repertoirekeuze beïnvloed?

Op dat moment wel, want toen ik de eerste episodes doormaakte, hadden die invloed op wat ik kon spelen en hoe lang, nu helemaal niet meer. Maar natuurlijk heb ik geleerd hoe belangrijk het

FOTO'S: HANNES CASPER

Zo 1 dec
Janine Jansen & Denis Kozhukhin
Vioolsonates van Schumann, Brahms en Poulenc

Wo 22 jan
Evgeny Kissin, Gidon Kremer, Gautier Capuçon & Maxim Rysanov
Legendarische namen in Sjostakovitsj-jubileum

ma 10 feb
András Schiff
Meesterpianist speelt én vertelt

zo 23 feb
Redon Pianokwartet
Kamermuziek van Mozart en Chausson

MgE Muziekgebouw Eindhoven

Bekijk onze volledige agenda op **mge.nl**

PIANOFESTIVAL GOUDA
12 – 15 februari 2025

Meesterpianist ENRICO PACE
Brioso Trio: Geliefde pianotrio's
Rossini's Petite Messe Solennelle
Masterclasses door DAVID KUYKEN
Valentijnsdag Special: Dinerconcert
Familieconcert door
PIANODUO SCHOLTES & JANSSENS

Agnietenkapel
Gouwekerk
Sint-Janskerk

Prachtige, historische en sfeervolle locaties in het centrum van Gouda

PIANOFESTIVALGOUDA.NL

Ik heb de neiging om te genieten van de stilte.

is om naar je lichaam te luisteren. Ik denk dat dit voor iedereen geldt, omdat we in een tijd leven waarin we zo onder druk gezet worden door tijd en door de snelheid van het leven en door de voor- en nadelen van de technologische vooruitgang. Dat kan nooit goed zijn, hoe gezond je ook bent.

En als u geen piano had gespeeld, wat voor instrument had u dan gekozen?

Ik hou van de cello. Ik hou van alle laagstemmige instrumenten. Misschien had ik graag cellist willen worden. Ik weet het niet. Mijn ouders namen me mee naar een concert. Het was toevallig een pianorecital en die avond was ik zo onder de indruk dat ik pianist wilde worden. Zo is het gelopen. Een bijzonder kenmerk is dat pianisten hun eigen instrumenten niet dragen. Wij zijn enorm afhankelijk van pianotechnici. En ik ben echt gaan waarderen hoe belangrijk de rol van een pianotechnicus is, het maakt 70 procent van het resultaat van de uitvoering uit. Het is een van die taken die je niet ziet vanuit het publiek, maar die essentieel is voor het succes van een optreden.

Heeft u ambities of idealen die u in de komende 10, 20 jaar zou willen realiseren?

Dat is een lange tijd. Ik heb een beroep waarbij we twee, drie jaar vooruit plannen. Ik denk dat het belangrijk is dat we onszelf niet uitsluiten, en dat is iets wat gemakkelijk kan gebeuren in de klassieke muziek. Omdat we zoveel met het verleden bezig zijn vergeten we soms te onthouden dat alles wat in het verleden gebeurt ons ook nu aangaat. Ik word soms een beetje verdrietig als ik klassieke muzikanten aanhoor die zeggen dat muziek altijd weg moet blijven van politiek, want ja, muziek hoeft niet altijd politiek te zijn, maar muziek is wél afhankelijk van politiek en van politieke beslissingen. En dus is het zo belangrijk dat ook wij vorm geven aan de samenleving. Ik hoop dat ik altijd deel kan blijven uitmaken van het heden. Mijn ideaalbeeld is om het verleden niet te verwaarlozen maar het verleden te koesteren, en het in te passen in de tijd waarin we leven en te reflecteren met wat we ervaren en wat we zien in de wereld.

WYNOLD VERWEIJ

Concerten in Nederland en België

Dressler (6, 7 en 8 december in Eindhoven, Tilburg, Utrecht)
Beethoven & Field (15 februari, 10 en 18 maart in Amsterdam, Utrecht, Antwerpen)
Messiaen (20 april Utrecht)
Schubert, Beethoven e.a. (11 mei Utrecht)

De albums verschijnen komend jaar.

A house
full of music.

AFAG
WE MAKE FAIRS

akustika

The Fair for Music

4-6 April 25 ⌇ Messe Nürnberg

www.akustika-nuernberg.de

LISZT UTRECHT KOMT OP STOOM

Radu Ratering
ALLARD WILLEMSE

Uit de online preselectie zijn twintig pianisten gekozen die voor de eerste ronde op 10 en 11 januari naar Utrecht zullen komen: Susanna Braun, Yangrui Cai, Yi-Chen Feng, Alberto Ferro, Amine Helou, Chia-Yang Hsu, Alexandra Kaptein, Alexander Kashpurin, Thomas Kelly, Minkyu Kim, Kang Tae Kim, Sunah Kim, Taek Gi Lee, Xingyu Lu, Rune Leicht Lund, Mia Pecnik, Sonya Pigot, Radu Ratering, Ádám Szokolay, Minyi Zhang.
Tussen de overwegend Aziatische deelnemers treffen we twee kandidaten van Nederlandse bodem. Alexandra Kaptein, die er in de vorige editie ook al bij was, heeft een bijzondere voorliefde voor Liszt. Toch is bij haar veelzijdigheid troef: ze studeerde muziektheorie, volgt de master voor vocaal repetitor in Amsterdam, en werkt al bij de Dutch National Opera Academy. Bovendien is ze vice-president van de Franz Liszt Kring in Nederland, waarvoor ze ook publiceert. Tenslotte maakte ze recent indruk met haar debuutalbum *Lebenswanderung* met transcripties van Liszt.
En Radu Ratering was de grote ontdekking bij het speciale concours voor jonge Nederlandse pianisten 'NLiszt-concerten' in 2022 en zo mocht hij optreden met het Radio Filharmonisch Orkest tijdens de finale van Liszt Utrecht in dat jaar. Hij begon op zevenjarige leeftijd met pianospelen nadat hij in het Concertgebouw een recital had bijgewoond van zijn grote naamgenoot Radu Lupu. Op 12 januari wordt de eerste ronde gehouden van TOETSEN! het jeugdconcours waarover we in onze vorig editie al publiceerden.
Alle informatie over het aanstaande concours op **www.liszt.nl**
Bestel uw tickets voor de eerste ronde op 10 en 11 januari en voor TOETSEN op 12 januari via: **www.tivolivredenburg.nl**

VAN GERVEN EN ZN. SUCCESVOL MET DE HEFTMATE

Komend jaar bestaat het ambachtelijk familiebedrijf Pianohandel J. van Gerven en Zn. 75 jaar! Jan van Gerven (1921-2002) begon direct na de oorlog in zijn schuurtje en later kwamen twee zonen in het bedrijf: Marc als meubelmaker en Wiljan als pianostemmer.
Met het restaureren, repareren van gebruikte piano's en vleugels groeide Van Gerven uit tot een gevestigde naam. In de showroom van de mooie verbouwde boerderij in het Brabantse Mierlo staan gemiddeld zo'n 70 gebruikte piano's en vleugels. Het transport een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden. Marc, inmiddels 65 zocht naar oplossingen om dit fysiek zware werk wat te verlichten, maar vond geen pianolift die snel en efficiënt werkte. Hij besloot zelf iets te gaan ontwikkelen. In samenwerking met een machinefabriek kwam, na een jaar van verbeteren en testen, de HeftMate tot stand. De pianolift, CE gekeurd, is inmiddels al twee jaar tot volle tevredenheid in gebruik.
Marc van Gerven: "Ik moet er niet aan denken dat ik nu zonder de lift zou moeten werken. Ik hoop ook het werk voor collega's en transporteurs een stuk gemakkelijker te hebben gemaakt, want laten we zuinig zijn op onze gezondheid en welzijn van onszelf en onze medewerkers.'
De pianolift is verkrijgbaar via **www.heftmate.nl**, **www.heftmate.com** en natuurlijk via **www.pianovangerven.nl**, kijk daar ook voor de de aantrekkelijke jubileumaanbieding!

Bij Van Gerven thuis in Mierlo

CASIO tilt de digitale piano naar een hoger niveau

De nieuwe slogan van CASIO zegt het al: Sound for Style. De klank was altijd al een handelsmerk van de Japanse fabrikant, maar design is ook een belangrijke factor geworden. En er is genoeg om uit te kiezen. Elizaveta Fedorova, Senior Product Manager bij CASIO, presenteert de nieuwste modellen.

Met haar achtergrond als klassiek geschoolde pianiste en geluidstechnicus, met veel ervaring met radio- en klassieke muziekproducties – heeft nu ze de CASIO-instrumenten onder haar hoede: “Voor ons zijn digitale piano’s geen vervanging voor de akoestische piano, maar een aanvulling voor mobiel gebruik of ideaal voor kleinbehuisden die toch uitstekend geluid willen ervaren.”
Digitale piano’s hebben de laatste jaren qua populariteit een grote inhaalslag gemaakt, niet in de laatste plaats vanwege hun speciale ontwerp. “We richten ons op twee merken: bij Privia, dat dit jaar zijn 20e verjaardag op de markt viert, presenteren we een nieuw en revolutionair digitaal pianoconcept met een focus op design en lifestyle, als modern alternatief voor de klassieke pianolook. Privia PX-S7000-modellen zijn bijvoorbeeld bekroond met de prestigieuze iF DESIGN AWARD GOLD 2023.”

Voor degenen die de voorkeur geven aan het traditionele klassieke ontwerp is er de CELVIANO-familie, die dit jaar vijf nieuwe modellen heeft gekregen.

FOTO’S: CASIO

De AP-750

“De AP-750 heeft alles om muziek volledig tot uitdrukking te brengen. De aanslag, het pedaal en de klank komen perfect samen.”

RINTARO AKAMATSU,
MUZIEKUNIVERSITEIT VAN OSAKA

“Van de klank tot het mechaniek, er is een zeer hoog kwaliteitsniveau bereikt. Ik moedig iedereen aan om het uit te proberen waar en wanneer je maar kunt.”

EMMANUEL STROSSER,
NATIONAAL CONSERVATORIUM VAN MUZIEK PARIJS

Begin dit jaar werden drie nieuwe modellen geïntroduceerd: AP-750, AP-550 en AP-S450 en onlangs werden nog twee nieuwe modellen toegevoegd – AP-300 en AP-S200. De “S” in AP-S450 en AP-S200 staat voor Slim Line: de compactere vorm, als tegenhanger van de meer traditioneel vormgegeven Cabinet Line. Een technisch hoogstandje overigens om geluid van hoge kwaliteit te realiseren in zo’n slank ontwerp.

CELVIANO geeft ook prioriteit aan design: het topmodel van de nieuwe instrumenten, de AP-750, won dit jaar de iF DESIGN AWARD 2024. Daarnaast zijn de instrumenten uitgerust met tal van functies die de speelervaring verrijken, zoals de Visual Information Bar. Deze is geïntegreerd in de AP-750, AP-550 en AP-S450 modellen en geeft pianisten informatie over bijvoorbeeld de aanslag en het pedaalgebruik, maar kan ook worden gebruikt als metronoomdisplay. Dit zijn allemaal functies die ook bij muzieklessen van pas komen.

De AP-750 is het enige model dat is uitgerust met het Grandphonic Sound System, dat met vier kanalen en acht luidsprekers, plus in de behuizing geïntegreerde reflectoren, een ruimtelijk authentiek geluid biedt. Het geluidsproces is geoptimaliseerd om een realistische indruk te creëren in de speelpositie. Als je namelijk recht voor het instrument zit, ervaar je een zeer omhullend geluid, alsof je een vleugel bespeelt. Het sterke richtingseffect van uidsprekers – vooral bij hoge frequenties – wordt ondervangen in dit ontwerpconcept.

Naast het innovatieve meerkanaals-geluidssysteem heeft de AP-750 met drie befaamde vleugelklanken – Berlijn, Hamburg en Wenen, een grote verscheidenheid aan klanken te bieden. De Berlijnse klankkleur werd gecreëerd in samenwerking met C. Bechstein.

Als je op zoek bent naar een meer klassieke, stereofonische geluidservaring, dan zijn de AP-550 of de AP-300, het nieuwe model dat in september werd gelanceerd, de juiste keuze. De nieuwe piano heeft ook een klassiek ontwerp, zonder de visuele informatiebalk. Het deksel kan ook worden geopend voor een vollere klank. Hier geen houten hybride klavier, maar een puur kunststof klavier met de Smart Scaled Hammer Action, dat zich al heeft bewezen op de markt. “De AP-300 is het ultieme instapmodel digitale piano dat de elegantie en akoestische aanwezigheid van een vleugel biedt.” Wie op zoek is naar compactere instrumenten, zal blij zijn met de AP-S450 of de nieuwe AP-S200 – “de AP-S200 is de meest compacte piano in zijn segment, maar zelfs hier is de ruimtelijke en volle klank verrassend.”

www.casio.com

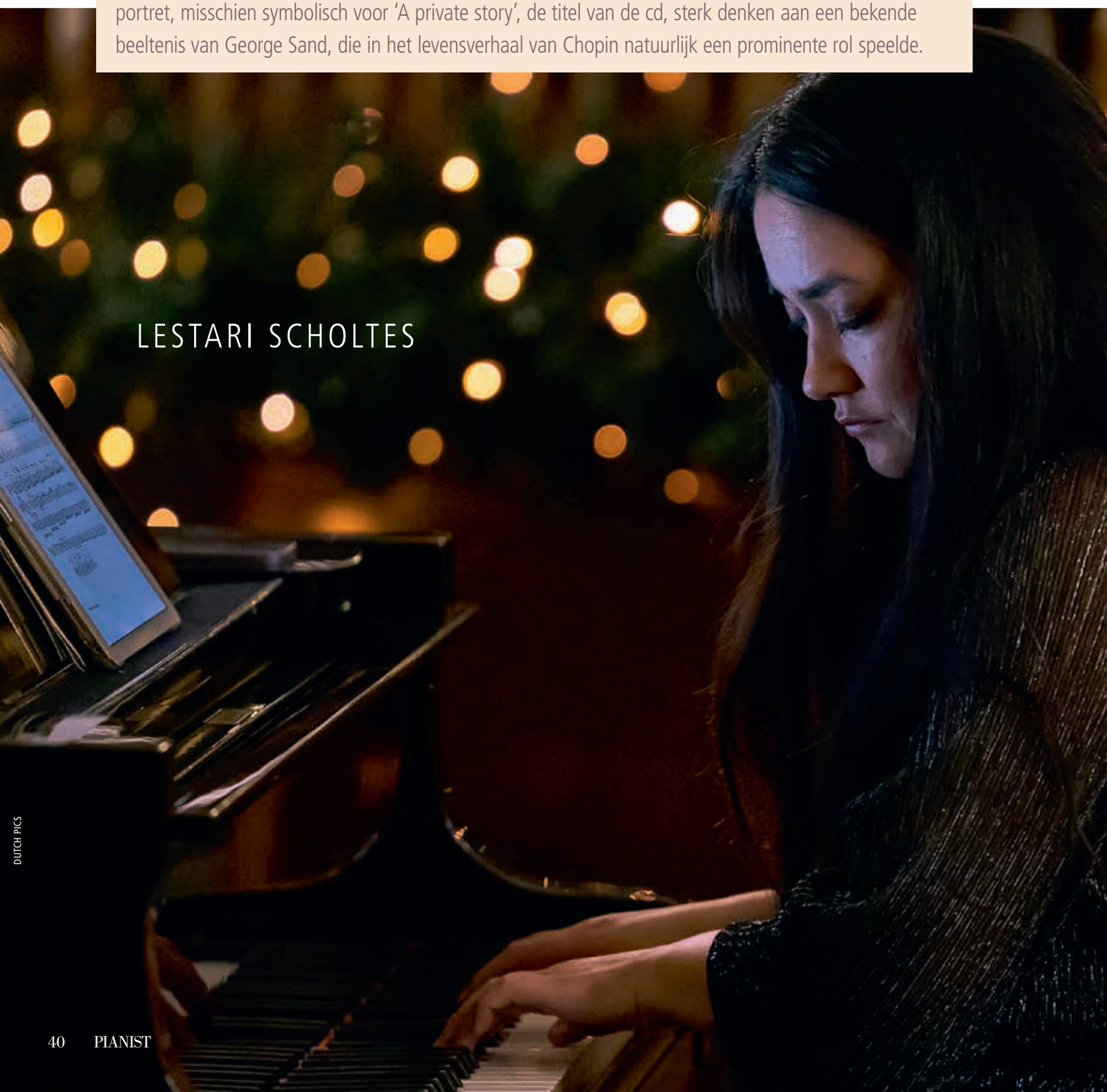
De AP-300

“Ik ben verslaafd aan de klank! Hoewel dezelfde piano heel anders kan klinken als hij door verschillende mensen wordt bespeeld, lijkt de expressiviteit van de AP-750 bij iedereen creativiteit op te wekken.”

JERZY STERCZYŃSKI,
FRYDERYK CHOPIN MUZIEKUNIVERSITEIT, WARSCHAU

Een dubbelportret

Lestari Scholtes maakte een indrukwekkend album met een reeks kortere werken van Chopin, die zowel het verhaal van de componist als haar eigen geschiedenis met de muziek vertellen. Op de cover doet haar portret, misschien symbolisch voor 'A private story', de titel van de cd, sterk denken aan een bekende beeltenis van George Sand, die in het levensverhaal van Chopin natuurlijk een prominente rol speelde.

DUTCH PICS

Wanneer we elkaar spreken, inmiddels een week of zes geleden, is Lestari Scholtes acht maanden zwanger van haar tweede kind. Het laatste Pianoduo-festival dat ze al jarenlang samen met Gwylim Janssens organiseert, lukte nog net en van niets doen zou ze toch maar onrustig worden, maar haar langverwachte optreden met het Tweede Pianoconcert van Rachmaninoff zou precies samenvallen met het kraambed. ‘Ondertussen leek het me zo gaaf om eindelijk dat concert te kunnen spelen, maar dat haal ik nog wel een keer in.’

Na haar eindexamen bij Jan Wijn op het Conservatorium van Amsterdam, stortte ze zich volledig op het pianoduo. ‘Dat liep toen al een tijdje heel goed en het was ontzettend fijn, we zijn praktisch de hele wereld overgegaan. Tijdens een tournee in Zuid-Amerika ontmoette ze violist Eduardo Paredes Crespo, haar toekomstige echtgenoot en later ontstond met cellist Leonard Besseling er nog bij, Trio 258. Toen ze met het trio het grote Trio Elégiaque van Rachmaninoff speelde, voelde ze zich meer pianist, meer solist. ‘Je hebt sowieso de meeste noten te spelen, zeker bij Rachmaninoff en ik begon te denken wat als ik hiermee verder wil?’ Het solo-repertoire lokte, maar ze dacht meteen ook aan de massa’s pianisten die al fantastisch Chopin spelen. Zou ze zich wel een beetje kunnen onderscheiden en was ze met bijna veertig niet gewoon te laat om nog solo te gaan? Het was een kwestie van keuzes maken. ‘Je kan niet fulltime kamermuziek spelen en dan ook nog eens een solocarrière beginnen. Ik heb toen wel besloten om te stoppen met mijn werk in de programmering van bijv. het Grachtenfestival.’ Toch zegt ze de kamermuziek nog niet vaarwel. Het duo loopt nog steeds goed, maar wel op een lager pitje en het is niet zo dat ze Gwylim Janssens in de steek laat. ‘Nee, hij had altijd al een carrière in de farmaceutische wereld waar hij ook met veel plezier bij de inspectie werkt. Voor hem was het niet zo’n probleem om minder prioriteit aan het duo te geven.’

De keus viel om allerlei redenen op Chopin, ook al had ze zijn muziek nog maar weinig gespeeld. ‘Ja, wel als kind natuurlijk, maar toen ik ooit voor een schnabbel wat stukken van hem moest uitzoeken, ontdekte ik weer eens dat hij toch een geweldige componist is en zijn muziek, muzikaal en technisch, is ook echt onmisbaar voor je ontwikkeling als pianist.’
Het besef dat Chopin met 39 jaar al afscheid moest nemen van het leven, terwijl zij op die leeftijd begon aan het Chopin album, gaf een bijzonder gevoel van verbinding misschien, maar ook dat Chopin heel terughoudend was met concerten geven. ‘Hij had een soort podiumangst, speelde eigenlijk alleen op een voor hem vertrouwde plek. Dat vond ik heel herkenbaar. Ik vond solo spelen ook een beetje eng. Het duo en de kamermuziek voelden veel veiliger. Je bent als solist ook heel erg met jezelf bezig. En je komt veel ook heel persoonlijke dingen tegen.’
Die waren er genoeg in de muziek van Chopin. ‘Mijn moeder is altijd heel betrokken geweest bij mijn musiceren en mijn carrière. En ik herinner me nog, toen ik drie jaar oud was, hoe ze heel vaak de Minutenwals speelde. Ze is in april plotseling overleden, dat maakte dit programma op een bepaalde manier heel betekenisvol voor mij. En de opening van de cd, de eerste impromptu, was het eerst stuk dat ik ooit instudeerde, al hield ik er toen niet zo van. Zo zitten er meer stukken tussen, waar ik een hele persoonlijke band mee heb.’
Verhalen vertellen doet ze graag. ‘Dat is fijn bij een recital of een cd met korte stukken. De geschiedenis van Chopin geschiedenis is sowieso heel bijzonder, dat verhaal wilde ik vertellen in muziek. Maar die stukken in chronologische volgorde, dat werkte muzikaal niet zo goed. Dus toen heb ik, samen met het label, voor een andere vorm gekozen en werd het ook muzikaal, een mooi vloeiend geheel. Tegelijkertijd kon ik ook mijn eigen verhaal vertellen.’

De komende tijd is ze zeker nog te horen in de zalen met haar Chopin-programma maar de volgende droom is al in de maak. ‘Voor mijn eindexamen wilde ik alle etudes van Debussy spelen, maar uiteindelijk heb ik toen samen met Jan Wijn besloten om dat niet te doen. Toch is het idee blijven hangen en ik wil die geweldige stukken, die je ook veel te weinig hoort, graag gaan opnemen, met nog een paar pareltjes van Debussy erbij.

ERIC SCHOONES

A private story
Frédéric Chopin
Pianoworks
Lestari Scholtes, piano
Challenge Records

© LANDER LOECKX

GILLES LEDURE OVER
FLAGEY PIANO DAYS 2025

IK WIL NIEMAND BETUTTELEN

Het is niet voor het eerst dat we hier Gilles Ledure interviewen, en dat is niet alleen omdat hij een van onze favoriete gesprekspartners is over (piano-)muziek. Ledure is directeur van het Brusselse concert- en cinemahuis Flagey, dat de fabelachtige zaal Studio 4 herbergt, én jurivoorzitter van de roemrijke Elisabethwedstrijd. Een van de geesteskinderen van Ledure is Flagey Piano Days, dat dit seizoen plaatsvindt van 12 tot 16 februari. Het vierdaagse festival, inmiddels een klassieker onder klavierliefhebbers, is opnieuw de aanleiding voor dit gesprek.

Mijnheer Ledure, hoe gaat het met Flagey? Heeft het nog altijd wat andere zalen zo benijden – de opvallende diversiteit van het publiek?

Ja. Weliswaar zijn er subcategorieën – bepaalde jazzvormen trekken eerder jongeren, strijkkwartetten veeleer een ouder publiek – maar algemeen gesproken is ons publiek divers.

Tenminste: dat denk ik. Diversiteit is een interessant, maar moeilijk onderwerp. Hoe definieer je een cultureel referentiekader? Wat is ons zogenaamd Europese cultuurkader? Wat is 'echte' diversiteit in een globale wereld? En is die wel zo divers als we denken?

Ik zou willen investeren in personeel om op die kwesties te werken. Want we maken veel fouten. We zetten 'diversiteit' af tegen een 'non-diversiteit' die dan traditioneel-Europees zou zijn… Is dat werkelijk zo? Bij het Elisabethconcours zie ik vooral niet-Europese kandidaten met een intercontinentale geschiedenis en een ontzettend… diverse pedigree.

Maar moet ik iemand uit Hokkaido kwalijk nemen dat hij zich voor Beethoven interesseert? Mag iemand die op de pampa's gebo-

JOHAN JACOBS

ren is van Stravinsky houden? Ik wil niemand betuttelen. “Kijk eens wat een goede programmator ik ben en met welke hete hangijzers ik allemaal rekening gehouden heb…” Dat vind ik minder belangrijk.

Als de deur maar open is en niemand zich geëtiketteerd voelt.
Je mag nooit vergeten dat een concert, nog eerder dan een artistiek, een sociaal en sociologisch fenomeen is. Dat is voor sommigen in de muziekwereld hard om toe te geven. Wanneer je je criteria al te zeer verengt, kom je onherroepelijk uit bij esthetische criteria en bij uitsluitingsclausules. Vervolgens krijg je lege zalen, want programmeer je één soort muziek - die niemand begrijpt. Een concert moet van hoge kwaliteit zijn, en het moet voor iedereen kunnen zijn. En voor een goed begrip: dat betekent niet dat concerten niet kunnen tegenvallen, of dat ze aan mijn smaak moeten voldoen.

Laten we het concreet over Piano Days 2025 hebben. András Schiff komt. Velen zullen zeggen: eindelijk!
Ja, hij wilde graag eens in onze zaal spelen en dat kunnen we moeilijk weigeren. Bovendien hebben wij een boon voor muzikanten die er een specifieke klank op nahouden en willen werken met de helderheid van Studio 4. Schiff is zo iemand.

Arcadi Volodos ook. Hij is een vaste gast van het huis, maar voor het eerst tijdens de Piano Days. Kwam het gewoon zo uit, of is er meer aan de hand?
Ik vond het belangrijk dat Volodos de Piano Days mee kwam kleuren. Dat schept praktische moeilijkheden, want hij vraagt altijd veel repetitietijd. Hij werkt immers intensief op plaatsing, akoestiek en de vorm van de zaal.

Angela Hewitt komt met Brussels Philharmonic Mozart spelen. Nog zo’n baken van evenwicht – dat lijkt wel een constante in de editie van 2025.

BERND EBERLE

Angela Hewitt

Het werd tijd dat we ons wat meer op Mozart concentreerden. Voor mij betekent dat onder meer: dit repertoire uit de grote discussies over interpretatiewijzen halen – in het bijzonder die over de ‘authentieke’ benadering, waar ik soms mijn vragen bij heb. Evenmin wilden we in de andere val trappen: aantonen hoe hedendaags Mozart wel niet is… Mozart is een 18de-eeuwer, punt uit. Hewitt is, zoals Schiff, een pianiste die op een eerlijke manier van de tekst uitgaat. Het instinctieve, niet-dogmatische blijft fundamenteel in onze benadering. Precies daarom ben ik blij dat we deze drie reuzen naast elkaar kunnen zetten.
Het Mozart-pad dat we Hewitt laten aansnijden, zullen we in de komende jaren trouwens verder uitdiepen. Net zoals uiteraard de verjaardagen van Beethovens en Schuberts dood in de aanloop naar ’27 en ’28 krachtlijnen zullen zijn.

Wat is de spanning tussen wat u graag in een programma wil en wat u redelijkerwijs kunt vragen? Een gevestigde pianist wil Schumanns opus 17 spelen omdat hij ervan houdt en ermee zal scoren. Een jonge pianist wil datzelfde opus 17 spelen omdat hij het in zijn repertoire wil en zijn studietijd efficiënt wil verzilveren. Vorig jaar hoorde ik in Bozar Florian Noack – nu te gast bij Flagey – met de Tweede Sonate van Lyadov. Zoveel werk voor een stuk dat hij misschien nooit meer mag spelen! Tegelijk wil je ook niet altijd Schumanns Fantasie…
Een jonge musicus wil tonen wat hij kan. En daarvoor heeft hij *chevaux de batailles* nodig. Het debuut van Horowitz in Carnegie Hall: hij speelt het orkest eraf om te laten zien dat hij dat kan. Je moet dat toestaan. Het is hun *moment de gloire*. Je moet wel opletten dat je jonge mensen niet te veel om uitzonderlijke of conceptuele dingen vraagt. Want ze willen dat concert – en aanvaarden misschien tegen hun mogelijkheden in. Dat is een risico. Bij de gezette carrières ga je uit van de band die je hebt met de artiest. Met sommigen kan je praten, met anderen niet.
Maar het podium is van hén.

RUDY TAMBUYSER

FOTO'S: ERIC SCHOONES

Evert Snel over de luthéal

De Belgische orgelbouwer George Cloetens is in de pianowereld vooral bekend van de luthéal, door hem uitgevonden in 1922, waarmee op de piano bijzondere klankeffecten kunnen worden gerealiseerd. Eerder, in 1910, tekende Cloetens al voor de orphéal, een combinatie van piano en harmonium. Beide instrumenten kennen we alleen nog dankzij Maurice Ravel.

Voor Evert Snel begon het verhaal van de luthéal met een telefoontje van violist Theo Olof: 'Of ik wist wat een luthéal kon zijn. Hij had in de partituur van Ravels *Tzigane* uit 1924 zien staan: voor viool en piano of luthéal. Na wat speurwerk togen Olof en Snel naar het muziekinstrumentenmuseum in Brussel, waar nog een luthéal te vinden zou zijn. Evert Snel: 'De conservator wist nog wel ongeveer waar hij in de kelders moest zijn. Allemachtig, wat daar allemaal niet wordt bewaard! Het ging om een luthéal ingebouwd in een kleine Pleyel-vleugel uit 1911, maar het was eigenlijk één grote puinhoop. Gelukkig was er genoeg materiaal voor ons om alles hier in de werkplaats weer speelbaar te maken.' Dat was in 1979 en het jaar daarop maakte Olof samen met Daniel Wayenberg al een grammofoonplaat met het instrument voor EMI.

Museumstuk

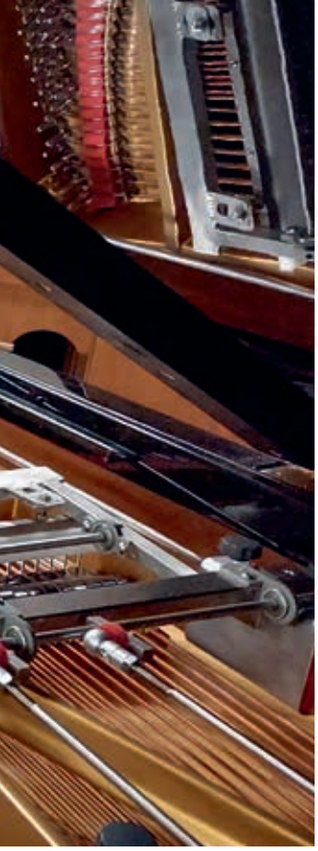
In de kelder in Brussel stond bovenop die Pleyel nog een vreemd kastje met het opschrift Cavaillé-Coll, dat was mogelijk de orphéal, 'het was iets met tongen, het leek wel een harmonium'.

We weten dat Ravel *Petit Poucet* uit *Ma Mère l'Oy*e, arrangeerde voor dit toch wel obscure instrument, waar verder heel weinig over bekend is.

Evert Snel: 'We gebruikten in het begin de originele luthéal met de Pleyel-vleugel, maar daar stak de nieuwe conservator van Brussel, meneer Schouten, een stokje voor. Met het unieke museumstuk mochten we niet op tournee, en het instrument moest terug naar Brussel. Toen heb ik als een haas een kopie van de luthéal ingebouwd in een Fazioli 228.' Er kwam meer bekendheid. Emmy Verhey en Carlos Moerdijk, die muziek van Bartók en De Falla bewerkte voor viool en luthéal, maakten een cd. 'Ook voor Pascal Rogé met Chantal Julliet en Sebastian Knauer met Daniel Hope hebben we vaker de luthéal verhuurd.' In mei jl. stond de luthéal weer in de spotlight met een nieuw pianoconcert van Jan-Peter de Graaff dat werd uitgevoerd door Hannes Minnaar met het Radio Filharmonisch Orkest o.l.v. Karina Canellakis in het Concertgebouw.

Opera

Ondertussen werd duidelijk dat Ravel de luthéal ook had voorgeschreven in zijn opera *L'Enfant et les Sortilèges*. Snel: 'Voor die opera kregen we veel aanvragen voor de verhuur. De opera werd gespeeld door het Brabants Orkest, Jiri Kilian maakte een ballet op de muziek, we gingen ermee naar de opera in München en nog veel meer. Het was een mooie tijd! Maar toen er aanvragen kwamen uit Amerika en Canada besloten we om een demontabel model te maken. Dan hoefde je de vleugel niet steeds mee te nemen. We maakten het op maat voor een Steinway D, omdat je dat type vleugel in de zalen toch het meest tegenkomt. Dat was ook weer een traject van vallen en opstaan, want ook Steinway bleek de laatste 50 jaar niet zeer consequent met de maatvoering.'

Hoogstandje

Het instrument heeft drie registers: luit, klavecimbel en cimbalom. Met twee knoppen in de bas en discant voor het luitregister worden met viltjes de snaren precies halverwege lichtjes afgedempt, waardoor de toon een octaaf hoger klink. De twee knoppen in het midden zijn voor het klavecimbel-effect, waarbij roestvijstalen stalen pennetjes minder dan een 10e millimeter boven de snaar komen. Door registers te combineren ontstaat een typisch Hongaars cimbalom effect. Voor het mechaniek van het luitregister gebruikte Snel magneetjes die met de minpolen naar elkaar zijn gericht. Nog een overblijfsel van de vroegere intensieve samenwerking met Hans Vélo, de uitvinder van het Magnetic Balanced Action systeem, waarmee een concertvleugel bijzonder licht kon spelen, met 38 gram toetsgewicht in plaats van de gebruikelijke 52. Al met al zal duidelijk zijn dat het hier gaat om een ongekend technisch hoogstandje, waarin Snel vele maanden investeerde. Het hele mechaniek van de luthéal is zo gevoelig dat na elke verplaatsing van het instrument er weer extra werk is om het weer klank technisch goed te krijgen.

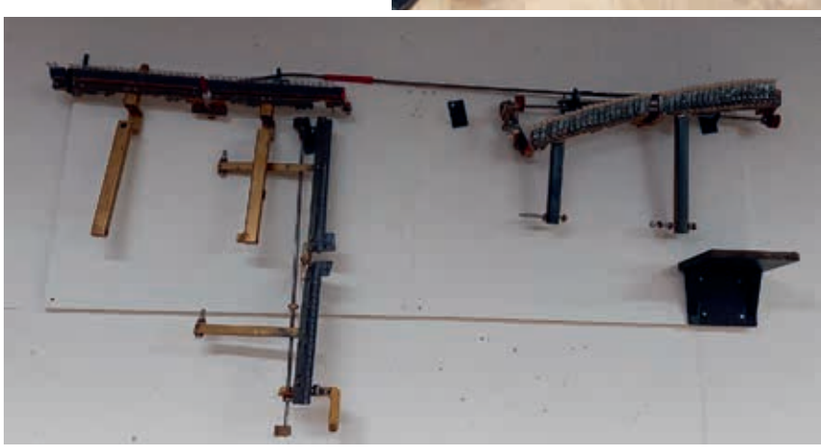
Prepared piano

De luthéal wordt ook wel gezien als een voorloper van de prepared piano. Evert Snel: ‘Ik heb bijvoorbeeld voor Reinbert de Leeuw heel veel gedaan in die richting en als de componist het zo wilde en je het vakkundig doet is er niets aan de hand. Of ik het altijd mooi vind is iets anders. Heb je dat trouwens ook gelezen dat Ton Koopman voor een clavecimbel-effect punaises in de hamerkoppen van de piano stak die zijn ouders voor hem kochten? Tsja, dat is van een andere orde, die hamers kun je rustig weggooien.’

ERIC SCHOONES

www.evertsnel.nl

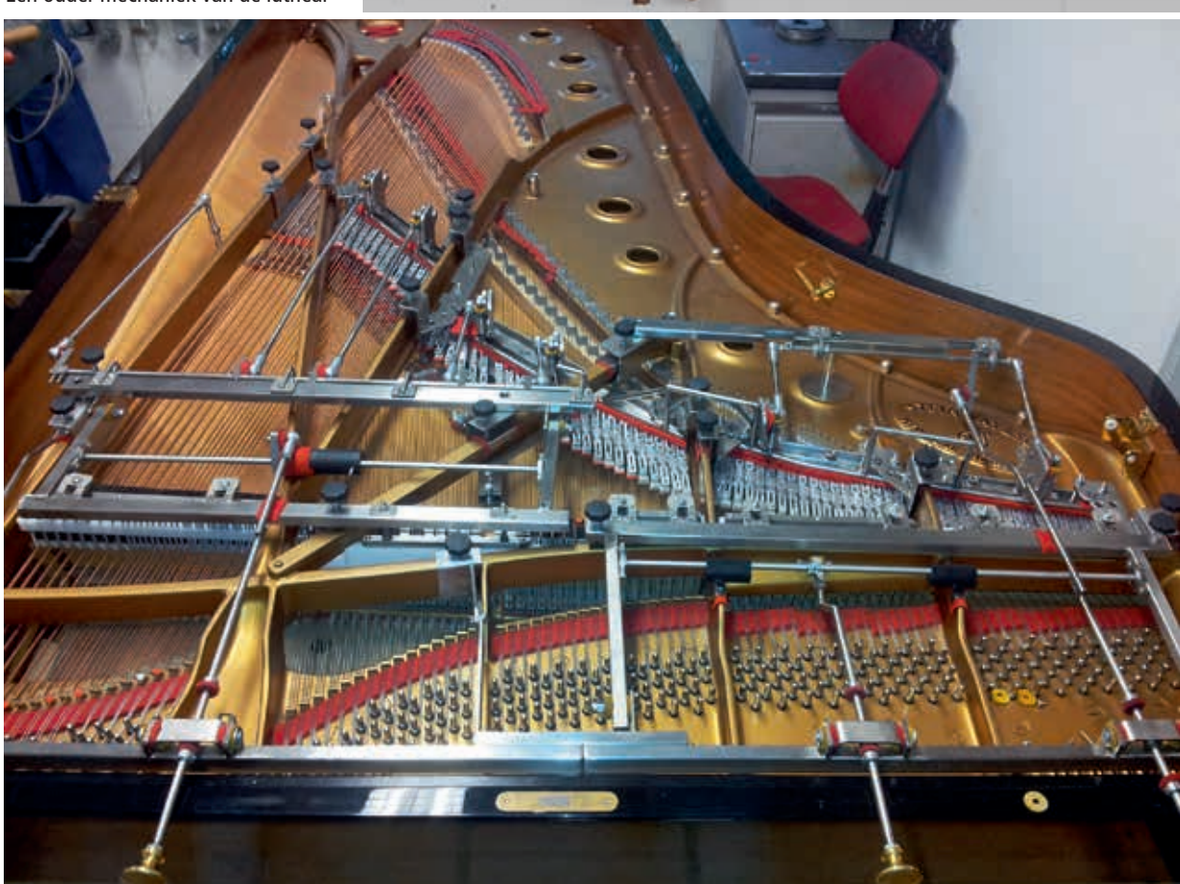

Een ouder mechaniek van de luthéal

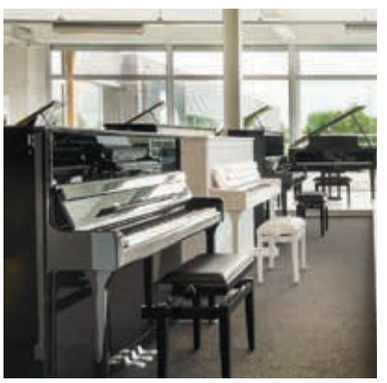
Het mechaniekje met de magneetjes

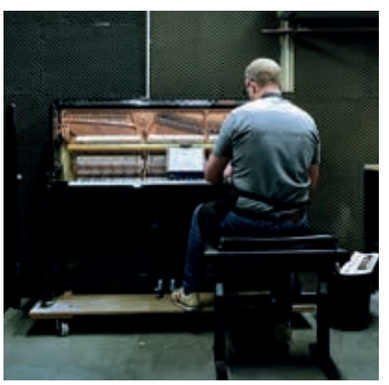

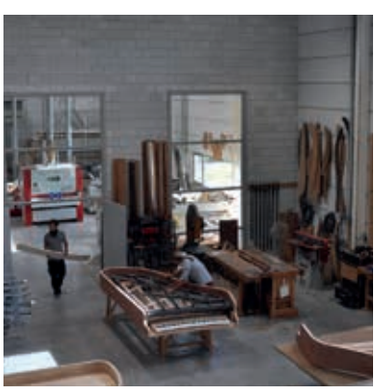
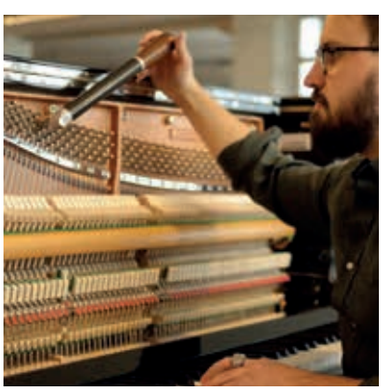
re maene

EXPERIENCED KEYS, NEW MEMORIES

Tweedehands piano's en vleugels in elke prijscategorie (Yamaha, Kawai, Seiler, Petrof, Schimmel, Bösendorfer, Steinway,...)
Lokaal aangekochte gebruikte instrumenten, **volledig gereviseerd en gepolierd** in onze ateliers,
aangeboden met **10 jaar Maene-garantie.**
Geef een instrument een nieuw leven, en hergebruik materialen op een **maatschappelijke verantwoorde** manier!

MAENE

GROOT TWEEDEHANDS AANBOD BESCHIKBAAR IN ONZE BELGISCHE EN NEDERLANDSE SHOWROOMS:
ALKMAAR - AMSTERDAM - ANTWERPEN - BRUSSEL - DELFT - GENT - LANAKEN - RUISELEDE - UTRECHT
OF ONLINE OP WWW.TWEEDEHANDSPIANO.BE

Muziektherapie als traumaverwerking

Op een avond die bestond uit schuilen voor de stortregen in Parijs, stuitte ik op een adembenemende expositie in het culturele centrum Gaîté Lyrique: Ukraine, vision(s) – photographie documentaire et littérature en résistance. *Het bleek een plotselinge herinnering aan het feit dat creëren geneest, in welke vorm dan ook.*

De tentoonstelling illustreerde met woordkunst en fotografie het dagelijks leven van Oekraïners, jong en oud, in de context van het militair conflict dat nog steeds voortduurt.
Het was overduidelijk dat de poëzie (geschreven door jonge Oekraïners) die op de muren stond een leegte hielp te vullen – het gemis van een familielid, een dochter, of een vorig leven. In andere werken was er een duidelijke catharsis zichtbaar, waarbij de persoon zich waarschijnlijk opgeluchter voelde zodra zijn woorden op papier waren gezet. Of de createurs het nu beseffen of niet, tegelijkertijd met hun creatieve proces is ook het psychische herstelproces van start gegaan.

> ‘Muziek verklankt het onuitsprekelijke.’

Kunsttherapie heeft meerdere takken, waaronder muziektherapie. Het maken en beluisteren van muziek, zoals dat al eeuwenlang binnen de folklore gebeurt, kan mensen helpen om zich verbonden te voelen met een gemeenschap. Wereldschokkende gebeurtenissen, zoals ook de COVID-19-pandemie, hebben dit telkens weer aangetoond. Kunsttherapie, als vorm van psychotherapie, vindt haar theoretische oorsprong in de psychoanalyse en psychologie en werd voor het eerst geïntroduceerd in het rehabilitatieproces van oorlogsveteranen in de jaren ’40. Onderzoek heeft inmiddels aangetoond dat muziek en geluid, indien zorgvuldig geselecteerd door een muziektherapeut, kunnen bijdragen aan het verminderen van Posttraumatische Stressstoornis (PTSS), diverse aandoeningen kunnen verlichten en het immuunsysteem kunnen versterken door stress te reduceren.

COMPOSING MUSIC DREAM, AI VAN MELLOSTUDIO

Men kan er in de therapiesessies voor kiezen de muziek te beluisteren, of zelf de muziek te maken. In deze context is er geen muzikale kennis nodig, het gaat om de eigen beleving of het eigen creatieve proces.

Tijdens het muziek maken wordt er immers een improvisatie of compositie een intermediair tussen subjectieve waarneming en een objectief product, wat bijvoorbeeld weer kan worden opgenomen. De creatie – of het terugluisteren ervan – kan als een metafoor fungeren voor de traumatische gebeurtenis en helpt om afstand te creëren, waardoor men kan beginnen de gebeurtenis te laten rusten in het verleden.

Desondanks is het beroep van muziektherapeut in sommige landen nog steeds niet wettelijk erkend, aangezien wetenschappelijk onderzoek op dit gebied pas sinds de jaren zestig deel uitmaakt van universitaire curricula. Juist nu, in een wereld waar kinderen nog steeds opgroeien in oorlogssituaties en traumatische ervaringen met zich meedragen, is het cruciaal om de kracht van muziektherapie en andere vormen van kunsttherapie te erkennen en te ondersteunen. Deze therapieën bieden een veilige ruimte waarin men angsten en verdriet kan uiten en verwerken, wat vaak niet mogelijk is met woorden alleen.

MARIA NIKIFOROV

Sajnani, N. (2019). Make art (not) after war: The role of the creative arts therapies in the treatment of trauma. *The Arts in Psychotherapy*, 62, 5–6. https://doi.org/10.1016/j.aip.2019.05.003

Simone Biles

PIANOFESTIVAL GOUDA

Na de succesvolle eerste editie van vorig jaar, vindt van 12 t/m 15 februari 2025 de tweede editie plaats van het Pianofestival Gouda plaats. Met een indrukwekkend programma dat vier dagen beslaat, keert het festival in uitgebreide vorm terug. PIANIST ging in gesprek met Mieke Verduijn-Glasbergen, pianiste en oprichtster van het festival, over het ontstaan van het festival en wat er te verwachten valt in 2025.

Waar kwam het idee vandaan om in 2024 de eerste editie van het Pianofestival Gouda te organiseren?
Het festival is voortgekomen uit een afstudeeropdracht die ik moest doen om mijn Master af te ronden aan het Conservatorium van Den Haag. Ik wilde eigenlijk beginnen met het organiseren van een concert in de Agnietenkapel, een heel mooi kapelletje in Gouda, waar echter geen vleugel stond. Het huren van een vleugel voor één concert ging erg duur worden, dus leek het beter om hem voor meerdere evenementen te gebruiken. Inmiddels wilde ik ook steeds meer organiseren, en zo werd het al heel snel een festival!

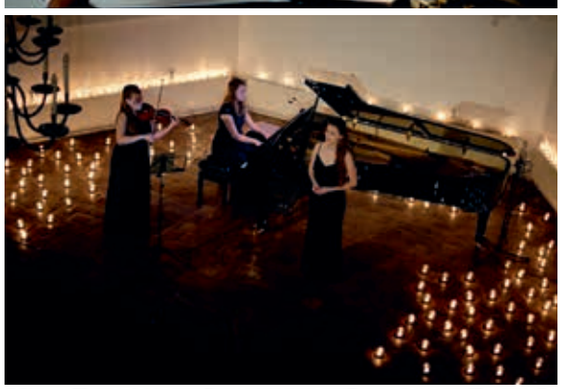
Bij die eerste editie heb je direct groot uitgepakt: verschillende soorten concerten, masterclasses en een open podium.
Ja, en wat het bijzonder maakte is dat er, naast de avondconcerten door professionele musici, een heel programma was voor amateurpianisten – op hetzelfde podium. Bij het open podium speelden 40 amateurpianisten voor een jury, die hun feedback gaf. Ook was er een masterclass voor jong talent. Door deze combinatie van evenementen richtte het festival zich op meerdere doelgroepen.

Met het festival wilde je al heel snel ook jonge musici en amateurs een podium bieden.
Ik denk dat dit festival iets is waarvan ik vroeger gewild had dat het er voor mij geweest was. In Gouda, waar ik mijn hele leven al woon, waren er nooit veel mogelijkheden voor beginnende musici om op te treden. Ook heb ik een grote les-praktijk en wilde ik mijn leerlingen een podium bieden. Door ze op te laten treden of aan een masterclass mee te laten doen, trek je ze de muziekwereld in – wat ze weer motiveert en enthousiasmeert!

Is dit voor jou ook een manier geweest om iets toe te voegen aan de verschillende activiteiten die je onderneemt?
Eerlijk is eerlijk: ik creëer natuurlijk ook een podium voor mijzelf en mijn trio, het Brioso Trio. Zoals vrijwel elke pianist en ensemble weet, is het lastig om plekken te vinden om te spelen; iedereen vist in dezelfde vijver. Op deze manier, met het festival, kan ik mijn eigen concerten creëren zoals ik ze zelf het liefst zou zien. Het is geweldig dat ik dat kan doen.

Je kunt het inderdaad beter zelf doen. Het is voor veel jonge musici erg vermoeiend om almaar iedereen te moeten overtuigen van hun kwaliteiten.
Ja, en dat is ook gelijk de reden dat ik deze komende editie ruimte wil bieden aan musici die nog studeren of die net zijn afgestudeerd – mensen in hetzelfde schuitje als ik eigenlijk.

De komende editie wordt nóg uitgebreider dan vorige keer – wat kunnen we deze keer verwachten?
We hebben om te beginnen een extra dag, nu vier dagen in plaats van drie, en er komt een tweede locatie bij: de Gouwekerk, een prachtige, nieuwe concertlocatie. Naast de terugkeer van de masterclasses voor jong talent en het open podium, komen er ditmaal veel verschillende workshops bij: amateurpianisten kunnen zich aanmelden voor workshops over improvisatie, compositie, kunnen een historische vleugel uitproberen, of een workshop orgelspelen krijgen van de organist van de Sint-Janskerk! Verder komt er een uitvoering – met koor – van Rossini's *Petite messe solennelle* én komt meesterpianist Enrico Pace het slotconcert geven.

Heel veel om naar uit te kijken dus – en zelf ben je ook weer te horen gedurende het festival.
Ja! Ik speel het openingsconcert met mijn trio, het Brioso Trio. We gaan trio's van Mendelssohn en Shostakovich spelen – echte, lekkere klassiekers, zeg maar. In de *Petite messe solennelle* van Rossini speel ik ook mee. Even iets anders, maar heel leuk. En nog een kleinigheidje: ik trap het open podium af met de burgemeester van Gouda, waar we vierhandig gaan spelen. Maar dat is gewoon een knipoog!

Krijgt het festival na de tweede editie een vaste plek in de muziekkalender?
Ja, dat is echt de bedoeling. Ik heb een stichting opgericht, waardoor ik niet meer alles alleen hoef te doen. We hebben groen licht om verder te gaan. Tegelijkertijd moeten we voor elke editie natuurlijk weer subsidie aanvragen of op andere manieren aan geld komen. Als dat lukt, gaan we zeker door.

Met het grote doel om de muziek toegankelijk te maken voor iedereen.
En op een locatie waar het écht tot z'n recht komt!

Het programma van de tweede editie van het Pianofestival Gouda en verdere informatie is te vinden op **pianofestival-gouda.nl**. De kaartverkoop alsmede de aanmelding voor het open podium en de workshops zijn recent gestart.

OLIVER FRANKS

PIANIST selecteert:

Gerenommeerde Pianohuizen in België;

PIANO'S VERHULST

Europalaan 1B-1
8970 Poperinge
Tel. +32 (0)57 33 41 89
www.pianosverhulst.be

ROMBAUX BVBA

winkel: Mallebergplaats 13
piano toonzaal: Kelkstraat 13
8000 Brugge Tel. +32 (0)50 33 25 75

Rombaux BRUGGE

PIANO-ATELIER PROOST-SLACKX

Apollostraat 43 - 2600 Antwerpen, België
Tel. +32 (0)3 502 81 62 - GSM 0496 12 90 46
maarten@proost-slackx.be
www.proost-slackx.be

PROOST SLACKX

TAFFIJN PIANOS SUPPLY BVBA

Hoevestraat 37B, B-1755 Gooik
Tel. +32 (0)54 56 65 70
www.taffijn.be

TPS

PIANO'S MAENE RUISELEDE

(Hoofdzetel, bij Brugge)
Industriestraat 42 - B8755 Ruiselede
Tel. +32 51 68 64 37 www.maene.be

PIANO'S MAENE GENT

Steinway Piano Gallery Gent
P. Van Reysschootlaan 2 - B9051 Gent
Tel. +32 9 222 18 36 www.maene.be

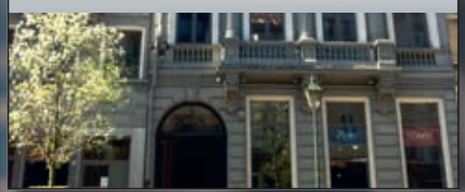
PIANO'S MAENE LIMBURG

Paterskerk Paterstraat 36 - Oud-Rekem
Tel. +32 89 21 52 72
www.maene.be

PIANO'S MAENE BRUSSEL

Argonnestraat 37 - B1060 Brussel
Tel. +32 2 537 86 44
www.maene.be

PIANO'S MAENE ANTWERPEN

Herentalsebaan 431 - B2160 Wommelgem
Tel. +32 3 321 78 00
www.maene.be

DRIESEN PIANO'S

Rijksweg 370 - B3630 Maasmechelen
Tel. +32 89 76 41 45
www.pianosdriesen.be

DRIESEN PIANOS

PIANOMOBIL

VERHUUR VAN CONCERTVLEUGELS

Tervuursesteenweg 176, 2800 Mechelen
Tel. +32 (0) 468 467 794 info@pianomobil.be

PIANO-ATELIER CHAERLE

Gaverlandstraat 171 - 9120 Melsele
Tel. +32 476 87 75 18
www.pianoatelierchaerle.be

PIANO'S NOTON

Berlarij 60 - 2500 LIER
Tel +32 (0)3 480 41 22
info@noton.be www.pianosnoton.be

NOTON
als je noten tonen wil ...

Michaël Grailet – L'Artisan du Piano
Rue de Maestricht 11 • 4600 Visé
www.artisandupiano.be

Steingraeber & Söhne | Sauter | Förster

PITCH PIANOSERVICE BV
Handelsstraat 18D
8020 Oostkamp
Tel. +32 483 52 47 70
info@pitchpianoservice.com
www.pitchpianoservice.com

PITCH PIANOSERVICE

GRIFFIOEN TRANSPORT
Geeft vertrouwen!

Schumanweg 1
2411 NH Bodegraven - NL
Tel.: +31 (0)172-612644
www.griffioentransport.nl
info@griffioentransport.nl

+32 498 84 00 03
info@kintpianos.be
www.kintpianos.be

kint pianos

Winkel: Kortrijksesteenweg 128 9000 Gent
Atelier: Klapeksterstraat 1A 9000 Gent

QUATRE MAINS PIANO'S
Kwaadham 52 - 9000 Gent
Tel.: +32 9 233 80 59
www.quatremainspianos.be

QUATRE MAINS
PIANOS

PIANIST

Wilt u informatie over deze rubriek,
dan kunt u bellen op
nummer +31 655 141 982
of mailen naar:
info@pianistmagazine.nl

AKUSTIKA, ONTMOET DE WERELD VAN DE PIANO

Na het succes van vorig jaar kijken we opnieuw uit naar akustika, de muziekbeurs van Neurenberg. We verwachten opnieuw veel belangstelling uit de sector van o.a. C. Bechstein, Steingraeber, Förster, Sauter en Petrov. Hoewel bij het ter perse gaan van deze PIANIST nog niet 100 procent bevestigd, hebben andere topfabrikanten zoals Steinway & Sons, Kawai en Fazioli ook aangegeven aanwezig te zullen zijn, net zoals toebehorenbedrijven zoals Alfred Jahn GmbH & Co. KG en Tobehn.

Het Europiano Congres ontbreekt komend jaar evenwel, maar in de vele seminars, lezingen, workshops en masterclasses zal er genoeg te ontdekken zijn. Evgenia Rubinova, Wolfgang Manz en Ratko Delorko hebben net zoals Joachim Leonardy, expert op het gebied van constructie, en de Precision Touch Academy Europe hun medewerking al toegezegd.

Opnieuw zal er een Pianosalon zijn waar bezoekers in één ruimte en in alle rust, meerdere topklasse vleugels kunnen spelen. Er zijn excursies mogelijk naar fabrieken in de omgeving zoals die van August Förster en C. Bechstein. Ook ontbreekt de focus op educatie niet, o.a. in samenwerking met het conservatorium van Neurenberg en ook met de eerste akustika muziekwedstrijd, gelanceerd door de Duitse muziekacademies. Tenslotte wordt de "Dag van de Ambachten" op vrijdag 4 april aangegrepen om meer aandacht te vragen voor de bouw van verschillende muziekinstrumenten. Meer nieuws in onze volgende uitgave.

www.akustika-nuernberg.de **4-6 April 2025**

TIMM SCHAMBERGER

“Ik wil maar een ding met mijn muziek: communiceren”

MICHIEL BORSTLAP

Van neoklassiek en elektronische dance tot fusion à la Herbie Hancock. De contrasten zijn groot bij pianist Michiel Borstlap en dat is juist wat hem zo aanspreekt. Op zijn nieuwe digitale album *World Tour* brengt hij solo minimalistische klassiek geënte eigen stukken, terwijl hij op festivals regelmatig te zien is met zijn vurige kwintet. “Ik moet vrije muziek spelen anders ben ik ongelukkig!”

FOTO'S: ROB HOGESLAG

De regen tikt hard op de auto. Michiel Borstlap is nog onderweg. Hij maakt lange dagen, mede door zijn bedrijf Gallery Play Media, waarvan hij CEO is. Het is een van de vele talenten van de pianist, want hij heeft inmiddels zeventien mensen in dienst waarbij passende achtergrondmuziek wordt gevonden voor specifieke klanten. Naast die drukke baan staat Borstlap gelukkig ook nog op het podium en neemt hij veel op in zijn eigen studio.

World Tour

Al tien jaar begeeft hij zich in de neoklassieke wereld en bereikt hij daarmee een internationaal miljoenenpubliek. Op zijn nieuwe album *World Tour*, neemt hij zijn luisteraars mee de wereld over, langs zijn favoriete steden die hij de afgelopen twintig jaar heeft bezocht. De link met jazz lijkt ver te zoeken, maar Borstlap licht toe dat er zeker een verbinding is. “Ik speel alles vanuit improvisatie, of het nu klassiek, jazz of dance is. Bij dit klassieke repertoire verschillen de vibe en intentie nogal; de stukken zijn rustig. Wanneer ik iets opneem dan begin ik ‘blanco’ met spelen. Ik speel wat er in me opkomt en alles moet er in één keer op staan. Zonder overdubs of edits, dat is de uitdaging.”

Levensverhaal

Opvallend is dat de metropolen waar Borstlap zijn stukken naar vernoemd heeft, zoals New York, Caïro, Tokio, Londen, Bejing, Berlijn, Mumbai en Amsterdam, hele bruisende steden zijn, terwijl zijn songs juist heel ingetogen zijn. Waarom blijft hij bij die verstilling? “Ik speel voor mensen die (daar wonen en) alleen naar introspectieve pianomuziek luisteren. Ook zijn het herinneringen die ik heb aan die steden. En metropolen kunnen eenzaamheid en anonimiteit oproepen. Ik wil maar een ding met mijn muziek: communiceren. Als ik mensen ontmoet bij een concert, dan vertellen ze soms hun levensverhaal, zonder dat ik ze ken. Door mijn muziek hebben ze het gevoel dat er al band is, waarbij ze aangeven dat ze mijn muziek nodig hebben. Dat vind ik erg mooi.”

Gebroken spelen

Borstlap benadrukt dat hij wel echt ‘pianistenmuziek’ maakt; vooral de linkerhand is listig. Met zijn solowerk – het gebroken spelen – heeft hij iets gevonden wat weinig pianisten doen omdat hij dubbel touché speelt, meent hij. “De meeste pianisten in de klassieke wereld spelen links en rechts op hetzelfde moment. Het gescheiden spelen heb ik me eigen gemaakt. Eigenlijk speelde alleen Vladimir Horowitz op dezelfde manier. Zelf houd ik meer van Sviatoslav Richter. Maar wat Horowitz doet met werk van Scriabin, wat zo langzaam is, dat is ongelofelijk. In jazz draait het om tempo en ritme. Ik vind niets fijner dan dat, maar wanneer je de ruimte gebruikt en een stilte laat vallen, dan is dat spannend.” Borstlap verwijst vervolgens naar een mooie anekdote: “Ik was eens onderweg en zat naast een Egyptische architect die werk toonde. Ik zei: “Je creëert prachtig licht”, waarop hij reageerde dat ik niets begreep van architectuur. Hij antwoorde: “Ik concentreer me niet op het licht, maar op de schaduw.” En dat is eigenlijk bij muziek ook zo, realiseerde ik me. Want als je niet speelt is dat vergelijkbaar met die schaduw. De noten vormen het licht.”

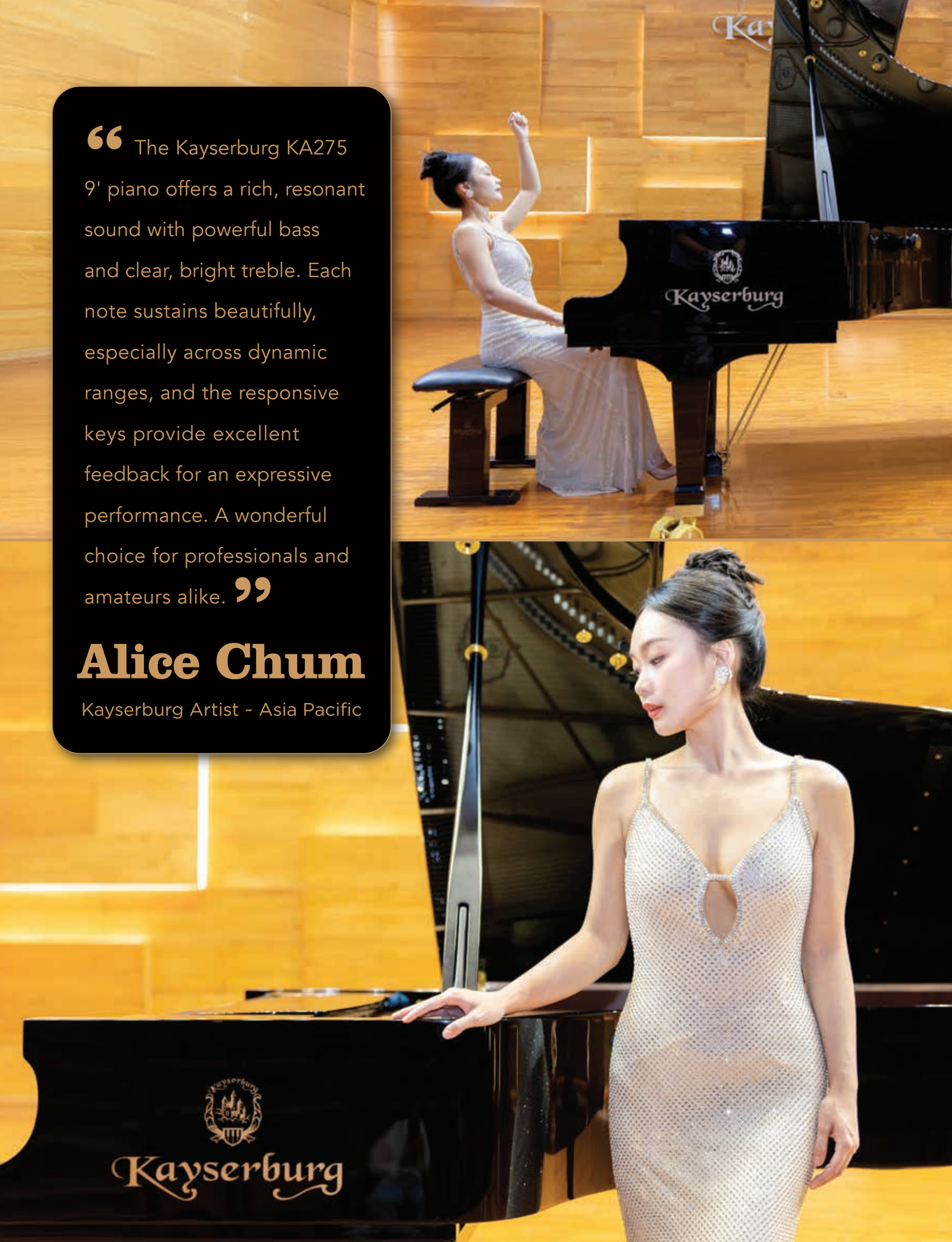

Zichzelf blijven

Binnen de Neoklassieke stroming is Borstlap natuurlijk niet de enige. Hoe onderscheidt hij zich verder van pianisten als Joep Beving, Nils Frahm, Max Richter en Ludovico Einaudi? “De pianisten die je noemt hebben allen een eigen sound. Daar gaat het voor mij ook om; wederom hoe je communiceert en wat je overbrengt. Techniek komt voor mij op de tweede plek. Nils en ik zijn de technische jongens; we komen beide uit de jazz. Joep heb ik lesgegeven en Ludovico heb ik veel mee gerepeteerd en gespeeld. En dan ga ik niet laten zien wat ik technisch en qua akkoordenkennis in huis heb. Daar gaat het niet om. Wat hij kan, kan ik niet. Als musicus en mens moet je elkaar in je waarde laten. Ik vind het knap dat ze bij zichzelf blijven en doorzetten. Dat probeer ik op mijn manier ook te doen.”

Naast neoklassieke muziek speelt Michiel Borstlap ook nog altijd jazz en werkt hij samen met DJ Joris Voorn. Hij heeft diversiteit nodig. Met zijn band brengt hij een ode aan Herbie Hancock, die in 1996 Borstlaps compositie *Memory of Enchantment* uitvoerde en opnam. De Nederlander won er de prestigieuze Thelonious Monk Competition mee. Hij grijpt graag terug op de muziek van Hancock omdat het altijd vrijheid bij hem heeft opgeroepen. Kan hij nog iets toevoegen aan diens repertoire? “Jazeker, je zou dat arrogant kunnen noemen, maar je móet wel iets toevoegen. Anders kun je het beter niet spelen. Of het relevant is kan ik niet beoordelen. En ik moet wel vrije muziek spelen, anders ben ik ongelukkig.”

ANGELIQUE VAN OS

“The Kayserburg KA275 9' piano offers a rich, resonant sound with powerful bass and clear, bright treble. Each note sustains beautifully, especially across dynamic ranges, and the responsive keys provide excellent feedback for an expressive performance. A wonderful choice for professionals and amateurs alike.”

Alice Chum

Kayserburg Artist ~ Asia Pacific

LENNY OOSTERWIJK

SJOERD VAN EIJCK

De band OAK met derde van links Sjoerd van Eijck.

Helend naar de top

In de jazzwereld barst het van de rising stars. Graag brengen we met PIANIST deze nieuwkomers, zoals Sjoerd van Eijck, onder de aandacht. Hij ontving een Edison Jazznominatie voor het album Eight, *maar brak ook twee vingers...*

Ondanks zijn jonge jaren heeft Sjoerd van Eijck (1992, Breda) al in 2021 een Edison Jazz Award veroverd met het trio Mudita (met trompettist Koen Smits en vocaliste Sanne Rambags). En onlangs werd hij met zijn band OAK (met eveneens Koen Smits, bassist Nathan Wouters en drummer Willem Romers) genomineerd voor de Edison Jazz Publieksprijs voor hun tweede album *Eight* (Zennez Records).

Van Eijck hoorde het nieuws vlak nadat hij zijn pink en ringvinger had gebroken, de grootste angst van elke pianist. Een operatie was nodig, botten moesten worden vastgezet. De Edisonnominatie bracht wat troost in een nogal onstuimige tijd. Alles was onzeker: het verloop van de operatie, het herstel en wanneer hij weer zou kunnen spelen. “De eerste twee weken van juli waren erg emotioneel. Ik ben ontzettend goed geholpen door een team van specialisten die mijn beroep ontzettend serieus namen en zo kreeg ik te horen dat het herstel bijzonder goed verliep. Normaal duurt dat 6 tot 12 maanden, maar na 2,5 maand gaf ik alweer een concert. De piano en een beetje wilskracht hebben me geholpen. Je moet vooral rust en energie goed verdelen. Helemaal strekken en buigen lukt nog niet, maar ik ben op de goede weg.”

De Edisonnominatie was loon naar hard werken, en deed veel met de pianist, ook al was, met zoveel concurrentie, de kans om te winnen klein. Van Eijck doet bijna alles zelf: van schrijven tot het boeken van zijn eigen tour. “Ik maak muziek voor mezelf, maar zeker ook voor anderen. Dat dit dan gewaardeerd wordt is extra bevredigend.”

De pianist staat bekend om zijn rijke kleurenpalet en lyrische speelstijl, die zich kenmerkt door zijn klassieke benadering, met een hang naar schoonheid in elke noot. Hij heeft met Jeroen van Vliet, Rembrandt Frerichs, Harmen Fraanje en Wolfert Brederode dan ook uitstekende docenten gehad. Inmiddels geeft Van Eijck zelf les als hoofdvakdocent aan het Conservatorium van Tilburg waar hij in 2016 afstudeerde.

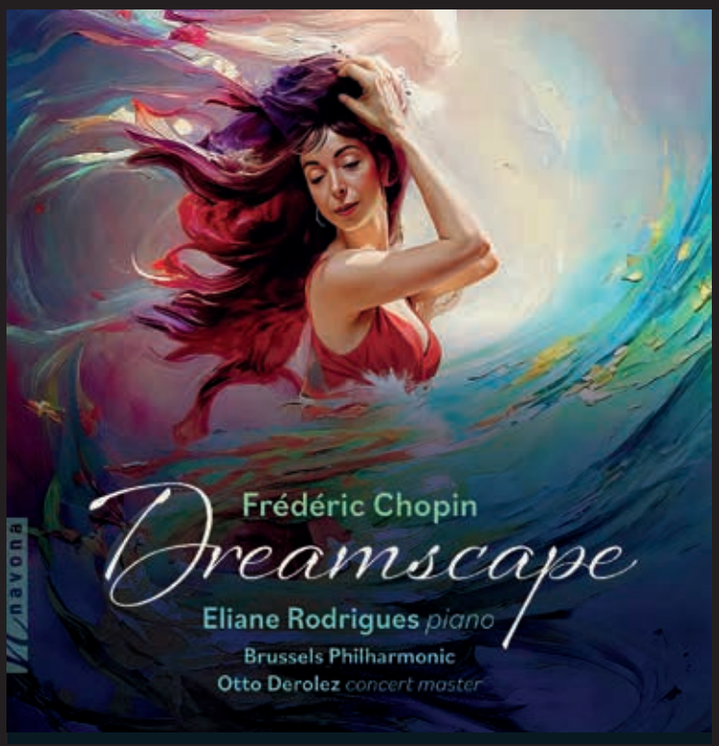
Het recente album van OAK is het resultaat van een zoektocht naar een nieuwe sound en is geïnspireerd door muziek van Ennio Morricone uit de film *The Hateful Eight* alsook door Olivier Messiaen. Hierbij experimenteerde de musicus met compositietechnieken en klankkleuren. Het repertoire is een persoonlijke reflectie op verleden, heden en toekomst.

Van Eijck speelt ook in Hotspot, de nieuwe elektrische band van trompettist Eric Vloeimans, dat nogal buiten de comfortzone ligt van de pianist. “Ik speel 90 procent akoestisch. In Hotspot speel ik Fender Rhodes, gebruik ik een amp, effecten en een synthesizer. Erg interessant om op een hele andere manier bezig te zijn met je instrument.” De pianist werkt al negen jaar samen met Vloeimans in verschillende formaties. Vloeimans zet zich ook in voor muziekonderwijs, waarbij Van Eijck hem begeleidt in workshops en binnenkort te horen is op Vloeiman’s derde meespeelboek voor blazers. Gelukkig dat die vingers weer werken, want van Sjoerd van Eijck gaan we ongetwijfeld nog veel horen.

ANGELIQUE VAN OS

sjoerdvaneijck.nl

Silver Medal on Global Music Awards
Classical category

"An essensial addiction to all classical music lovers collection"
Darren Rea

2CD's Pianoconcerto 2 in F Minor Op. 21
Pianoconcerto 1 in E Minor Op.11
24 Préludes Op. 28

Luister nu:
Spotify: https://lnkd.in/eGGPdcKq
YouTube: https://lnkd.in/emQaY6wR
Apple Music: https://lnkd.in/eW8VJswc

http://www.elianerodrigues.com
https://www.facebook.com/eliane.rodrigues.pianist/
https://www.youtube.com/user/ElianeRodriguesMR

Kopen of streamen:
https://www.navonarecords.com/catalog/nv6636/#listen
www.elianerodrigues.com

Rombaux
BRUGGE

Cultuur Stad Brugge
Piano's Rombaux Brugge

een fantastische combinatie, al bijna 100 jaar

Wij heten u welkom in onze zaken

Grote keuze bladmuziek

Rombaux BVBA
Mallebergplaats 13
8000 Brugge

Rombaux piano toonzaal
Kelkstraat 13
8000 Brugge

www.rombaux.be - music@rombaux.be - Tel: +32 50 33 25 75

Bösendorfer - Yamaha - Schimmel

MALOU VAN DEN HEUVEL

De professoren van het vorige jaar: Cyprien Katsaris, Liebrecht Vanbeckevoort, Charlotte Hu, Florian Noack und Severin von Eckardstein.

PIANO LAB

Het komend jaar viert Piano LAB alweer haar eerste lustrum. In de zomer van 2025 brengt initiatiefnemer Liebrecht Vanbeckevoort voor de vijfde keer internationale meesterpianisten en pedagogen samen met jong pianistiek talent op de prachtige site van Landcommanderij Alden Biesen in Belgisch Limburg. Achter de schermen wordt intussen hard gewerkt aan de komende editie. Eind januari zullen de inschrijvingen openen en kunnen jonge pianisten tussen 16 en 26 jaar zich aanmelden. In december zullen wij u via onze nieuwsbrieven en social media verder blijven informeren. En ook volgend jaar blijven we dit mooie initiatief volgen, zoals u van ons gewend bent. Meer info op de website https://piano-lab.be, waar u zich voor updates ook kan aanmelden voor de Piano LAB nieuwsbrief.

WINTERAVONDEN AAN DE AMSTEL

MARJOLEIN VINKENOOG

Dit sympathieke festival staat weer voor de deur en heeft dit jaar weer een bont programma samengesteld. We noemen enkele hoogtepunten: Liza Ferschtman, Ivan Karizna en Andrey Gugnin spelen muziek van Ravel, Sjostakovitsj, Debussy en Rachmaninov. Severin von Eckardstein (piano), Ella van Poucke (cello), Noé Inui (viool) en Daniel Palmizio (altviool) spelen muziek van Ravel, Chopin en Dvorák. Antonii Baryshevskyi speelt Etudes van Liszt, Chopin, Ligeti, Lunyov en Shalygin. De Georgische pianiste Mariam Chincharauli speelt 3 korte concerten met muziek van Satie, Ravel en Debussy. Niet te missen is de magische voorstelling, een moderne bewerking van Schönbergs baanbrekende theaterstuk Pierrot Lunaire door Ekatarina Levental in een interactieve installatie.
Er is een concert met jong talent. Frank Groothof en jonge virtuozen o.l.v. Jules van Hessen spelen Prokofievs *Peter en de Wolf*, een familievoorstelling i.s.m. Kamukoza.
Er is verder een mobiele tentoonstelling met werk van politieke gevangene Pavel Krisevitsj en nog veel meer. Van 19-22 december én op 29 december, voornamelijk in de Uilenburgersjoel en de Waalse Kerk.
Alle informatie op de website: **www.winteravondenaandeamstel.nl**

RUHR PIANO FESTIVAL

Het Ruhr Piano Festival is een van de grootste piano-evenementen ter wereld en kaarten voor 22 concerten kunnen al met korting worden besteld. Een korte preview.
Natuurlijk zijn grote namen vertegenwoordigd als Hélène Grimaud, Khatia Buniatishvili, Daniil Trifonov, Vikingúr Ólafsson, Pierre-Laurent Aimard en Evgeny Kissin, de laatste zal optreden met kamermuziekpartners als Gidon Kremer.
Maar er zijn ook minder bekende pianisten te ontdekken. Zoals Jeremy Denk, met een programma met veel muziek van vrouwen zoals Clara Schumann, Amy Beach of Louise Farrenc, maar ook van Brahms en Schumann. Intendant Katrin Zagrosek is ook blij dat Pierre Laurent-Aimard weer komt, deze keer met grote werken van Olivier Messiaen, die voor de pianist bijna als een vader was. Aimard speelt ook een rol in het onvolprezen educatieproject van het festival, net zoals Kirill Gerstein. Zagrosek: 'Hij is een inspirerende verteller en speelt muziek van Komitas Vardapet, die getuige moest zijn van de Armeense genocide tijdens de Eerste Wereldoorlog. Zijn muziek is ook verbonden met het thema "oorlog en misdaad". Dit is natuurlijk uiterst actueel in onze tijd.'
De serie met rising stars vormt een klein festival binnen het festival op de bijzondere locatie van de kolenmijn Zollern bij Dortmund, prachtig industrieel erfgoed in jugendstilarchitectuur. 'Een bijzondere totaalervaring, met een rondleiding, een lunch of diner en mogelijk zelfs twee kortere concerten op dezelfde dag. De historische Stadthalle Wuppertal is een ander voorbeeld van hoezeer de entourage kan bijdragen aan de muzikale ervaring.' Marc André Hamelin gaf daar vorig jaar een overweldigende uitvoering van Busoni's pianoconcert. Ik ben verheugd dat we hem als Porträtkunstler mogen verwelkomen.'
Alle informatie op de website: **www.klavierfestival.de/fruehbucher/**

MARTIN HOLTAPPELS

Industrieel erfgoed van de Zeche Zollern

FOTO'S: ERIC SCHOONES

Cremona Musica International Exhibitions and Festival 2024

EEN UNIEKE ONTMOETINGSPLAATS

Opnieuw heeft Cremona Musica zich getoond als een niet te missen evenement voor liefhebbers van ambachtelijke instrumentenbouw en muzikale ontdekkingen. Op drie dagen, van 27 t/m 29 september was het mooie stadje iets ten zuiden van Milaan, al eeuwenlang bekend van de unieke viooltraditie, met meer dan 240 evenementen met musici van over de gehele wereld the place to be, ook voor pianoliefhebbers.

"We zijn zeer tevreden met het resultaat van dit jaar, en we kijken nu al vooruit, want de vooruitzichten voor de komende jaren zijn zeer goed," zegt Roberto Biloni, voorzitter van CremonaFiere. Met 450 exposanten uit 35 landen van over de gehele wereld, is dat een groei van 20 procent ten opzichte van vorig jaar.

Shigeru Kawai

Dat is ook te danken aan een krachtige organisatie, die ook het werk is van de artistieke leiding, in handen van Alessio Ambrosi, Stefano Prinzivalli en niet in de laatste plaats van pianist en duizendpoot Roberto Prosseda (voor o.a. de Piano Experience). Prosseda haalde een aantal bijzondere projecten en pianisten naar Cremona, zoals de achttienjarige Maya Oganyan, een naam om te onthouden. Een leerling van Prosseda, maar ook gevormd mede door Andras Schiff, Kiril Gerstein en Lilya Zilberstein, speelde ze een zeer indrukwekkende Tweede Sonate van Schumann, met een zeer natuurlijke techniek, bovendien liet ze de Shigeru Kawai schitterend klinken. Hetzelfde deed Elena Chiavegato met een programma gewijd aan vrouwelijke componisten, en in quasi ideale omstandigheden, een bijzonderheid voor een beurs, kon men hier de bijzondere klank van deze topvleugel goed beluisteren.

Fazioli

Zo verging het ook de Fazioli in de Sala Zelioli Lanzini, waar Shio Okui, die al vanaf haar negende jaar te horen is op belangrijke podia, zoals de Philharmonie in Berlijn en de Weense Musikverein, indruk maakte met een fraai recital met muziek van Chopin en Rachmaninoff. Op hetzelfde instrument speelde Inna Faliks een bijzonder programma met muziek van Wagner, Schönberg en Brahms. Mike Garson, ook pianist bij David Bowie, schreef 'A Psalm for Odesa', geschreven voor de uit de Oekraïne afkomstige Faliks. Onmiskenbaar hoogtepunt in het muzikale programma was het recital waarmee de beurs werd afgesloten. Niemand minder dan Marc-André Hamelin speelde in het prachtige Teatro Amilcare Ponchielli, in het hart van de stad, een schitterend recital met voor de pauze Haydn en Beethoven, en na de pauze Medtner en Rachmaninoff. Hij

bespeelde een zeldzaam mooie Fazioli van 35 jaar oud. Mooi om te kunnen vaststellen hoe Fazioli al meteen bij de lancering van het nieuwe topmerk, nu zo'n 42 jaar geleden, zo'n indruk maakten. Een ontroerde Paulo Fazioli merkte op dat dit het mooiste recital van zijn leven was, het was de volmaakte symbiose tussen pianist, piano en theater.

Cremona Musica Awards

Hamelin kreeg bij deze gelegenheid uit handen van Massimo De Bellis, algemeen directeur van CremonaFiere, een Cremona Musica Award uitgereikt. Ook Paulo Fazioli kreeg dit jaar deze bijzondere prijs, net zoals o.a. de legendarische fluitist James Galway, componist Giorgio Battistelli en de ook met een Oscar geëerde regisseur Giuseppe Tornatore, in de categorie *Communication*. De Stauffer Academy, o.a.vertegenwoordigd door de legendarische violist Salvatore Accardo ging naar huis met de prijs voor het Best Project.

Ook in het theater gaf de fenomenale violist Roby Lakatos, met zijn ensemble een opzwepend concert dat na afloop in het restaurant nog tot in de kleine uurtjes werd voortgezet.

Indruk van een geheel andere orde maakte de presentatie De viool van de Shoah, waar het instrument dat toebehoorde aan Eva Maria Levy, gedeporteerd naar Auschwitz-Birkenau, weerklonk in de handen van Alessandra Sonia Romano.

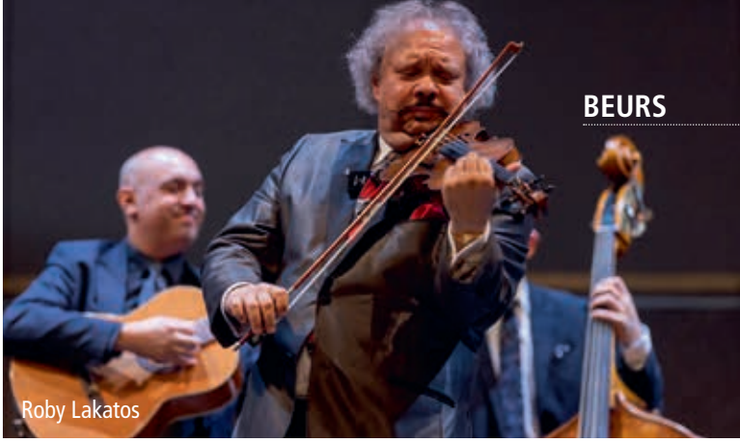
PianoLink International Amateurs Competition

Deze bijzondere wedstrijd is een jaarlijks terugkerend evenement met een verbluffende hoog niveau met deelnemers van vier continenten. De Zuid-Afrikaanse pianist Charl de Wet kreeg de eerste prijs uit handen van een illustere jury onder voorzitterschap van Jean-Marc Luisada, met niet de minsten: Bruno Canino, Svetlana Smolina en Andreas Kern en Constantine Carambelas-Sgourdas en niet te vergeten Cyprien Katsaris die zich en passant nog vermaakte met de door Paul McNulty geëxposeerde kopie van een Pleyel uit 1830. De beurs, waar naast McNulty, Fazioli, Shigeru Kawai, ook Yamaha, Bösendorfer en ook Bechstein zich presenteerden, de laatste met een groot aantal instrumenten.

Symposia

Tenslotte nog twee bijzonder symposia, met vooraanstaande experts van over de gehele wereld. Constantine Carambelas-Sgourdas, ook medewerker van PIANIST, presenteerde met een aantal internationale gasten het bijzondere verhaal van de zeer ten onrechte bij het grote publiek vergeten Charles-Valentin Alkan, een illustere tijdgenoot van Chopin en Liszt. Ook Hamelin schoof nog even aan bij dit evenement. De bijzondere interpretaties van Raoul Koczalski kwam in de Sala Stradivari opnieuw tot leven in een aantal boeiende presentaties met o.a. Jean-Jacques Eigeldinger en Aleksander Laskowski van het Chopin Instituut uit Warschau. Op een fraaie Bösendorfer-vleugel klonk het zeer authentieke spel van deze grootheid uit de eerste helft van de twintigste eeuw, weergegeven met pianorollen, waarover Peter Philips uit Sydney een zeer interessante voordracht gaf. Zo was Cremona Musica ook dit jaar voor pianisten zeer de moeite waard, en vooral de unieke combinatie van beurs en festival maakt dit evenement, steeds het laatste weekend van september, in het zonnige Cremona tot een groot genoegen.

ERIC SCHOONES

CREMONA MUSICA
Roby Lakatos

Cyprien Katsaris in gesprek met Paul McNulty

CREMONA MUSICA
James Galway ontvangt de prijs, rechts Roberto Prosseda

Marc-André Hamelin

Inna Faliks en Paulo Fazioli

Bekijk spraakmakende muziekvideo's

Productie: Woudgraaf AV

www.npmb.nl/videos

Iris Hond, concertpianist en componist

Bezoek onze NPMB-erkende muziekwinkels

GRONINGEN: Kuipers Muziekhuis Orgels & piano's **Leens**
OVERIJSSEL: De Graaf Muziek **Zwolle** • Schumer Piano's & vleugels **Hengelo**
GELDERLAND: Oostendorp Muziek **Wezep** • Muziekhuis Souman **Hattemerbroek**
Verhoog Muziek Piano's & orgels **Nijkerk** • Westera Piano's & vleugels **Winterswijk**
Zuid Nederland Piano's **Wijchen** • Het Klavier Piano's & vleugels **Vorden**
UTRECHT: Steinberg & Rinkel Piano's & vleugels **Eemnes** • Evert Snel Piano's & vleugels **Werkhoven**
Pianohandel van Tol **Soest** • Piano's Maene **Utrecht**
NOORD-HOLLAND: Alphenaar Muziekhandel **Haarlem** • Andriesen Piano's & vleugels **Haarlem**
Van Kerkwijk Piano's **Amstelveen** • Moeskops Muziek **Hoorn** • Oostendorp Muziek **Hilversum**
Spanjaard Muziek **Alkmaar** • Piano's Maene **Alkmaar** • Piano's Maene **Amsterdam**
Bockting Piano's & vleugels **Amsterdam** • Kaldenbach Piano's & vleugels **Assendelft**
ZUID-HOLLAND: Muziekhandel Van Buytene **Delft** • Joh. de Heer Muziekinstrumenten **Sliedrecht**
Pianohandel Mos en Spetter **Waddinxveen** • Pianobedrijf Arie Keijzer **Oud-Beijerland**
Piano's Maene **Delft** • Pianometropool **Rijswijk** • Cox Pianoservice **Gouda**
Emile van Leenen Piano's **Leiden** • Schinck Piano's **Sassenheim**
Pianohandel De Liefde **Den Haag**
ZEELAND: De Hamernoot Piano's & vleugels **Middelburg**
NOORD-BRABANT: Acustica Piano's & vleugels **Breda** • Simons Piano **Tilburg**
Edward Meijer Piano- & vleugelonderhoud **Tilburg**
Muziekhuis Arie Willems **Helmond** • Nederlands Piano Atelier **Ulvenhout**
LIMBURG: Piano Technica **Beegden**

- Vakmanschap
- Betrouwbaar advies
- Veilig kopen

NEDERLANDSE PIANO- EN MUZIEKINSTRUMENTENBOND
npmb.nl • secretariaat@npmb.nl

MEER DAN 110 JAAR TOONAANGEVEND
npmb
BRANCHEORGANISATIE MUZIEKINSTRUMENTEN

NEDERLANDS PIANO ATELIER

Vuurproef

René Kuttschreutter begon in 1993 voor zichzelf en nu levert hij met acht mensen in totaal, topkwaliteit in onderhoud, service en alles wat daarbij komt kijken.

Uit ontevredenheid over de kwaliteit van de instrumenten waar hij als jongeman aan moest werken, zocht hij na 1993 overal de beste vaklui op. 'Zo krijg je een band met mensen, doe je veel kennis op en kon ik me ook specialiseren in Steinway, Yamaha en ook wel Bösendorfer, waar ik nog een tijdje in de fabriek werkte.'
De werkplaats is het hart van het bedrijf, maar piano's verkopen is niet zijn doel. 'Daar zijn andere bedrijven veel beter in. Nee, we richten ons voor 98 procent gericht op stemmen en onderhoud, bij theaters en ook vaak in opdracht van andere bedrijven, waar wij dan het onderhoud voor onze rekening nemen.'

Circulair

Bij revisies is het zijn filosofie om zo dicht mogelijk bij het origineel te blijven. 'Dat betekent waar het kan, werken met originele onderdelen en ook volgens de werkmethodes van de fabriek.'
Als leerbedrijf helpt hij graag jonge mensen op weg, vaker met langdurige stages. 'Soms komt zo iemand dan in dienst, maar ik wil wel dat in mijn team alle neuzen dezelfde kant op staan. Je moet als team aan een instrument kunnen werken, ieder met zijn eigen specialisme. De een heeft meer gevoel voor klein motoriek, de ander meer voor constructie of klank.'
Duurzaamheid is voor René Kuttschreutter vanzelfsprekend. 'Een piano een tweede of derde leven geven is natuurlijk prachtig en we proberen afvalstromen te beheersen.' Circulair denken zit hem in het bloed, lang voordat het een politiek onderwerp werd. 'Met schaarse middelen moet je zuinig omgaan.'
En waar vroeger het werkgebied een groot deel van het land besloeg, is dat tegenwoordig teruggebracht tot twee kernregio's: Breda en Rotterdam. 'Met een goede planning kun je veel verplaatsingen uitsparen en dus ook de uitstoot van CO_2 reduceren.'

North Sea Jazz

In 2007 werd hij door wijlen Ruud Veenstra van Yamaha gevraagd om voor het North Sea Jazz te komen werken als chef pianotechniek. 'Daar hoefde ik natuurlijk niet lang over na te denken, het is een schitterend festival met zeer goede instrumenten.' De vuurproef kwam meteen aan het begin. 'Ik was al gewaarschuwd, Brad Mehldau had een reputatie bij het festival. Hij kon zeer kritisch zijn, vooral op de intonatie. Dus werkte ik een paar dagen aan het instrument voordat hij zou komen. Vlak voor zijn optreden wilde hij nog even 20 minuten de vleugel doorlopen. Zo zaten we in de vleugel gebogen naar de hamers te kijken, terwijl de zaal al volstroomde. Hier en daar nog een klein prikje en was hij tevreden. Met de kennis die ik toen had zette ik nog wat puntjes op de i en het was oké.'

Nederlands Piano Atelier
Tolweg 11, 4851 SJ Ulvenhout
076 561 75 12
www.nederlandspianoatelier.nl
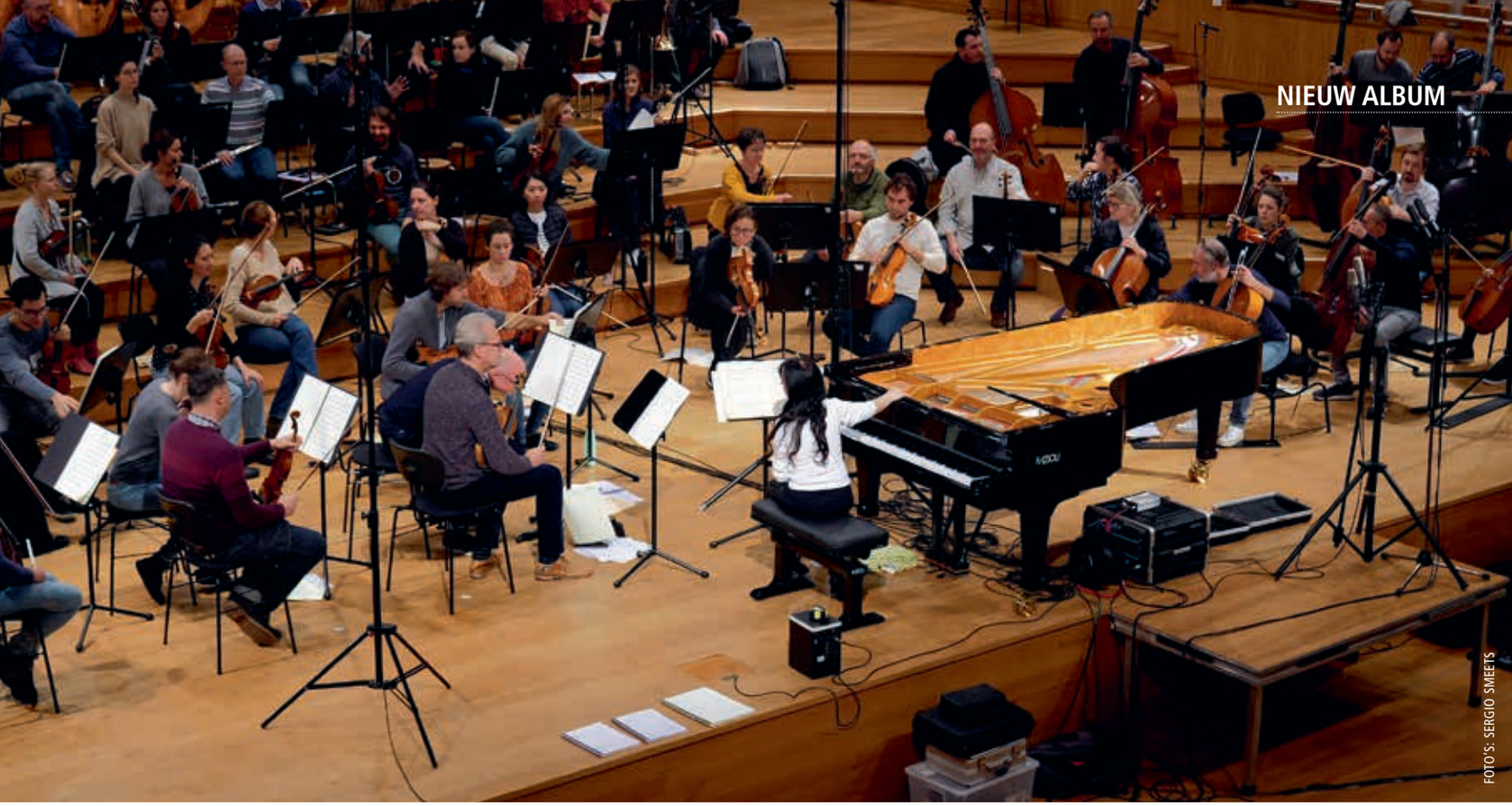

Eliane Rodrigues droomt haar wereld met Chopin

De pianiste behoeft weinig introductie. Tweeëneenhalf jaar oud was ze toen ze begon met componeren en op haar vijfde maakte ze haar debuut op het podium. Het Braziliaanse wonderkind concerteerde een jaar later met orkest in Haydns pianoconcert in D. Veel later, in 1983 behaalde ze de vijfde plaats in de Koningin Elisabethwedstrijd. Op 12 juli jl. werd haar dubbelalbum *Dreamscape* gelanceerd, met daarop Frédéric Chopins twee pianoconcerten opus 11 en 21, plus zijn 24 preludes opus 28. Het is een bijzonder uitdagend album en redacteur Jurgen Degryse noteerde zijn indrukken.

De familie Rodrigues heeft een bijzondere band met Chopin, vooral met zijn pianoconcerten. Kort voor een fataal auto-ongeluk gaf de broer van Eliane Rodrigues, die ook pianist was, hun moeder een LP cadeau van Chopins eerste pianoconcert, uitgevoerd door Arthur Rubinstein. Dit geschenk van haar zoon, die slechts 14 jaar oud werd, liet bij hun mama een beklijvende indruk na. Net als haar broer wilde Eliane Rodrigues ook haar moeder Chopins pianoconcert cadeau doen, maar dan met een eigen opname. Tragisch genoeg overleed haar moeder voordat de opnames waren afgerond.

Op *Dreamscape*, haar nieuwe dubbelalbum, worden de eerste 12 van de preludes geflankeerd door de twee pianoconcerten. De laatste 12 besluiten het album. Rodrigues legt uit dat haar keuze zowel functioneel is – twee pianoconcerten passen niet op één CD – als artistiek verantwoord. De juxtapositie van macro (concerten) en micro (preludes) is een gegeven dat werkt, volgens Rodrigues. De preludes werden op een Steinway opgenomen, in De Doelen te Rotterdam. De opname van de pianoconcerten vond plaats in het Brusselse Flagey op een Fazioli F278. Eliane Rodrigues: ‘Dat instrument heeft een uitzonderlijke, warme klank en maakt het mogelijk om uitermate zacht te spelen. Maar dat is ook te danken aan pianotechnicus Ortwin Moreau, die voor mij de piano perfect voorbereidde.’

Toen Chopin tussen 1826 en1829 aan het conservatorium van Warschau studeerde (in de jaren dat er bijvoorbeeld Moskou of zelfs in Leipzig nog geen dergelijke school was) vond hij inspiratie voor het tweede deel van zijn opus 21 in zijn verliefdheid voor de 19-jarige

FOTO'S: SERGIO SMEETS

Poolse sopraan en medestudente Konstancja Gładkowska. De timide Chopin durfde haar aanvankelijk niet aan te spreken; zijn gevoelens voor haar verwerkte hij echter in de muziek. Eliane Rodrigues: 'Als je dit weet kan dat helpen bij het doorgronden van de partituur, maar de noten an sich onthullen overduidelijk waar de muziek over verhaalt.'

Ze koos ervoor om zonder dirigent te werken, overigens net zoals Krystian Zimerman bijvoorbeeld. 'Dat kan heel goed. Chopin hield meer van intieme huiskamerconcerten dan van de grote concertzalen en heeft zijn pianoconcerten ook in kleine bezettingen in de salons van Parijs gespeeld. Met een dirigent ontstaat vanzelf een hiërarchie en dat wilde ik vermijden. Ik wil kamermuziek maken, samen met de musici van het orkest. En ik heb daarom in de orkestratie ook wel het een en ander aangepast, zodat het spelen zonder dirigent gemakkelijker zou zijn.'
Met die her-orkestratie her en der bevindt de pianiste zich in goed gezelschap. Op het einde van de 19de eeuw, een periode waarin transcripties werden aangemoedigd, bewerkte de virtuoos en leerling van Liszt, Karl Tausig ook de orkestratie van het eerste pianoconcert en hij maakte zelfs aanpassingen in de pianopartituur, zo voegde hij octaven toe in het Rondo.
Ook Mili Balakirev, een vurige bewonderaar van Chopin, her-orkestreerde het eerste pianoconcert. Als 'dienaar' van Chopins kunst weigerde hij hiervoor een honorarium te ontvangen en voor de première in 1910 van zijn bewerking nodigde Balakirev pianist Josef Hofmann uit. Jammer genoeg kwam Balakirev kort voor de uitvoering te over lijden, later speelden ook Friedrich Gulda en Marc-André Hamelin deze versie.

In het verleden bleven dit soort bewerkingen van deze concerten trouw aan het romantische klankidioom, *Dreamscape* daarentegen wil origineel en grensverleggend zijn in haar benadering en interpretatie. Haar vijf minuten durende cadens, als een extensie van het eerste deel van het tweede pianoconcert hanteert een hedendaagse esthetiek. Als in een dagdroom, een *Dreamscape*, waarin je op het album even wegkomt van de 19de eeuwse romantische lyriek, nemen Rodrigues' *modern tones* de luisteraar heel gedurfd mee naar een klankwereld die sterk contrasteert met die van Chopin. We ervaren een ware stijlbreuk. 'Ik wilde in mijn eigen persoonlijke, hedendaagse compositietaal, de klanken van de natuur vasthouden en donder en regen laten weerklinken. Maar ik verwijs ook naar de traditie.' Aan het begin van haar cadens horen we bij de strijkers een pedaaltoon, die zorgt voor een directe verbinding met de noten van Chopin. Bovendien verwijst het moderne thematisch materiaal – voor de aandachtige luisteraar – ook naar de Poolse mazurka en naar het eerste thema van het openingsdeel van dit concert.

Klassieke muzikanten staan meer en meer open voor cross-over-projecten of artistieke experimenten. Rodrigues' *modern tones* bieden een zeer persoonlijke, eigenzinnige kijk op Chopin's opus 21. Dreamscape neemt ons mee naar Rodrigues' compositorische fantasiewereld, maar het album reikt verder dan dat. De kern ligt bij de pianoconcerten en preludes van Chopin, die als basis dienen voor zowel de interpretaties als de verbeelding van Eliane Rodrigues."

JURGEN DEGRYSE

A TRIBUTE TO YOURI EGOROV **8 MAART 2025 20:15**

FINALE YPF EUROPEAN PIANO COMPETITION **9 MAART 2025 14:15**

kwart- en halve finales 26.02 t/m 05.03 in het Bimhuis **gratis toegankelijk**

YPF 25 JAAR YOUNG PIANIST FOUNDATION

MUZIEKGEBOUW AMSTERDAM

KAARTEN & INFO

WWW.MUZIEKGEBOUW.NL WWW.YPF.NL

Nadat hij Rusland had verlaten vanwege de oorlog – niet wetend hoe hij met zijn muziek in zijn levensonderhoud zou kunnen voorzien – vond hij, zoals hij het zelf noemt 'een nieuw paradijs' in Montenegro. Alexander Yakovlev vertelt over zijn nieuwe thuis en zijn liefde voor Shigeru Kawai.

FOTO: ANNE-SOPHIE DESREZ

ALEXANDER YAKOVLEV

De klank gevonden

'Ja, het leven is hier geweldig, het eten, het klimaat, alles. Ik heb veel concerten en de geschiedenis van de Westelijke Balkan, als speciaal deel van Europa is erg interessant. Als student kon ik al niet 20 uur per dag studeren, dus bestudeerde ik oude Griekse legendes. Hoewel er hier geen diepe traditie voor klassieke muziek is, speel ik steeds meer concerten, het voelt als een renaissance van het culturele leven.'

Nadat hij vijf jaar lang een festival organiseerde in St. Petersburg, is hij nu artistiek leider van het Illyrian International Classical Music Fest in Montenegro. Als nieuwkomer had ik het geluk om een geweldige sponsor te ontmoeten, een echte supporter van de kunst, en volgend jaar hoop ik dat we musici als Placido Domingo of Martha Argerich kunnen uitnodigen.'
Hij is ook verbonden aan de Neue Philharmonie uit Hamburg. 'Het orkest kwam naar het festival in Montenegro en we spelen ook door heel Duitsland, zoals afgelopen oktober in de Elbphilharmonie, met het tweede concert van Rachmaninoff.' Daar speelde hij op Shigeru Kawai.

'Ja. Toen ik hier begon te spelen, kon ik gelukkig kiezen voor Shigeru Kawai. Ik speel op de SK-EX, de concertvleugel, net zoals Mikhail Pletnev. Het maakt me heel gelukkig, Shigeru Kawai heeft me op een ongelofelijke manier geholpen om mezelf te vinden op het podium. Shigeru Kawai heeft een speciaal eigen karakter, maar je kunt er ook je eigen karakter mee uitdrukken. Het lijkt misschien vreemd om Tsjaikovski op een Japanse piano te spelen, maar het is perfect, omdat Shigeru Kawai ook een voortzetting is van de rijke Duitse tradities in pianobouw.
Alexander Yakovlev studeerde bij Sergey Osipenko (leerling van Lev Oborin) en bij Alexey Lubimov (leerling van Neuhaus) en verenigde zo het beste van de Russische traditie. Het idee van de Russische traditie is vooral om met een bepaalde manier een mooie en rijke klank uit het klavier te halen.'
Al als jongeman ontmoette hij Mstislav Rostropovitsj. 'Hij was erg aardig en nodigde me uit bij hem thuis. Samen met zijn vrouw Galina dronken we koffie en aten we Russische taart, én hij gaf me een beurs! Door hem begreep ik dat de klank niet in je vingers zit. Het hangt niet zozeer af van hoe je het klavier aanraakt. Rostropovich maakte me duidelijk dat de klank ergens in het universum bestaat, niet in de vingers, misschien zelfs niet in je hoofd. En toen ik Shigeru ontdekte, tijdens mijn eerste concert op deze piano, voelde ik dat ik deze speciale klank kon volgen. Toen ik op Shigeru Kawai speelde, werd ik door niets gestoord. De piano is een transcendentaal instrument, je kunt de klank van orkestinstrumenten imiteren. Ook een goede akoestiek draagt enorm bij aan de schoonheid van de uitvoering. Misschien klinkt het een beetje mysterieus, maar het mechaniek is ongelooflijk en het stelt me in staat om vrij te zijn en deze speciale klank te vinden en mezelf volledig uit te drukken. Kortom, Shigeru heeft me enorm geholpen en dat is geweldig, er zijn niet zoveel piano's in de wereld die je dat kunnen geven.'

ERIC SCHOONES

GRIFFIOEN TRANSPORT

Sinds 1929

Geeft vertrouwen!

Transport van piano's en vleugels in de Benelux, Duitsland, Frankrijk, Engeland, Zwitserland en Scandinavië

Schumanweg 1
2411 NH Bodegraven - NL
Tel.: +31 (0)172-612644
www.griffioentransport.nl
info@griffioentransport.nl

- Voor pianofabrikanten, winkels (detailsector) en particulieren
- Opslag van muziekinstrumenten
- Internationale transporten

GRIFFIOEN TRANSPORT

rijdt voor de volgende fabrieken:

STEINWAY
FAZIOLI
KAWAI
BOSTON
BLÜTHNER
BÖSENDORFER
IRMLER
SCHIMMEL
STEINGRAEBER & SÖHNE
WILHELM STEINBERG
RÖNISCH
GROTRIAN-STEINWEG
FEURICH
AUGUST FÖRSTER
HAILUN
IBACH
PEARL RIVER
PETROF
PERZINA
PLEYEL
SAMICK
SAUTER
WENDL & LUNG
MASON HAMLIN
SCHULZE POLLMANN
HAMMOND SUZUKI
ESSEX
YAMAHA
MAENE

HEFTMATE

NOOIT MEER EEN PIANO TILLEN?

HEFTMATE MAAKT HET MOGELIJK

IN 7 STAPPEN VERVOERKLAAR!

Stap 1

Stap 2

Stap 3

Stap 4

Stap 5

Stap 6

Stap 7

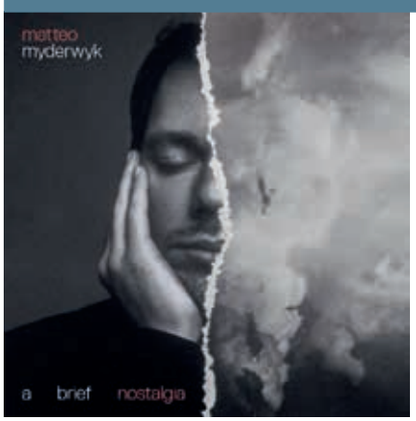
WWW.HEFTMATE.NL
INFO@HEFTMATE.NL
+31492661427
MIERLO, NEDERLAND

Pianorama

Traditiegetrouw beschrijft Margaretha Coornstra in elke uitgave van PIANIST een aantal concerten van haar keuze, in grote en kleine zalen, van bekende en minder bekende kunstenaars.

SAMENSTELLING: MARGARETHA COORNSTRA

MATTEO'S GELUIDSUNIVERSUM

Met *A Brief Nostalgia* wekte pianist/componist Matteo Myderwyk (inter)nationale aandacht. Zijn liveshows beginnen waar het bejubelde album eindigt. Een compleet geluidsuniversum wordt uitgeplozen: van impressionistisch pianospel en minimalistische soundscapes op orgel naar schurende solo's uit zijn Moog-synthesizer. Daarbij weet hij zijn klassieke achtergrond te blenden met free jazz.

1 en 6 december, Amsterdam en Zwolle; 21 januari en 30 maart, Amsterdam en Breda, MatteoMyderwyk.com

HOND ZONDER OPSMUK

Na diverse concerttournees met bewonderde uitvoeringen van Einaudi's muziek presenteert Iris Hond haar nu nieuwe album tijdens de tournee *Dust Awakened By Dawn*. Hiervoor ging ze op zoek naar haar ware zelf, zonder opsmuk.

6, 7, 11, 12, 13, 15, 18 en 19 december in Hoogeveen, Heerlen, Spijkenisse, Eindhoven, Ede, Nijmegen, Leeuwarden, Waalwijk. IrisHond.nl

PIANODIVA

Pianodiva Maria João Pires voert je mee in de klankwereld van Mozart. Dichter bij de componist kun je niet komen! Ze soleert bij het Concertgebouworkest in Mozarts Negende pianoconcert, *'Jeunehomme'*, onder leiding van Iván Fischer.

11, 12, 13 en 15 december, Amsterdam. Concertgebouw.nl

EMOTIONELE TRIP

In *The Piano Man* neemt Jeroen van den Boom het publiek mee op een emotionele trip down memory lane. Van The Eagles tot George Michael en van Robbie Williams tot Hazes. De avond omvat ook grootse pianobar-hits; denk aan meeslepende klassiekers als *Piano Man* van Billy Joel, *Your Song* van Elton John en *Don't Stop Believin'* van Journey.

12 en 13 december, Rotterdam. thePianomanLive.nl

VERANDERING, VERDRIET EN SCHOONHEID

'Meesterwerk', zo vat *OOR* het album *Vision of Contentment* samen, dat Joep Beving maakte met cellist en geestverwant Maarten Vos. Hun muziek gaat over verandering, verdriet en schoonheid. Ze werd vorig jaar merendeels geschreven en opgenomen in een schuurtje, verscholen in het bos bij Bilthoven. Hier werden de cello van Vos en diverse synthesizers naast de piano van Beving opgesteld.

16, 17 en 18 december in Leuven, Hasselt en Brugge. JoepBeving.com

PRELUDES EN FUGA'S

In de vroege jaren vijftig stak Sjostakovitsj J.S. Bach naar de kroon: ook hij componeerde, net als Bach deed met zijn *Wohltemperiertes Klavier*, een serie van *24 Preludes & Fuga's* in alle toonsoorten. Hannes Minnaar oogstte al veel lof met de cd-registratie van deze opus 87. Toch voegt het live recital een extra dimensie toe aan de soms verwrongen en verknipte, soms ook stralend zonnige wereld van Sjostakovitsj.

18 december, 7 februari, 6 en 13 april in Arnhem, Middelburg, Groningen en Leiden. HannesMinnaar.com

SCARLATTISTE

In het begin van haar carrière al werd Daria van den Bercken verliefd op de muziek van Händel. Haar andere favoriete componist is Domenico Scarlatti, vanwege het dynamische en organische karakter van zijn sonates. 'Daria van den Bercken ontpopt zich als een ware 'scarlattiste' die deze sonates muzikaal het volle pond geeft,' schreef Aart van der Wal.

5 januari, Vijfhuizen. Cruquiusconcerten.nl

RONDOM RICHTER

Vorig jaar bundelden Marietta Petkova en bandoneonist Carel Kraayenhof hun creatieve krachten rond hun beider fascinatie voor pianolegende Sviatoslav Richter. *De Hand van de Beer*, zoals ze het resultaat noemden, werd een even kleurrijk als verrassend programma.

12 januari, 9 februari en 7 maart in Twisk, Haaksbergen en Tienhoven. MariettaPetkova.rocks

IER SPEELT RUSSISCH

De Ierse pianist Barry Douglas heeft een voorliefde voor Russi-

sche muziek. In dit recital horen we een aantal delen uit Prokofjev's stukken uit Romeo en Julia. Hoewel de orkestversie veel bekender is, speelde Prokofjev zelf graag de pianoversie. Douglas opent met de twee geliefde Impromptu's uit D.899 op. 90 van Schubert. Na de pauze hoort u Liszts grootste pianowerk: de Sonate in b.

17 januari, Amsterdam. KlassiekeMuziek.nl

RONDOM SHAFFY

Cor Bakker en Maarten Heijmans zijn enorme liefhebbers van het repertoire van Ramses Shaffy. Maarten speelde de rol van Ramses in de gelijknamige tv-serie; Cor heeft de èchte Ramses diverse keren mogen begeleiden. Dit levert prachtige anekdotes op en natuurlijk mooie muziek!

21 januari, Culemborg; 8, 14 en 15 februari in Voorburg, Sassenheim en Houten; 7, 14 en 20 maart in Raalte, Ankeveen en Drachten; 5 april en 6 mei in Beverwijk en Roosendaal. CorBakker.nl

DRIE KWARTETTEN

MAARTEN KOOLS

De Griekse pianist Vassilis Varvaresos was in 1998 de jongste winnaar ooit van Young Concert Artists/New York. Inmiddels maakt hij alweer jaren deel uit van Pianokwartet Corneille. Met violist Noé Inui, altviolist Daniel Palmizio en celliste Ella van Poucke speelt hij de *Phantasy for piano quartet* in Fis van Frank Bridge, Mozarts Pianokwartet nr. 1 KV 478 en Dvořáks Pianokwartet nr. 2 in es op. 87.

24 januari, Vijfhuizen. KlassiekeMuziek.nl

CHARMANTE SCHIFF

András Schiff concentreert zich de laatste jaren vooral op de muziek voor piano solo en op concerten waarbij hij dirigeert en tegelijk soleert. Bij dit recital zal hij ter plekke het repertoire aankondigen en daar ook met veel charme over vertellen!

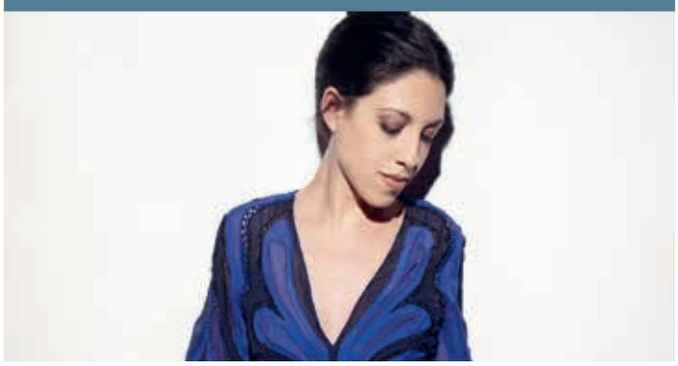
9 februari, Den Haag. Amare.nl; 12 februari, Brussel. Flagey.be

BRUSSELS PIANOFESTIJN

Vijf dagen lang herbergt Flagey weer een bruisend pianofestijn, met concerten, lezingen en een expositie. Geniet van klassieke recitals en van jazz, onder de vingers van wereldbefaamde artiesten als András Schiff en Arcadi Volodos, of opkomende talenten als Tähe-Lee Liiv en Roman Borisov.

12 t/m 16 februari, Brussel. Flagey.be

HEMELS DUO

Een match made in heaven: zo mag je de samenwerking tussen violist Simone Lamsma en pianiste Beatrice Rana wel noemen. *The Strad* noemde een eerder concert van het tweetal al kortweg 'impressive'. Ook nu zullen ze vast weer indruk maken met een keur aan laat-19e-eeuwse en vroeg-20e-eeuwse kamermuziek van onder meer Debussy, Stravinsky en Franck.

21 en 22 februari, in Groningen en Utrecht. SimoneLamsma.com

GRIEG EN DAWSON

De Oekraïens-Australische Alexander Gravylyuk stort zich op Griegs populaire Pianoconcert, dat de componist maar liefst zevenmaal reviseerde. Na de pauze klinkt de Nederlandse première van de *Negro Folk Symphony* (1934) van de Afro-Amerikaanse componist William Dawson.

14 en 16 maart in Utrecht en Rotterdam. RotterdamsPhilharmonisch.nl

OPLUCHTING VOOR FANS

Goed nieuws! De Portugese meesterpianiste Maria João Pires komt om het gemiste duo-recital met de Spaanse (en blinde) collega Ignasi Cambra in te halen. De twee spelen werken voor piano solo en quatre-mains van o.a. Schubert, Mozart en Debussy. Een grote opluchting voor alle fans in Nederland en daarbuiten. Deze duo-recitals zijn zeldzaam, dus reserveer bijtijds!

19 maart, Den Haag. www.amare.nl

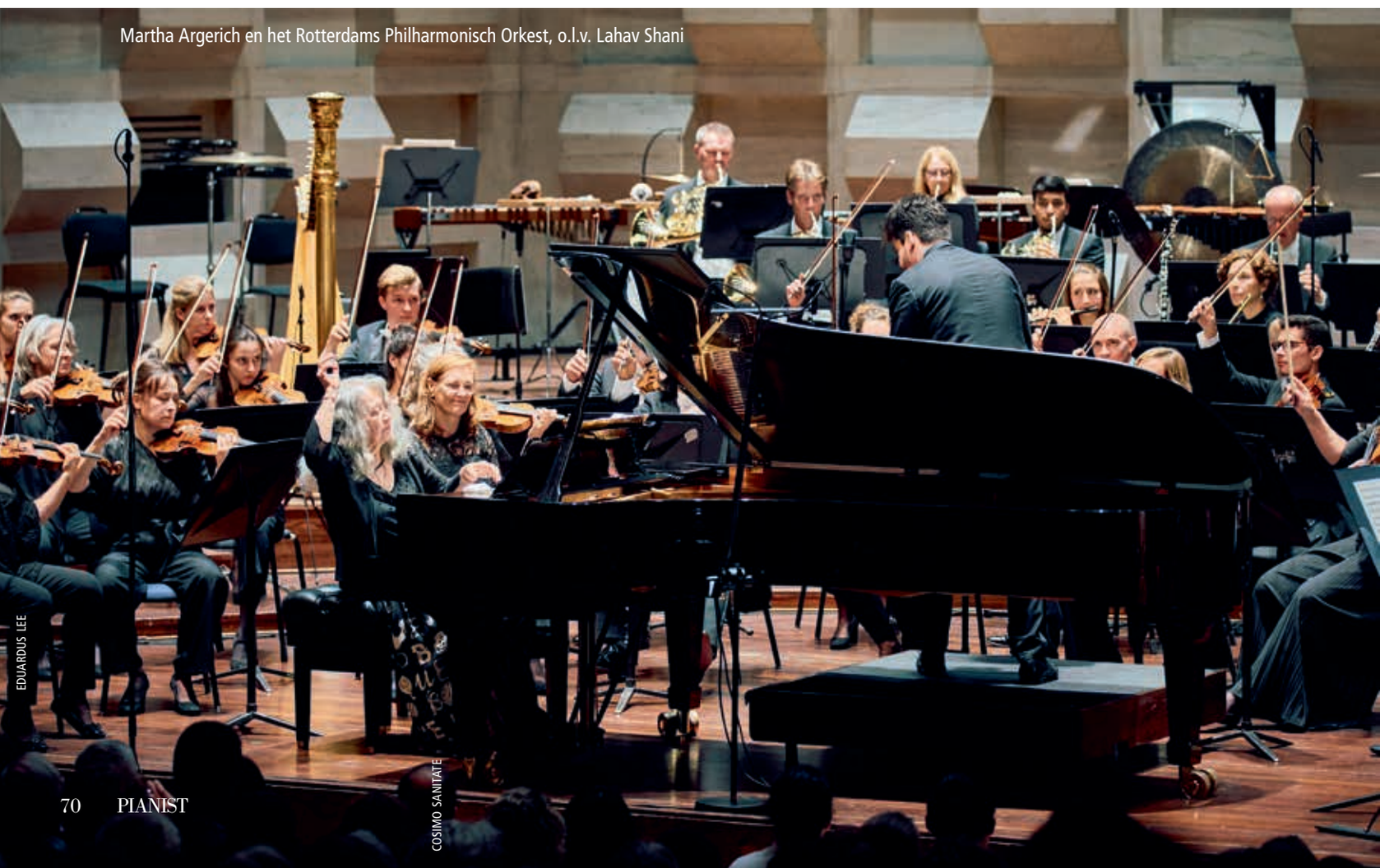
MARTHA ARGERICH & ROTTERDAMS PHILHARMONISCH ORKEST

Ondanks regelmatig reclame op NPO Klassiek zat de Grote Zaal in Rotterdam niet helemaal vol voor de 83-jarige pianiste die niet vaak speelt in ons land. Mogelijk kwam dit doordat het geprogrammeerde Derde Pianoconcert van Béla Bartók wat minder populair is. Het is echter een bijzonder fraai werk, naadloos passend in het thema van dit serieconcert: “American Dream – Europese realiteit”.
Het was bewonderenswaardig hoe Martha Argerich zich, soms ingetogen en dan weer briljant met pregnante toon, in de orkestklank voegde en in tuttipassages erbovenuit kwam. Alles klonk spatgelijk, wat zowel aan de kwaliteiten van Argerich als die van de uiterst precies dirigerende Shani lag. Martha Argerich speelde van blad maar dat deed totaal geen afbreuk aan de superieure kwaliteit van haar kleurrijke, puntgave spel.
Het hoogtepunt vormt het toverachtige tweede deel, *Andante religioso*. Dat opent opmerkelijk klassiek met landelijk klinkende drieklanken in de strijkers. Als vanzelf roept dit het beeld op van de weidse Noord-Amerikaanse natuur. De piano beantwoordt deze pastorale orkestfragmenten steeds met onbegeleide frases van een kerkelijk klinkende, sobere getoonzette koraalmelodie. Wat speelde Martha Argerich die intens en intiem! Na deze dialogen tussen orkest en piano valt de nacht over het bos en gaan de vogels zingen met kwinkelerende solo’s in piano en houtblazers. Fantasievol speelde Argerich het slot van deel 2, dat met zijn recitatieven en de trillers wel op barokmuziek lijkt. In de virtuoze finale met imposante Liszt-octaven in de slotmaten schitterde zij als de klaviertijgerin die zij nog altijd is. Ook in haar toegift, Schumanns *Traumeswirren*, liet Martha Argerich horen dat de jaren voor haar nog steeds niet lijken te tellen.

Gehoord: Rotterdam, De Doelen, 26 september
Christo Lelie

KRYSTIAN ZIMERMAN

Krystian Zimerman, die in de eredivisie van de wereldtop speelt, is een ongelooflijke perfectionist. Van de talrijke composities, die hij in zijn Zwitserse studio pleegt te studeren, voert hij een klein percentage op het podium uit. Daarvan doorgrondt hij niet alleen elke noot maar sleutelt ook steeds aan één van zijn vele Steinways om een ideale klankbalans te realiseren. Hij stelt zelf het mechaniek en de intonatie zorgvuldig af op zijn programma en dit geprepareerde instrument reist tijdens een tournee met hem mee. Als je denkt dat dit perfectionisme leidt tot gladde en gefileerde vertolkingen, dan

Martha Argerich en het Rotterdams Philharmonisch Orkest, o.l.v. Lahav Shani

EDUARDUS LEE

COSIMO SANITATE

heb je het mis. Onder de oppervlakte van zijn sublieme, sobere en onopgesmukte spel gloeien in de diepere lagen vurige emoties. Voor zijn Eindhovense recital had hij een vleugel met een lichte klank gekozen zodat zijn favoriete landgenoot Chopin niet een zwaar volumineus maar juist een indringend intiem karakter kon krijgen. Stijlvol, waarschijnlijk dicht bij de componist, in een klein bestek fraaie kleurmengingen en geen virtuoos vertoon. Vier Nocturnes en twee Sonates klonken prachtig en volkomen nieuw, alsof ze uit de authentieke bron opborrelden. Magische verstilde momenten en een bescheiden doch heel natuurlijk rubato en vederlichte bijna zwevende loopjes sierden de voordracht. Hoogtepunten vond ik het bezonken Largo uit de Sonate in b en twee Nocturnes opus 55 nr. 2 en 62 nr. 2, die losgezongen van het aardse de zaal in dwarrelden. De talrijke toehoorders moesten wel op het puntje van hun stoel zitten want de inhoudelijke verhaaltrant van de grootmeester was spannend tot in elke muziekvezel. Met een haast hypnotische kracht trokken Chopin en Zimerman hun publiek een betoverende muziekwereld in. In een toegift, Debussy's mystieke Pagodes, leek er een innige verbintenis te ontstaan met de fijnzinnigheid van beide geniale componisten.

Gehoord: Eindhoven Muziekgebouw, 27 september
Cornélie Hoendervanger

NELSON GOERNER, NING FENG & EDGAR MOREAU

De kleine, kwieke Argentijn Nelson Goerner is een pianoreus en behoort tot de allergrootste kunstenaars van deze tijd. Anno 2013 werd hij, toen hij in het Amsterdamse Concertgebouw zijn zieke collega Nelson Freire verving, meteen door pers en publiek omarmd vanwege zijn prachtige, loepzuivere voordracht en intieme toon à la Lipatti. Sterallures zijn hem vreemd. Of hij soleert in een klavierconcert, een recital geeft of als ensemblespeler fungeert, Goerner heeft slechts één doel: als dienaar de meestercomponisten te laten spreken. Op een verfijnde, intelligente en uiterst charismatische manier. In het Eindhovense Muziekgebouw trad hij op in een "ad hoc-trio" met twee fantastische partners, de Chinese violist Ning Feng en de Franse cellist Edgar Moreau. En toen gebeurde "het", dat geheimzinnige fenomeen waar je altijd op hoopt en dat vrij zelden plaats vindt: een spirituele belevenis waarin de composities van Beethoven (opus 1 nr 3), Sjostakovitsj (Eerste Trio) en Rachmaninoff (*Trio Elégiaque*) op het allerhoogste niveau indrukwekkend los van het aardse tot klinken kwamen. Zó adembenemend mooi door de soepele en veerkrachtige techniek en de magische zeggingskracht, dat woorden tekort schieten om deze unieke ervaring te beschrijven. Ik was overweldigd door het gepassioneerde samenspel, de schitterende toongeving van beide strijkers, de superieure balans van de volkomen natuurlijke dynamische kleuring en de sublieme pianopartijen, waarin elke noot de ultieme expressie kreeg. En bovenal het betoverende, dramatische, soms zelfs demonisch inhoudelijke verhaal met een spanning die zó intens binnendrong bij de toehoorders dat er na elk werk een oorverdovende stilte in de zaal neerdaalde: de geest van de componist leek rond te waren. "Ja, we hebben geïnspireerd gemusiceerd", zei de stralende cellist na afloop tegen mij "de stiltes leken Zen-momenten en fijn te horen dat U dat ook zo voelde".

Gehoord: Eindhoven, Muziekgebouw, 6 oktober.
Cornélie Hoendervanger

LEIF OVE ANDSNES

Leif Ove Andsnes speelde in september en oktober vier keer Rachmaninoffs Derde Pianoconcert in de Lage Landen. Uw redacteur was telkenmale aanwezig.
In het Amsterdams Concertgebouw horen we Leif Ove Andsnes met het Mahler Academy Orchestra onder leiding van Philipp von Steinaecker. Het orkest, verbonden aan de Gustav Mahler Academy in Bolzano, speelt op originele Weense instrumenten van rond 1900. In dit *Originalklang-Project* spelen strijkers op darmsnaren wat naar intonatie toe uitdagend is; de hout- en koperblazers spelen op de instrumenten die Mahler aanschafte in de tijd dat hij de Wiener Philharmoniker dirigeerde.
Rachmaninoff componeerde bij het eerste deel twee cadensen: Andsnes kiest voor de langere (ossia) cadens.
Na het concert vernemen we van Andsnes dat de Steinway D uit 1911 dateert en gerestaureerd is door George Ammann. De vleugel is nu in het bezit van Urs Bachmann die tevens de pianotechnieker van dienst was. De lichtheid en de snelheid van het mechaniek in een kolossaal werk als dit spelen hier in het voordeel van de pianist, aldus Andsnes.
Andsnes' *Rach 3* horen we daarna nog in Rotterdam (De Doelen), Heerlen (Rabozaal) en Brussel (Bozar), maar dan op een moderne Steinway en met het Rotterdams Philharmonisch Orkest onder leiding van Joana Mallwitz. Hetzelfde werk, met dezelfde uitvoerders maar in een andere zaal en met een andere vleugel beluisteren, zorgt dat we andere nuances in de uitvoering opmerken. Andsnes' beheersing van het klavier is volmaakt. Zijn musiceren is to the point en oprecht; ongeforceerde grandeur en elegantie – wars van sentimentaliteit – dienen de intenties van de componist. Dirigente en pianist interageren quasi volmaakt, en door zoals Jorge Bolet het formuleert van het ene *'point of arrival'* naar het andere te spelen, maken zij lange muzikale zinnen. Samen met Mallwitz brengt de Noorse maestro ons tot bij de kern van de partituur: authentiek musiceren is niet in de eerste plaats het gevolg van het gebruik van periodieke instrumenten, maar eerder het gevolg van de authenticiteit die in het hart en de ziel van de musicus schuilt.
De waardering van het publiek werd na elk concert uitgedrukt in

HAPPY 150TH BIRTHDAY
MAURICE RAVEL
1875–2025

Urtext Piano Editions

Piano Concerto for the Left Hand	BA07881-90
Piano Concerto in G major	BA09048-90
Jeux d'eau	BA10824
Valses nobles et sentimentales	BA10826
Pavane for a Dead Princess for Piano	BA09632

Bärenreiter www.baerenreiter.com

VAN OLDENIEL
PIANO'S

NIEUW ADRES!
HANDELSWEG 6 te WIJHE
(centraal gelegen tussen Zwolle en Deventer)

Handelsweg 6
8131 XX WIJHE

M 06 - 28 16 15 54
www.vanoldenielpiano.nl

Everything
you always wanted to know
about piano competitions...

Hét magazine over
pianoconcoursen

www.pianistmagazine.nl

Volgende editie verschijnt in mei 2025

een staande ovatie. Alexis Weissenberg schreef ooit: “It is the most gloriously written concerto for the piano”. Mede door de synergie van de uitvoerenden zal uw recensent zich deze concertreeks met Weissenbergs beschrijving blijven herinneren.
Het concert dat in Bozar te Brussel doorging kan op het Klara-kanaal van de Vrtmax-website her-beluisterd worden.

Gehoord: Amsterdam, Concertgebouw, 12 september, Rotterdam, De Doelen, 3 oktober, Heerlen, Rabozaal, 5 oktober en Brussel, Bozar, 6 oktober

ARTHUR & LUCAS JUSSEN

Er wordt vaak gesproken over de kracht van de muziek, die je brengt naar een andere wereld, even weg van onze jammerlijke realiteit van conflicten, polarisatie en geweld. Het contrast kon niet groter zijn toen recent in Amsterdam rond een voetbalwedstrijd grote groepen elkaar te lijf gingen en binnen in de grote zaal van het Concertgebouw, zo’n 2000 mensen een hele avond muisstil luisterden naar wat twee jonge mannen, Arthur en Lucas Jussen, kwamen vertellen en uiteindelijk zachtjes meezongen met het door Igor Roma gearrangeerde onder virtuoze cascades van ontelbare noten bedolven *Aan de Amsterdamse grachten*, als een melodie van hoop en verbinding. Lucas had er in zijn dankwoordje aan het publiek ook naar verwezen: ‘Amsterdam voelt als thuis, als een cadeautje als je de zaal inkijkt met zoveel verschillende mensen, jong en oud, blond en bruin, jongens, meisjes met alles wat daar tussen zit.’
De ragfijne en kwetsbare toegift *Aus Liebe* uit de *Matthäus-Passion* van Bach, leek een statement voor die betere wereld van tolerantie, dat volgde op de Tweede Suite van Rachmaninoff die met energie, optimisme onnavolgbaar melancholieke melodieën altijd lijkt te zeggen: ‘Het komt allemaal goed.’
Hoe dan ook, het was een avond van contrasten, ook muzikaal. Van aan de ene kant een Sonate in C, KV 521 van Mozart, betoverend volmaakt, tintelend en zangerig gespeeld, en de ongrijpbaar magische wereld van de *Six épigraphes antiques* van Debussy, met eindeloze schakeringen in kleuren tot aan de ‘lach of ik schiet’-gekte van Jörg Widmann, een allegaartje van stijlen waar soms bepaald minder subtiel met de piano wordt omgesprongen en die met de titel *Bunte Blätter* verwijst naar de romantiek van Robert Schumann, waarvan het niet vaak gespeelde Andante en variaties in Bes, op. 46 een beetje het midden hield tussen die twee uitersten. Maar wat ze ook spelen, het pianospel van Arthur en Lucas Jussen is boven elke twijfel verheven, zowel in momenten van verstilling als in de virtuoze uitgelatenheid van de jeugd. Dat het dak eraf ging na de laatste toegift was dan ook, na de mooie woorden van Lucas, een zeer terecht ‘dank je wel’, deze keer van het Amsterdamse publiek aan twee unieke pianisten.

Gehoord: Amsterdam, Concertgebouw, 10 november
Eric Schoones

JEROEN ZONDAG

Nieuwe bladmuziek

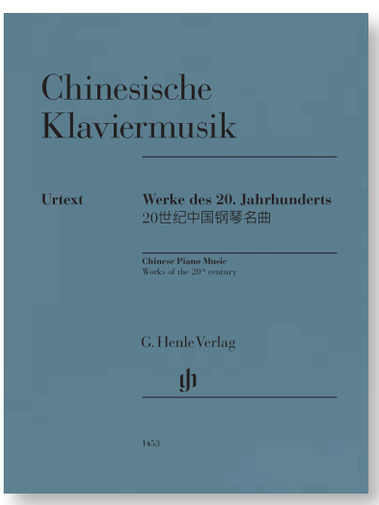
Besproken door Cornélie Hoendervanger

Schubert | Fantasie f-moll für Klavier zu vier Händen opus 103 - D 940

Twee pianisten aan één instrument, professioneel of amateur, willen allemaal de absolute topper uit de quatre-mains-literatuur spelen: Schuberts Fantasie in f. Dit geniale meesterwerk wordt dan ook vaak uitgevoerd op het concertpodium, in de huiskamer of opgenomen. Wie kent niet die prachtige historische interpretaties van het duo Sviatoslav Richter en Benjamin Britten of Radu Lupu met Murray Perahia? En dan de tegenwoordige generatie zoals de broers Lucas en Arthur Jussen? Een ideale weergave is zeker niet gemakkelijk door de intimiteit van de poëzie en vooral de donkere dramatische diepte, een spiegel van Schuberts zielenroerselen. De componist schreef in zijn laatste levensjaar drie belangrijke quatre-mains, behalve de Fantasie (D 940) ook het orkestrale *Lebensstürme* (D 947) en het lyrische Rondo in A (D 951). Bärenreiter maakte een mooie editie van de Fantasie met de pure tekst. In het voorwoord schreef Walburga Litschauer over het ontstaan van deze compositie en Mario Aschauer belicht op doorwrochte wijze de uitvoeringspraktijk in Schuberts tijd. Er staan geen vingerzettingen in de partituur: een goed idee omdat – vooral in de slotfuga – de handen van de partners vaak rond dezelfde toetsen opereren. Naar eigen inzicht moeten de pianisten uitvinden met welke handhouding en vingerzetting zij eventuele belemmerende posities kunnen vermijden.

Bärenreiter Urtext BA 11862

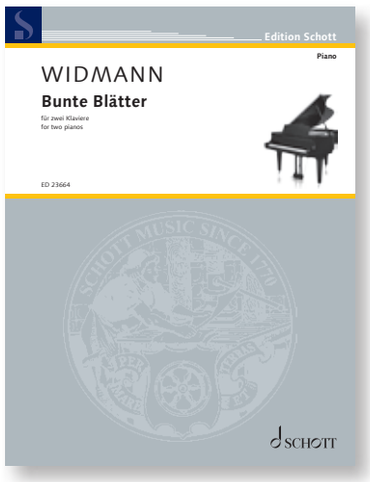

Chinesische Klaviermusik Werke des 20. Jahrhunderts

Uitgever Henle heeft een boeiend album gemaakt met een selectie uit de Chinese pianoliteratuur van de 20e eeuw. Enthousiast stortte ik mij op deze bloemlezing van de voor mij onbekende componisten. Ik hoopte geheimen uit een andere cultuurwereld met mystieke harmonieën en zuivere volkskunst aan te treffen. Groot was mijn teleurstelling toen ik ontdekte dat de pianogeschiedenis van de Chinezen vanaf 1900 volkomen geënt blijkt op onze Westerse muziek. De nieuwe Henle-editie, bijeengesprokkeld door Jingxian Xie, bestaat uit een serie traditionele werken zonder een echt eigen stijl of markant profiel. Er zijn wel volksmelodieën verwerkt en ook kwart- en kwint-intervallen die Chinese klankkleuren suggereren. Soms vertoont de façade een ietwat virtuoos “blingbling”-karakter maar de meubilering binnen lijkt inhoudelijk een redelijk oppervlakkige na-aperij. Een snufje primitieve Bartók, zoals in *Sonnenschein* (1957) van Wang Lisan, die ook Liszt-achtige golven deed klotsen in *Das Rauschen der Wellen.* Debussy-riedels van Li Yinghai in *Abschied am Yangguan* (1978) en dan ineens duikt er even een authentiek feestje op in het slotdeel van Huang Huwei’s *Bilder aus Bashu* (1958), terwijl dit werk begon met een reminiscentie aan de sfeer van Griegs *Solveigs Lied*. Sommige stukken zijn technisch best moeilijk te realiseren, zeker ook van Wang Jianzhong die met folkloristische trekjes de Phoenix wel origineel tevoorschijn laat komen in *Hundert Vögel huldigen dem Phönix*. (1973). Jammer dat de Chinese toondichters hun eigen authentieke diep gewortelde kunst niet meer uitgebuit of ontwikkeld hebben. Misschien heeft de culturele revolutie van de vorige eeuw wel een rol gespeeld en ook het feit dat tal van toonaangevende musici in het buitenland studeerden. Nog enkele namen: Qu Wei, Chen Peixun, Sun Yiqiang en Chu Wanghua.

Henle Urtext HN 1453

Widmann | Bunte Blätter für zwei Klaviere

De Duitse componist Jörg Widmann (1973), leerling van Hans Werner Henze en Wolfgang Rihm, kan zich gelukkig prijzen dat zijn werken zeer frequent op de concertprogramma's prijken. Hij is ook actief als klarinettist (studeerde in New York aan de Juilliard School) en als dirigent van o.a. het Gewandhaus Orchestra Leipzig. Een meesterzet deed hij door zijn nieuwe werk voor twee piano's *Bunte Blätter* op te dragen aan de internationaal geroemde broers Jussen. In het Eindhovense Muziekgebouw hoorde ik bijna een jaar geleden hoe ze dit virtuoze stuk, een soort evenknie van de spetterende *Lutoslawsky's Paganinivariaties*, briljant uit de toetsen toverden. Ik was onder de indruk van de voortreffelijke uitvoering van het Jussen-duo, maar ook van de originele compositie met een ouderwetse allure, van Wals naar Danse macabre en van Fanfare tot Circusparade. Verrassende klankeffecten, acrobatische toeren, Widmann heeft alles in doordachte structuren gegoten. Simpele melodietjes zijn gehuld in virtuoze verpakkingen en van hoog naar laag lijkt geen toets onberoerd te blijven. Er gaat ook in het deel *Rätsel* een hommage schuil aan Peter Sloterdijk, de librettist van één van zijn opera's. In de finale wordt de Duitse componist Wilhelm Killmayer (1927-2017) geëerd. De uitgave van Schott oogt overzichtelijk en veeleisende passages lijken minder moeilijk door de uiterst duidelijke indelingen. Een aanwinst voor beroepsduo's om in de voetsporen van de Jussens te treden.

Schott ED 23664

Beethoven | Alla ingharese quasi un Capriccio opus 129, Die Wut über den verlornen Groschen

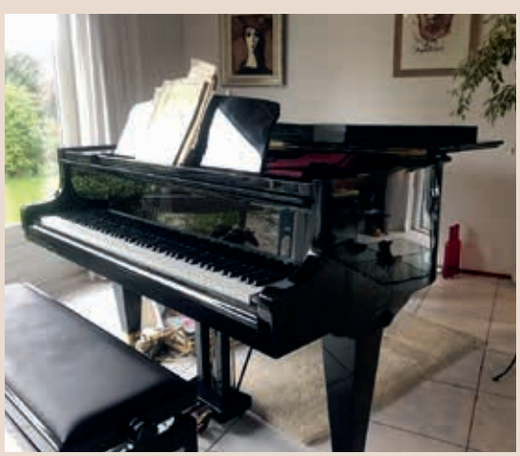
Een heerlijke temperamentvolle en onstuimige pianocompositie, die mij als kind zo aansprak omdat ook het beeld mij diep raakte: de wanhopige en arme componist die grabbelde naar een laatste muntje dat onder de planken van zijn werkkamer verdween. De ondertitel 'de woede om een verloren stuiver' en het verhaal daarover zijn absoluut niet van Beethoven zelf, maar behoren bij de talrijke sappige anekdotes die de tot de verbeelding sprekende componist altijd bleven omringen. Het werk, pas in 1828 gedrukt door uitgever Diabelli, kreeg een zeer laat opusnummer terwijl het juist uit de vroege Weense periode 1795/1798 dateerde. Wervelende passages, felle akkoorden, een bruisend discours, een dosis humor en een Hongaarse allure, net als Haydn met de finales uit zijn pianotrio's of pianoconcert. Echte woede is niet te bespeuren in dit heerlijke speelstuk, wel de karakteristieke scherpe Beethoven-accenten. Een goed idee van Schott/Universal om met een nieuwe uitgave te komen omdat het werk ook heel favoriet werd bij amateurs. Jochen Reutter heeft alle bronnen nageplozen, er ontbrak in een flink aantal maten de complete linkerhand. Die werd in het verleden al door velen, uitgevers, Diabelli en ook Alfred Brendel, aangevuld. De nuttige vingerzettingen zijn van Sheila Arnold.

Wiener Urtext Edition, Schott/Universal UT 50447

(advertentie)

TE KOOP AANGEBODEN:
Bösendorfer vleugel, 2 m.

Model 200, nr. 48658, bouwjaar 2009, zwart hoogglans, van eerste eigenaar.
Taxatie door F. van Kerkwijk: goede staat, geen schade door mot, vocht of droogte. Minimale gebruikssporen, zangbodem gaaf, stemvastheid, besnaring en mechaniek goed. Kunststof klavierbeleg. Particuliere verkoopwaarde € 40.000,-.
De vleugel staat in Wilnis, begane grond.
Inlichtingen: Edith de Boer, edithdeboer@kpnplanet.nl
06 25053552

ALBANESI

PIANO WORKS 2 (SEI ROMANZE SENZA PAROLE; PIANOSONATE NR. 6; PIANOSUITE 'RITMI DI DANZE ANTICHE', OP. 60; SEI FOGLI D'ALBUM, OP. 13)

Julia Severus (piano)

Grand Piano GP925 • 67'

Waardering: 7

Voor de liefhebbers van ietwat buitenissig negentiende-eeuws repertoire zal de Duitse pianiste Julia Severus geen onbekende zijn; voor meerdere labels nam ze vol toewijding en met aangename beeldende vertolkingen een behoorlijke serie albums op. Daar heeft ze nu een tweede selectie van werken van de Italiaanse componist en pianist Carlo Albanesi (1858-1926) aan toegevoegd. Albanesi was een begaafde virtuoos, die snel naam maakte in Parijs en zich met 24 jaar reeds in Londen vestigde. Zijn pianoklas aan de Royal Academy of Music bracht weliswaar geen grote beroemdheden voort, maar hijzelf was zeer geliefd als docent. Zijn korte karakterstukken, die soms meer dan een zweem van Mendelssohn hebben, kenmerken zich door verfijning en een ongecompliceerde, vertellende kracht. De melodie staat altijd centraal, de harmonische kleuring is rijk, maar nooit overdadig. Pianiste Severus heeft daar ruim genoeg aan en doet met haar ogenschijnlijk eenvoudige spel de muziek voldoende eer aan. De Zesde sonate mist zowel in compositie als in uitvoering wat diepte, technisch is het werk onverwacht veeleisend en legt enige hordes voor de pianiste. Zelfs ondanks de wat niksige akoestiek rond de piano is het een uurtje aangenaam toeven te midden van de licht nostalgische muziekwereld van Albanesi.

Harry-Imre Dijkstra

J.S. BACH

CONTINUUM

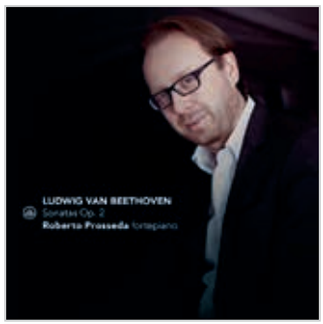
Víkingur Ólafsson (piano)

Deutsche Grammophon DGG 4866251 • 21'

Waardering: 10

Zijn platenmaatschappij omschrijft het recente Bach-project van de IJslandse pianist Víkingur Ólafsson in vinyltaal als 'six singles', samengevoegd op een EP. Samen hebben die zes stukken een speelduur van net iets meer dan twintig minuten, dus zo gek is dat niet, ook al omdat het ook op vinyl beschikbaar is. Hoe dan ook: Ólafsson levert opnieuw het bewijs van de stelling dat 'zielige' of 'treurige' muziek wel heel vaak het mooiste is. Hij speelt een keuze uit het immense oeuvre van Johann Sebastian Bach, met als rode draad zoiets als 'verstilling' of 'melancholie', gebruikmakend van superieure techniek en fluwelen toucher. De gekozen stukken in kwestie: Es ist vollbracht (uit Cantate, BWV 159), Das alte Jahr vergangen ist (koraalprelude BWV 614 uit Orgelbüchlein), Ich hatte viel Bekümmernis (openingskoor Cantate, BWV 21), Komm, süszer Tod (koraal BWV 478), Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen (openingskoor Cantate, BWV 12), en Nach dir, Herr, verlanget mich (openingskoor Cantate, BWV 150). De meeste transcripties maakte Ólafsson zelf; voor de Orgelprelude gebruikte hij een heel subtiel arrangement van György Kurtág (1926) voor quatre-mains (zijn vrouw Halla leverde de twee extra handen), en het arrangement van koraal BWV 478 is van de hand van de pianist Harold Bauer (1873-1951). Er gaat niks boven de originelen, natuurlijk, maar dit is ook wel prachtig.

René de Cocq

BEETHOVEN

SONATAS OP. 2

Roberto Prosseda (fortepiano)

Challenge Classics CC 72980 • 68'

Waardering: 8

De Italiaanse pianist Roberto Prosseda heeft al een aantal fraaie en bijzondere opnamen uitgebracht waaronder de complete werken voor piano solo van Mozart en Mendelssohn. Uniek zijn zijn uitvoeringen en opnamen met de pedaalpiano in werken van Charles-Valentin Alkan en Charles Gounod. Hij speelt zowel op moderne vleugels als op fortepiano's. Voor het opnemen van deze Beethoven-sonates zocht hij een passend instrument om zijn ideeën over het gedroomde klankbeeld, sprekende articulatie en rijke dynamiek te kunnen realiseren. Die vond hij in een instrument van Conrad Graf uit 1820. Een origineel instrument, geen nieuwgebouwde kopie. Natuurlijk is daaraan gerestaureerd maar hier is zoveel mogelijk, inclusief hamers, met originele onderdelen 'terug' gerestaureerd. Zo'n instrument is per definitie moeilijker te bespelen, niet zo egaal in aanslag en klank als een nieuwgebouwde kopie. Het is zeker een passend instrument geworden voor de eigenzinnige muziek van de jonge Beethoven. Bijzonder opvallend is de kwaliteit van de klank in sforzandi, de forte accenten die veelvuldig in Beethovens handschrift voorkomen. Er valt veel te genieten bij de vindingrijke en speelse Prosseda in Beethoven maar soms is hij wel erg nadrukkelijk in zijn fraseringen. Hij heeft ook de neiging om het tempo te vertragen op een cruciaal punt terwijl hij op andere momenten versnelt wat een onrustig effect geeft. Luister vooral zelf.

Hans Quant

BERG, SCHOENBERG, WEBERN

PIANO WORKS

Elisabeth Leonskaja (piano)

Warner Classics 2173228826 • 60'

Waardering: 8

Als cadeau voor zijn 150ste verjaardag heeft pianiste Elisabeth Leonskaja een cd uitgebracht met pianowerken van Arnold Schönberg (1874-1951) en twee van zijn belangrijkste leerlingen, Alban Berg en Anton Webern. Dit triumviraat staat bekend als de Tweede Weense School. De Georgisch/Russische Leonskaja heeft naast vertolkingen van Sjostakovitsj en Rachmaninoff naam gemaakt met repertoire van Schubert en Schumann. En nu vertrouwt zij haar meesterschap toe aan de drie iconen die het aangedurfd hebben om de grenzen van tonaliteit in de klassieke muziek ter discussie te stellen. Van deze drie is Alban Berg (1885-1935) de meest romantische. Zijn Klaviersonate, opus 1 is netjes gegroepeerd rond de toonaard d klein en maakt dankbaar gebruik van 'variaties op variaties' zoals Schönberg heeft onderwezen. Leonskaja hanteert een vederlichte, trippelende aanslag waardoor de sonate speels en optimistisch overkomt. Van Anton Webern (1883-1945) speelt zij Variationen für Klavier, opus 27. Hierin gebruikt Webern de zogenoemde twaalftoonstechniek waarin expressiviteit domineert boven harmonische ontwikkeling. Leonskaja houdt zich op de gepaste momenten in, waardoor fortissimo's net een beetje spanning vasthouden. De pianissimo's komen daarmee goed uit de verf. Van Schönberg speelt zij onder andere Suite, opus 25, een cyclus van dansbare motieven uit de tijd van de barok. Vooral de Musette en Gigue brengt Leonskaja met een ogenschijnlijk gemak die niet anders dan haar technische en muzikale superioriteit verraadt.

Wynold Verweij

CHOPIN

A PRIVATE STORY | PIANO WORKS

Lestari Scholtes (piano)

Challenge Classics CC 72996 • 55'

Waardering: 9

De Nederlandse pianiste Lestari Scholtes omschrijft haar keuze voor het opnemen van een Chopin-album als volkomen natuurlijk en dat is het ook – voor zo'n beetje iedere pianist sinds de uitvinding van de grammofoon. Toch weet ze te boeien met een persoonlijk gemotiveerde selectie muzikale bonbons uit de periode 1837 tot en met 1847, twee jaar voor Chopin op 39-jarige leeftijd overleed. Al dan niet toevallig precies de leeftijd van Scholtes tijdens het opnemen van het album. Haar keuze uit Chopins oeuvre is ingegeven door persoonlijke herinneringen. Zo is het sluitstuk, de Minutenwals opus 64 nr. 1 het allereerste Chopin-stuk dat ze als baby hoorde. De Regendruppel-prélude illustreert het laatste hoofdstuk in zijn relatie met de schrijfster George Sand. Er zijn odes aan Polen en aan zijn les- en beperkte concertpraktijk. Scholtes speelt het allemaal uiterst geconcentreerd. Het klinkt intiem, oprecht, diepgevoeld en naturel. Al luisterend zou je willen dat het beknopte boekje wat dieper op die gesuggereerde persoonlijke banden met al die stukken inging. Nu blijft dat toch een beetje in de lucht hangen. Maar mooi is het zeker. In de uitmuntende akoestiek van Studio 1 in het Muziekcentrum van de Omroep.

René Seghers

CHOPIN

VOYAGE (NOCTURNES, OP. 62; POLONAISE-FANTAISIE, OP. 61; BARCAROLLE, OP. 60; SONATE NR. 3, OP. 58; 3 MAZURKA'S, OP. 59)

Yulianna Avdeeva (piano)

Pentatone PTC 5187233 • 71'

Waardering: 10

Deze verzameling late stukken van Chopin rondom de Derde sonate, opus 58 wordt gespeeld op de Steinway-concertvleugel van Vladimir Horowitz hoogstpersoonlijk. Yulianna Avdeeva heeft het volste recht om de toetsen te beroeren van een van de grootste Chopin-vertolkers, want dat is ze zelf ook. Deze Russische pianiste won in 2010 het vijfjaarlijkse Internationale Chopin Piano Concours in Warschau. Naar eigen zeggen maakt ze nu deze cd om haar 'reis met Chopin' te documenteren. In het cd-boekje karakteriseert ze al deze werken in korte liefdevolle statements, maar belangrijker is natuurlijk haar spel zelf. Wat maakt deze vertolkingen van op zichzelf overbekend en vaak opgenomen repertoire zo verrassend en uniek? Het eenvoudige antwoord is, dat ze gewoon de noten speelt, niet meer en niet minder. Bij Avdeeva geen hyperromantiek, maniërisme, overdrijving of hoor-mijnu-toch-eens, maar een onopgesmukte, natuurlijke speelwijze die Chopin helemaal voor zichzelf laat spreken. Het eenvoudige antwoord is natuurlijk nooit genoeg, want je redt het niet met 'gewoon de noten', als technische superioriteit, expressie, controle, inzicht, poëzie, souplesse, diepgang of 'Chopin zelf' ontbreken. Avdeeva en haar Steinway hebben dat allemaal in huis, en de superheldere, fijn gedefinieerde Pentatone-klank doet de rest. En ik? Ik ben diep onder de indruk.

Gerard Scheltens

FAURÉ

Nocturnes & Barcarolles

Aline Piboule (piano)

harmonia mundi HMM 902510 • 62'

Waardering: 9

Gabriel Fauré is bij uitstek een componist van sensuele schoonheden en van klassieke structuren. Die twee eigenschappen zijn zowel bij de componist als bij zijn vertolkers niet altijd in balans. In de vroege werken overheerst het zichtbare klassieke instinct en Franse pianisten uit de oude(re) doos benadrukken dit klassieke. De jongere vertolkers, ook Fransen, willen hun gemoed en hun hang naar schoonheid niet laten inperken door een klassiek keurslijf en laten zich meer leiden door hun intuïtie. De Française Aline Piboule is jong en houdt van de schoonheid. Het resultaat is soms een eenheid en soms een botsing. In de vroege composities wil de vrijheid breken uit het keurslijf, maar als die daaruit is, heerst soms het licht onzekere. Haar frasen beginnen meestal klassiek maar lopen vervolgens enigszins uit de rails. Dit zoekende tussen uitersten typeert de uitvoeringen van de meeste werken, zeker de latere (vanaf de Vijfde barcarolle en de Vijfde nocturne). De fraaie schoonheid compenseert enigszins het soms aftastende in de structuurzin, maar een consequent volgehouden keuze had denk ik zeer geholpen. Dat zij speelt op een mooiklinkende piano uit 1929 vond ik in wezen een ondergeschikt punt.

Emanuel Overbeeke

FRANCK

LES DJINNS – VARIATIONS SYMPHONIQUES – TRIPTYQUES POUR PIANO

Tanguy de Williencourt (piano), Flanders Symphony Orchestra o.l.v. Kristiina Poska

mirare MIR 598 • 68'

Waardering: 9

Gekrijs uit de hel is wat er klinkt in het gedicht 'Les Djinns' van Victor Hugo, op muziek gezet door César Franck in 1884. Djinns zijn onzichtbare geesten die verschillende gedaantes kunnen aannemen en niet het beste voorhebben met wie ze tegenkomt. Hoewel niet Francks meeste bekende werk kun je er als pianist en orkest goed mee voor de dag komen. De noten spatten vol verbeeldingskracht van de vleugel en een beetje pianist kan er in twaalf minuten behoorlijk mee scoren. Dat doet Tanguy de Williencourt, begeleid door het Orkest van Vlaanderen. Maar nog meer indruk maakt hij met zijn smaakvolle weergave van de Prélude, Choral et Final voor piano solo. Zangerig, rustig en met bezonkenheid kleurt deze jonge Franse pianist de partituur in, een partituur die uit alle poriën Francks typerende kunst en kunde ademt. Orkest en pianist vinden elkaar in Les Djinns én in de Variations symphoniques. De heldere blik van de pianist resoneert in het open spel van het orkest. Solist en orkest voelen elkaar aan. Ze spreken dezelfde taal, ademen in hetzelfde ritme, laten zich in gelijke mate leiden door de schoonheid van de welsprekende partituur.

Marjolijn Sengers

NEW RELEASES BY CYPRIEN KATSARIS!

Cyprien Katsaris continues his recording odyssey with a second volume of Franz Schubert, including the Moments Musicaux, the A Major Sonata (D. 664) and several Dances.

A major discovery in Katsaris' archives, forgotten recording made in the United States in 1978, includes four improvisations and - a first, for him - Mozart 12 Variations on "Ah, vous dirai-je maman" and "Children's Corner" by Debussy.

PIANO 21

In partnership with the Melism label, a monumental 4-CD box set dedicated to Greek music from the 19th and 20th century.
CD 1 features most of Katsaris's sold-out concert at Megaron, Athens in January 2024, and is completed with a world premiere studio recording of Constantine Kydoniatis's Concerto for piano and percussion, conducted by maestro Christos Kolovos.
On CD 2, Katsaris performs the world premiere of 8 of the 18 Sinfonias by Nikolaos Mantzaros (1795-1872), the "Greek Beethoven", and on CD 3, piano music by Yannis Constantinidis, in collaboration with Nikolaos Samaltanos who joins him for the two-piano version of the 8 Greek Island Dances before performing, for the first time, the "Berlin Sonatina".
On CD 4, Nikolaos Samaltanos plays world premiere recordings of works composed by the conductor Dimitri Mitropoulos: his youthful Sonata "My Soul", 14 Invenzioni for mezzo-soprano and piano with Angelica Cathariou, and the "Morceau de concert" for violin and piano with Nina Pissareva Zymbalist.

MELISM

www.lesdoublescroches.com
www.ledisquaire.com

GRIEG, NIELSEN, SIBELIUS

SØLEILS BLANCS

Jean-Baptiste Doulcet (piano)

mirare MIR 722 • 80'

Waardering: 9

Complete programma's met uitsluitend Scandinavische pianomuziek zijn – hoewel niet 100% ongebruikelijk – een zeldzaamheid in Nederland. Toch is er op pianistisch gebied veel te beleven in het hoge Noorden. Alleen al de prachtige compositie van Grieg, de Ballade in g klein, opus 24 maakt deze cd het beluisteren waard. De ondertitel luidt 'Ballade in de vorm van variaties over een Noorse volksmelodie'. Grieg wordt soms verweten, dat hij niet met de grote vormen overweg kon. Deze compositie gaat niet het tegendeel bewijzen. Een thema met variaties is immers een aaneenschakeling van kleine vormen. De ballade duurt echter zo'n 17 minuten en is – als grote vorm – wel een overtuigend geheel. Grieg blijkt een inventieve componist die met elke variatie een compleet nieuwe sfeer weet te creëren. Dat hij daarbij passages in een verstilde atmosfeer afwisselt met passages doordrenkt van een lisztiaanse virtuositeit, zorgt voor aangename contrasten. De Franse pianist/improvisator Jean-Baptiste Doulcet geeft elke variatie een volkomen unieke kleur – aan de ene kant als een ferme nieuwe impuls, aan de andere kant ook weer niet zo drastisch dat de muzikale continuïteit in het geding is. Wie liever iets moderns tot zich neemt, kan te rade gaan bij de 3 Klavierstykker, opus 59 van Nielsen, abrupte en dissonante pianomuziek uit 1928 – eveneens vaardig en transparant neergezet door deze Franse meesterpianist.

Arnoud Heerings

MOZART

PIANO CONCERTOS 20 & 23

Olga Pashchenko (fortepiano & leader), Il Gardellino

Alpha Classics ALPHA 942 • 59'

Waardering: 10

Drie jaar geleden begon Il Gardellino een serie opnamen van de pianoconcerten van Mozart met Olga Pashchenko als soliste en muzikale leider. Na de eerste cd met de Pianoconcerten nummers 9 en 17 verschijnt nu de opname van de Pianoconcerten nr. 20 en nr. 23. Met deze uitvoering doorbreken de musici opnieuw het verwachtingspatroon van de luisteraar. De welbekende muziek van Mozart klinkt verrassend nieuw en fris. Samen met het orkest gaat de pianiste op zoek naar de muzikale dramaturgie van deze werken waarbij theatrale expressiviteit hand in hand gaat met retorisch betoog. Het karakter van elk deel wordt haarscherp vastgelegd. 'Verhalende' muzikale lijnen worden benadrukt door fraaie tempowisselingen, een buitengewone ritmische stuwing en 'sprekende' stemvoering. De perfecte techniek en affiniteit met vroege piano's helpen Pashchenko een zeer gedetailleerd en uitzonderlijk gevarieerd klankbeeld te creëren en de expressieve kwaliteiten van Paul McNulty's kopie van de Anton Walter fortepiano uit circa 1792 volledig tot hun recht te laten komen. Het orkest en de soliste bevinden zich duidelijk op eenzelfde golflengte met als resultaat een mooie klankbalans en het gedeelde gevoel voor snel opeenvolgende contrasten en dynamische tegenstellingen. Samen zorgen de musici voor een sprankelende en gevoelvolle uitvoering van een ware klankschoonheid die van de eerste tot de laatste noot blijft boeien.

Olga de Kort

MOZART

PIANO CONCERTOS NOS. 21 & 9 – RONDO FOR PIANO AND ORCHESTRA IN D MAJOR, K. 382

Dejan Lazić (piano), Bergen Philharmonic Orchestra o.l.v. Jan Willem de Vriend

Challenge Classics CC 72946 • 1.12'

Waardering: 7 à 8

Deze cd is de tweede van een nog af te ronden Mozart-drieluik met per album twee klavierconcerten gekoppeld aan een concertstuk voor piano met orkest. Eerder bracht hetzelfde gezelschap de Pianoconcerten nummers 23 en 14 met het Rondo concertante in een arrangement van Lazić (CC 72945). De keuze van de werken in deze serie benadrukt volgens pianist Dejan Lazić de compositorische diversiteit in stijlperiodes, techniek en instrumentaties. Aardig uitgangspunt, maar wat biedt deze bloemlezing uit een repertoire waarvan al tientallen steengoede opnamen zijn? Ontegenzeggelijk presteren topsolist, -dirigent en hoogstaand orkest groots, opzwepend en aanstekelijk. Maar een in alle facetten letterlijke grootsheid werkt tegen hen. Jan Willem de Vriend laat in een toch al stevig bezet orkest de blazers nogal pittige accenten leggen. Lazić speelt parelend, vooral in het zangerige, aria-achtige Rondo, KV 382, maar de vleugel klinkt fors, met te diepe bassen. Kortom, een tekort aan mozartiaanse lichtvoetigheid en transparantie. Dat geldt ook voor de – overigens uitstekende – opnametechniek die deze registratie wat zwaarlijvig maakt. De cadensen voor beide concerten van Lazić' eigen hand getuigen van een uitstekend ontwikkeld improvisatietalent, maar zijn iets te eigentijds. Een prima, maar wat eigenzinnig album.

Frank Hougee

PURCELL, MOZART

GRIGORY SOKOLOV (PIANO)

Deutsche Grammophon DGG 4866263 • 95' (2 cd's)

Waardering: 9

Het komt in deze op 16 en 18 augustus 2023 in achtereenvolgens San Sebastián en Santander gemaakte live-opnamen volmaakt samen: het kleurrijke toucher, de fenomenale articulatie, de ritmische precisie en de expressief richtinggevende fraseringen. Sokolov vertegenwoordigt de meest integere vorm van het musiceren, zonder gekunsteldheid of een spoortje opgelegde virtuositeit. Klankschoonheid ontstaat puur organisch vanuit de gedetailleerd uitgewerkte receptuur. Routine is hem even vreemd als overdreven gestiek. Voor de 'puristen' die Purcell op het muzikale hart hebben gebonden zal de overstap van het klavecimbel naar Sokolovs vaste metgezel, de Steinway D, wellicht te groot zijn, maar al na de eerste noten van A Ground in Gamut ontstaat de magie die dit spel zo onweerstaanbaar maakt. Vanuit stilistisch oogpunt mag men heus kanttekeningen plaatsen, want voor onze huidige begrippen doet zijn spel, bezien vanuit de historiserende uitvoeringspraktijk, enigszins achterhaald aan. Maar wie wordt niet getroffen door Sokolovs elegante, maar ook vitale benadering van Mozarts Pianosonate, KV 333 en de diepgevoelde bezonkenheid van het Adagio, KV 540? In de encores een vast onderdeel van zijn recitals, wordt de betovering al evenmin doorbroken, met iedere toegift (Chopin, Rameau, Bach/Siloti) ingebed in haar volkomen eigen expressiewereld vol verbeelding en sfeertekening. De opname is een juweel, maar de bijgeluiden vanuit het publiek komen helaas even helder uit de speakers.

Aart van der Wal

Jaap Blauwendraat

www.pianoservice.nl

verzorgt al uw
piano- en vleugelwensen

Al 30 jaar dé pianospecialist voor Midden Nederland. Voor stemmen, onderhoud, reparatie, verbetering van speelaard en vervoer. Vakbekwaam én klantgericht. Met een ruime voorraad piano's en vleugels voor leerling en professional.

VvPN CERTIFIED PIANO TUNER

PTDAE

- gecertificeerd pianostemmer
- all-round pianotechnicus
- specialist in precisietechniek
- zorgvuldig en betrouwbaar

06 212 688 71 / **0343 76 41 00**
info@pianoservice.nl / **www.pianoservice.nl**

ANDRIESSEN PIANO'S~VLEUGELS

ANDRIESSEN PIANO'S ~ VLEUGELS BV

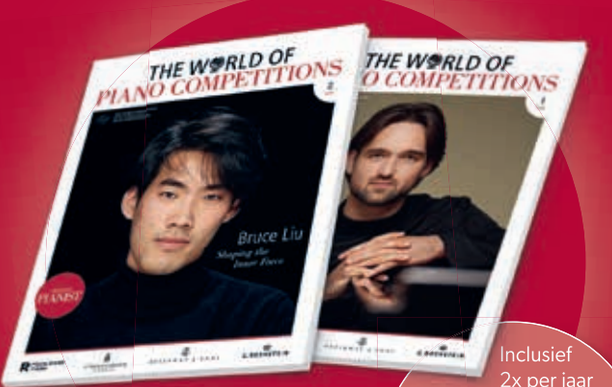
INKOOP - VERKOOP - VERHUUR - REPARATIE
RESTAURATIE - STEMMEN - TAXATIE

BOTERMARKT 18 - 2011 XM HAARLEM
TEL. 023-5322922 - FAX 023-5420738
E-MAIL: INFO@ANDRIESSENPIANO.NL
WEBSITE: WWW.ANDRIESSENPIANO.NL

PIANIST

NEDERLAND | BELGIË

HÉT BLAD VOOR DE PIANOLIEFHEBBER:

- ✓ interviews en reportages vanuit het muziekleven, festivals, concoursen, op bezoek bij pianobouwers, vaktechnische informatie
- ✓ vaste rubrieken i.s.m. NPMB, detailhandel, VvPN, stemmers en technici, EPTA, pianodocenten
- ✓ achtergrondartikelen, bladmuziek, album- en concertrecensies, boekbesprekingen, concertagenda en nog veel meer!

Kortom: onmisbaar voor iedereen die van piano houdt!

Lees nu op **www.pianistmagazine.nl** bijzondere interviews, reportages en bijlagen.

Inclusief
2x per jaar
THE WORLD OF PIANO COMPETITIONS

Volgende editie
verschijnt in
mei 2025

PIANIST verschijnt vier keer per jaar. Een jaarabonnement bedraagt € 37,50 incl. verzendkosten
Abonneer u op: **www.pianistmagazine.nl** of bel **+31 411 684431 / + 31 6 40145568**.
Schrijf u op de website ook in voor onze nieuwsbrief.

Pianist is een uitgave van
Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland en Vlaanderen. Daarnaast in de Duitse taal in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg en Liechtenstein.

www.pianistmagazine.nl

WAGNER, LISZT

HERITAGE OF FIRE

Camiel Boomsma (piano)

No Boundaries (zonder nummer)

Waardering: 9

Als een oud-stipendiaat van de Richard-Wagner-Stipendienstiftung heeft Camiel Boomsma grote affiniteit met de muziek van Wagner. Dat maakte hij al eerder duidelijk in zijn twee albums met de pianotranscripties van de muziek uit Wagners opera's. Met de nieuwe opname Heritage of Fire vult hij de Wagner-collectie aan met zijn eigen transcripties van de Scènes uit Parsifal (Kundry, Amfortas, Redemption) en de drie Scènes uit Tannhäuser (The Pilgrims Chorus, ¬ Entrance of the Guests in the Wartburg, Elisabeth's Prayer) in de bewerking van Leopold Godowsky. Deze sfeervolle en kleurrijke opname laat goed horen waarom hij zich voor Wagners pianotranscripties sterk maakt. De opera-scènes met hun herkenbare melodieën verliezen in deze bewerkingen niets aan expressie maar zorgen juist voor een mooie variëteit aan pianistische kleuren en sferen die in Boomsma's vertolking optimaal aan bod komen. Het zijn geen uitvoeringen vol grote gebaren, maar veel meer kleurrijke en poëtische karakterstukken met een duidelijk aanwezige dramatische toon. De onstuimigheid bewaart de pianist voor de afsluitende Pianosonate in b klein van Liszt die met zijn rijke kleurenpalet en dramatische vertolking de luisterbelevenis van een Wagner-opera kan evenaren. Zijn spel is zeer levendig en kleurrijk, fraai uitgewerkt, technisch sterk en muzikaal evenwichtig. Met zijn weldoordachte interpretatie, muzikale en expressieve voordracht én een mooie toonkwaliteit zorgt Boomsma voor een meeslepende en fraaie luistererervaring.

Olga de Kort

INTRIGUES OF THE DARKNESS

ANNA FEDOROVA (PIANO)

Channel Classics CCS 47124 • 77'

Waardering: 9

Anna Fedorova (Kiev, 1990) begon haar pianoloopbaan als wonderkind van twee pianodocenten. In 2013 plaatste AvroTros haar optreden in het Zondagochtendconcert met het Tweede pianoconcert van Rachmaninoff op YouTube. Die video is in de loop van het afgelopen decennium ruim 43 miljoen (!) keer bekeken, en de teller loopt nog steeds. Sinds negen jaar woont Fedorova in Nederland met haar partner Nicholas Schwartz (geboren in Boston) die contrabas speelt in het Concertgebouworkest. Vanwege de oorlog heeft Fedorova haar ouders uit Oekraïne laten overkomen. Samen zetten ze hun werk als docent voort in Den Haag, met de daartoe opgerichte Davidsbündler Music Academy. Jared Sacks heeft zich op zijn label Channel Classics discografisch over Fedorova ontfermd en zorgde de afgelopen jaren niet alleen voor een opname van de complete pianoconcerten van Rachmaninoff, maar ook voor een drietal recitalcd's onder een pakkende poëtische noemer: Fantasies, Storyteller, en dan nu Intrigues of the Darkness. Opvallend is dat op alle drie een sonate van Skrjabin gekozen is. Hier is dat de Negende, met als bijnaam Black Mass. Al even duister is Gaspard de la Nuit van Ravel, maar via El Amor Brujo van De Falla bereiken we het licht met de Schilderijententoonstelling van Moesorgski. Op YouTube plaatste Channel Classics een teaser met het slot van de Schilderijen. Adembenemend!

Siebe Riedstra

DIVERSEN

MY AMERICAN STORY – NORTH

Daniil Trifonov (piano), Philadelphia Orchestra o.l.v. Yannick Nézet-Séguin

Deutsche Grammophon DGG 4865756 • 1.45' (2 cd's)

Waardering: 9

Daniil Trifonov (1991) behoort ondanks zijn jonge leeftijd tot de selecte groep grote pianisten van de nieuwe eeuw. Geboren in Rusland verkaste hij op zijn achttiende naar de USA en staat sinds 2013 onder contract bij het label Deutsche Grammophon. Trifonov is niet alleen een begenadigd pianist, hij componeert ook en weet steeds te verrassen met een prikkelende programmakeuze, ook op zijn cd's. Onder de titel My American Story brengt hij een hommage aan zijn tweede vaderland. Voor wie zich afvraagt of er na de toevoeging North ook nog een South komt is het antwoord: ja, dat zit al in de pijplijn. Trifonov koos voor het meest gespeelde Amerikaanse pianoconcert, dat van Gershwin. Als tweede werk stelt hij een nieuw concert voor van Mason Bates, voor hem geschreven op voorstel van de componist. Bates schrijft niet alleen, hij werkt ook als DJ en dat is in zijn muziek goed te horen. Trifonov wordt gesecondeerd door het Philadelphia Orchestra onder chef Yannick, die zoals gewoonlijk voor extra vrijheden garant staat. De rest van het programma maakt van deze cd een luisterfeest met nieuw werk dat soms al tot het vaste repertoire behoort, waaronder de Fantasy on an Ostinato van Corigliano en China Gates van John Adams. Verplichte kost voor nieuwsgierige oren.

Siebe Riedstra

DIVERSEN

ORIGINS

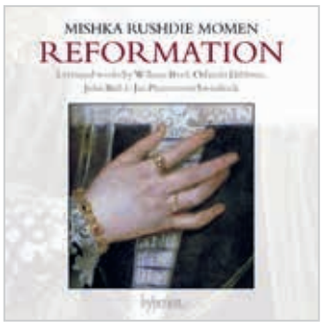
Jean-Paul Gasparian (piano)

Naïve V8444 • 57'

Waardering: 8

Opus Klassiek vergeleek zijn Chopin met het fijnzinnige en transparante pianospel van legendarische pianisten als Dinu Lipatti en Alfred Cortot. Zijn Debussy-album werd door Crescendo gerekend tot de twaalf beste klassieke opnamen van 2023. Het ontbreekt de jonge Franse pianist Jean-Paul Gasparian (Parijs, 1995) niet aan erkenning en dat is, ook getuige zijn nieuwste album Origins met Armeense pianomuziek, terecht. Gasparin profileert zich graag in pianomuziek van Rachmaninoff, Chopin en Debussy, maar met Origins omarmt hij zijn Armeense wortels. Om zijn muzikale statement met de vaak wonderschone en nostalgische pianomuziek van Arno Babajanian (1921-1983), Gérard Gasparian (1960), Aram Chatsjatoerjan (1903-1978) en Komitas (1869-1935) kracht bij te zetten, heeft de enigszins Armeens ogende pianist zich op de cover laten fotograferen te midden van granaatappels, waarvan er enkele zijn opgesneden. Alsof hij wil zeggen: we zijn dan als volk wel genadeloos uit elkaar gedreven, zodat we ons hebben moeten pantseren met een taaie schil, maar in onze trotse inborst gaan onze culturele erfenis en een altijd weer opverend gevoel voor kwaliteit en schoonheid hand in hand. Gasparian speelt de werken op deze cd, waaronder twee van zijn vader, met verfrissende energie, organische beweeglijkheid, waar nodig met romantisch aandoende melancholie en een soms impressionistisch en dan weer folkloristisch kleurenpalet, waarin je het magische coloriet van oude Armeense tapijten met hun geometrische patronen kunt herkennen.

Wenneke Savenije

DIVERSEN
REFORMATION
Mishka Rushdie Momen (piano)
hyperion records CDA68445 • 78'
Waardering: 9

Jonge, veelbelovende pianisten die hun eerste solo-album voor een groot platenlabel volledig vullen met renaissancemuziek, dat zie je niet vaak. Mishka Rushdie Momen (32) kwam tijdens de coronapandemie William Byrds inventieve Fantasia in a klein op het spoor en raakte erdoor gefascineerd. Die bewondering ontketende een speurtocht door repertoire uit de Engelse reformatie: behalve Byrd klinkt op dit album muziek van zijn tijdgenoten John Bull en Orlando Gibbons, met een klein bruggetje naar de Nederlanden van Jan Pieterszoon Sweelinck. In haar onderhoudende programmatoelichting verdedigt de pianiste waarom ze dit werk op een moderne Steinway uitvoert, al ligt de beste verantwoording daarvan eenvoudigweg in haar klank. Rushdie Momen speelt gevoelig en perfect gebalanceerd, geeft stemmen en tegenstemmen altijd het juiste gewicht, zonder iets aan helderheid in te leveren. Met frisse ornamentatie en slimme effecten trekt ze je dwars door de vleugel het zestiende-eeuwse Engeland in. Een hoogtepunt is Byrds The Bells: een inventieve verklanking van luiende kerkklokken, gebouwd op een baslijn van slechts twee afwisselende tonen, een C en een D – bom, bim. Daarboven gebeurt van alles virtuoos, zoals klaterende kleine klokjes. Briljant hoe Rushdie Momen de noten van de akkoorden soms een fractie na elkaar speelt, maar soms ook juist precies tegelijk. Net als echte kerkklokken, die nu eens uít fase klingelen, en dan elkaar weer versterken.

Marnix Bilderbeek

DIVERSEN
RÊVE
Arthur en Lucas Jussen (piano)
Deutsche Grammophon DGG 48763139 • 14'
Waardering: 8

Ook in de wereld van de klassieke muziek wordt het steeds normaler: de louter digitale release. Het is uiteindelijk goedkoper in productie en het bereikt een andere doelgroep dan de verstokte cd-koper. Hoe mooi is het dan als je als gerenommeerde 'cd-maatschappij' jonge klassieke sterren als de broers Arthur en Lucas Jussen in huis hebt. Zij spreken met hun leeftijd, presentatie en zeker ook met hun repertoirekeuze makkelijk een groep jongere luisteraars aan en zijn daarom een sterke troef in het doorbreken van het stigma van 'zwaar' en 'moeilijk' dat nog steeds rond de klassieke muziek hangt. Vandaar ook dat dit eerste nieuwe 'album' sinds Dutch Masters uit 2022 een EP is die alleen digitaal wordt uitgebracht en slechts te beluisteren is via Apple Music en Spotify. Rêve is de eerste release van wat in de loop van volgend jaar een digitaal drieluik moet worden. Het repertoire is met En bateau uit de Petite suite voor twee piano's van Debussy, het Andantino con moto uit de Suite, opus 6 voor twee piano's van Koechlin en lichtvoetige werkjes van Tailleferre, Godard en Hahn perfect gesneden op de maat van het klassieke 'instapniveau' en appelleert op het hoogste niveau aan de muziek van de populaire Einaudi-klonen van dit moment. Ondertussen spelen de broers deze muziek om bij weg te dromen uiteraard geweldig.

Paul Janssen

DIVERSEN
SRIKANDI
Duo Saraswati
Challenge Classics CC 72986 • 59'
Waardering: 9

Jan en Kris van der Plas zijn twee broers geboren uit een Nederlandse vader en een Balinese moeder. Voor hen was muziek dagelijkse kost en ze hebben dan ook onder hun naam 'Duo Saraswati' voor Challenge Classics, een buitengewoon gevarieerde cd opgenomen. Ze zijn opgegroeid in Nederland, maar de Balinese muziek heeft altijd als grote inspiratiebron gediend. Muziek speelt op Bali een cruciale rol in de samenleving; niet in het minst ter ondersteuning van religieuze ceremonies. In hun repertoire focust het duo zich op het verbinden van de muzikale werelden van Indonesië en Europa. In een wereld die steeds meer neigt naar het denken in verschillen, omarmen Jan en Kris deze juist, omdat deze hen definiëren. De cd opent mijns inziens niet geheel toevallig met werk van Colin McPhee (1900-1964), met daarna werken van componisten – en bepaald niet de minsten – die in meer of mindere mate geïnspireerd werden door de rijke muzikale taal en klanken van Bali en Java. Ook hebben Jan en Kris een selectie liederen – merendeels van Mochtar Embut (1934-1973) – uit het 'Antologi Musik Klasik Indonesia' gearrangeerd voor cello en piano. Dit zijn stuk voor stuk parels. Daaromheen deeltjes uit werken van Bartók, Tansman (1897-1986), Debussy, Crumb (1929-2022) en de Cellosonate, opus 65 van Benjamin Britten. Niet te missen deze mooie schijf.

Emile Stoffels

DIVERSEN
WAR POEMS
Maria Narodytska (piano)
SOMM Recordings SOMMCD 0689 • 81'
Waardering: 8

Oorlog is helaas van alle tijden en daarmee ook de behoefte daarop te reageren in muziek. Die reactie is echter zeer gebonden aan tijd, plaats en persoon. Alle composities op deze cd zijn aldus de toelichter Robert Matthew-Walker een muzikaal commentaar op oorlog, ook stukken waarvan men dit gezien de titel niet zou verwachten zoals Sjostakovitsj' Tweede pianosonate uit de Tweede Wereldoorlog. Soms zijn de werken een heroïsche aanklacht, zoals Chopins Polonaises, opus 40 maar meestal lijkt de componist of componiste de reactie op oorlog te hebben verinnerlijkt, zoals Szymanowski in Masques, ontstaan tijdens de Eerste Wereldoorlog en zeker Maria Narodytska in After en Arten Liakhovych in de selectie uit de 24 Preludes, beide geschreven door Oekraïners in reactie op de Russische inval. Verinnerlijking lijkt ook het uitgangspunt van Narodytska als pianiste. Oorlog betekent voor haar niet de expressionistische schreeuw van rond WO I zoals bij de Tweede Weense School, maar het in bijna stilte ondergaan van leed. Haar wil tot beschaving is zo evident dat de luisteraar vaak de oorlog vergeet. Het tekstboekje daarentegen is veel meer een extraverte bewogen aanklacht. Ondanks de goede bedoeling en het gruwelijke onderwerp van de cd vond ik helaas die tekst boeiender dan het spel, al is dat in Narodytska's situatie (ze woont buiten Oekraïne) eigenlijk een wereldvreemde uiting.

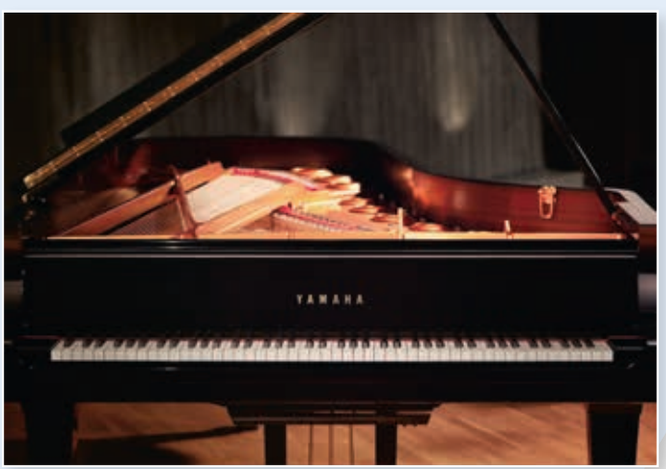
Emanuel Overbeeke

FAZIOLI Bösendorfer YAMAHA

WIJ BESTAAN 50 JAAR!

- Importeur van Fazioli
- Exclusief dealer van Bösendorfer
- Dealer van o.a. Yamaha, Schimmel, Grotrian Steinweg
- Groot aanbod occasion instrumenten
- Inkoop, verkoop, restauratie, stemmen, onderhoud, verhuur, concertservice

EVERT SNEL
PIANO'S - VLEUGELS BV

Bezoek- en correspondentieadres:
Nieuwendaal 66
3985 AE Werkhoven
Tel. 0343 551577 / 551741
Fax 0343 552059
info@evertsnel.nl
www.evertsnel.nl

CASIO

Sound for Style

Voor meer informatie: http://www.casio-music.com/nl
Importeur: EMP B.V., Kerkstraat 42-2, 5253 AP, Nieuwkuijk

Kleur

DESIGN AWARD 2024

AP-750

CELVIANO

Kleur

GOLD AWARD 2023

PX-S7000

Privia

In Harmony with Life